

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ
ΟΡΥΚΤΩΝ

Δήμητρα Δ. Αναγνώστου

Σημαντικοί όροι: Ανάλυση Μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ανάλυση κλάδου, ανάλυση εσωτερικού περιβάλλοντος, προγραμματισμός δράσης, προϋπολογισμός περιόδου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία καταστρώνεται ο βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός δράσης επιχείρησης του κλάδου μη μεταλλικών ορυκτών, μετά από ανάλυση των εξελίξεων τόσο στο εξωτερικό - εθνική και διεθνής οικονομία, κλάδος- όσο και στο εσωτερικό περιβάλλον – χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης. Η διαδικασία κατάρτισης βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων δράσης και προϋπολογιστικών οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης εφαρμόζεται για πρώτη φορά και αφορά τη περίοδο 1/1 έως 31/12/2003.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1	Βιομηχανική παραγωγή.....	17
Πίνακας 2.2	Μεταποιητική παραγωγή.....	20
Πίνακας 2.3	Εισαγωγική Διείσδυση	21
Πίνακας 2.4	Αποδοχές, κόστος εργασίας, παραγωγικότητα.....	23
Πίνακας 2.5	Συνολική πιστωτική επέκταση.....	24
Πίνακας 2.6	Εξέλιξη επιτοκίων.....	27
Πίνακας 2.7	Δείκτες τιμών κατοικιών.....	30
Πίνακας 2.8	Παγκόσμιο ΑΕΠ.....	31
Πίνακας 2.9	Παγκόσμιος πληθωρισμός.....	33
Πίνακας 2.10	Η Ελλάδα στην ΕΕ.....	36
Πίνακας 2.11	Προηγμένες οικονομίες.....	39
Πίνακας 3.1	Κυριότεροι πελάτες.....	52
Πίνακας 3.2	Σύνολο πελατών.....	52
Πίνακας 3.3	Κυριότεροι προμηθευτές.....	53
Πίνακας 3.4	Σύνολο προμηθευτών.....	53
Πίνακας 4.1.α	Ισολογισμοί σε απόλυτα ποσά.....	63
Πίνακας 4.1.β	Ισολογισμοί σε απόλυτα ποσά.....	64
Πίνακας 4.1.γ	Ισολογισμοί σε απόλυτα ποσά.....	65
Πίνακας 4.2.α	Συγκριτικοί ισολογισμοί.....	66
Πίνακας 4.2.β	Συγκριτικοί ισολογισμοί.....	67
Πίνακας 4.2.γ	Συγκριτικοί ισολογισμοί.....	68
Πίνακας 4.3	Επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό.....	69
Πίνακας 4.4	Δείκτες ρευστότητας.....	72
Πίνακας 4.5	Δείκτες Δραστηριότητας.....	73
Πίνακας 4.6	Δείκτες Αποδοτικότητας.....	74
Πίνακας 4.7	Ανάλυση κεφαλαίου κίνησης.....	75
Πίνακας 4.8	Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων.....	75
Πίνακας 4.9	Δείκτες ρευστότητας.....	77
Πίνακας 4.10	Δείκτες δραστηριότητας.....	77
Πίνακας 4.11	Δείκτες αποδοτικότητας.....	77
Πίνακας 4.12	Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων.....	78
Πίνακας 4.13	Δείκτες αποσβέσεων και καλύψεως κεφαλαίου.....	78
Πίνακας 4.14.α	Ισολογισμοί αριθμοδεικτών τάσεως.....	79
Πίνακας 4.14.β	Ισολογισμοί αριθμοδεικτών τάσεως.....	80
Πίνακας 4.14.γ	Ισολογισμοί αριθμοδεικτών τάσεως.....	81
Πίνακας 6.1	Πωλήσεις Άμμου.....	97
Πίνακας 6.2	Πωλήσεις Χαλικιού.....	97
Πίνακας 6.3	Πωλήσεις Γαρμπιλιού.....	98
Πίνακας 6.4	Πωλήσεις Σκύρου.....	98
Πίνακας 6.5	Πωλήσεις Πέτρας.....	99
Πίνακας 6.6	Πωλήσεις 3 Α.....	99
Πίνακας 6.7	Πωλήσεις Σκυροδέματος.....	100
Πίνακας 6.8	Προϋπολογισμός Πωλήσεων.....	101
Πίνακας 6.9	Προϋπολογισμός Εσόδων από μεταφορά προϊόντων.....	103
Πίνακας 6.10	Προϋπολογισμός εισπράξεων.....	103
Πίνακας 6.11	Προϋπολογισμός παραγωγής σκυροδέματος.....	104
Πίνακας 6.12	Προϋπολογισμός παραγωγής άμμου.....	104
Πίνακας 6.13	Προϋπολογισμός παραγωγής χαλικιού.....	105

Πίνακας 6.14	Προϋπολογισμός παραγωγής γαρμπιλιού.....	105
Πίνακας 6.15	Προϋπολογισμός παραγωγής σκύρου.....	105
Πίνακας 6.16	Προϋπολογισμός παραγωγής πέτρας.....	106
Πίνακας 6.17	Προϋπολογισμός παραγωγής 3 Α.....	106
Πίνακας 6.18	Προϋπολογισμός κόστους παραγωγής Λατομείου.....	107
Πίνακας 6.19	Προϋπολογισμός πρώτων υλών σκυροδέματος.....	109
Πίνακας 6.20	Προϋπολογισμός τσιμέντου.....	110
Πίνακας 6.21	Προϋπολογισμός πληρωμών τσιμέντου.....	110
Πίνακας 6.22	Προϋπολογισμός εξόδων διοικητικής λειτουργίας.....	111
Πίνακας 6.23	Προϋπολογισμός διαθεσίμων.....	112
Πίνακας 6.24	Προϋπολογιστική κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.....	112
Πίνακας 6.25	Προϋπολογισμός ισολογισμού.....	113

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1	Ρυθμοί Ανάπτυξης στην Ελλάδα & τη ζώνη του ευρώ...	7
Διάγραμμα 2	Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.....	8
Διάγραμμα 3	Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή.....	10
Διάγραμμα 4	Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή.....	11
Διάγραμμα 5	Άνεργοι & ποσοστό ανεργίας.....	13
Διάγραμμα 6	Παραγωγή & επιχειρηματικές προσδοκίες στη μεταποίηση.....	18
Διάγραμμα 7	Δείκτες δραστηριότητας στη Βιομηχανία.....	19
Διάγραμμα 8	Συμβολή των επιμέρους κατηγοριών στην πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά	26
Διάγραμμα 9	Εξέλιξη περιουσίας νοικοκυριών.....	29
Διάγραμμα 10	Συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ & δολαρίου.....	40
Διάγραμμα 11	Σύνολο πελατών.....	52
Διάγραμμα 12	Σύνολο προμηθευτών.....	54
Διάγραμμα 13	Μερίδια αγοράς	55
Διάγραμμα 14	Επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό.....	70
Διάγραμμα 15	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	73
Διάγραμμα 16	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	73
Διάγραμμα 17	Αριθμοδείκτες δραστηριότητας.....	74
Διάγραμμα 18	Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.....	74
Διάγραμμα 19	Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων.....	76
Διάγραμμα 20	Κύκλος εργασιών.....	96
Διάγραμμα 21	Πωλήσεις Άμμου.....	97
Διάγραμμα 22	Πωλήσεις Χαλικιού.....	98
Διάγραμμα 23	Πωλήσεις Γαρμπιλιού.....	98
Διάγραμμα 24	Πωλήσεις Σκύρου.....	99
Διάγραμμα 25	Πωλήσεις Πέτρας.....	99
Διάγραμμα 26	Πωλήσεις 3 ^Α Οδοστρωσίας.....	100
Διάγραμμα 27	Πωλήσεις Σκυροδέματος.....	100
Διάγραμμα 28	Συμμετοχή στις πωλήσεις 2002.....	100

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κατάσταση πινάκων

Κατάσταση διαγραμμάτων

Κεφάλαιο 1 «Εισαγωγή»

1.1	Σκοπός της εργασίας.....	1
1.2	Επιλογή επιχείρησης	2
1.3	Μεθοδολογία	3
1.4	Διάρθρωση μελέτης	3

Κεφάλαιο 2 «Ανάλυση μακροοικονομικού περιβάλλοντος»

2.1	Η πορεία της εθνικής οικονομίας το 2002 και οι προοπτικές για το 2003	5
2.1.1	Γενικά	5
2.1.2	Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας το 2003	14
2.1.3	Εξελίξεις στη βιομηχανική και μεταποιητική παραγωγή	16
2.1.4	Η αμοιβή εργασίας	22
2.1.5	Επιχειρηματικά κέρδη	24
2.1.6	Πιστωτική επέκταση και τραπεζική χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών το 2002.....	24
2.1.7	Τραπεζικά επιτόκια	26
2.1.8	Η αγορά κατοικιών στην ΕΕ και οι πρόσφατες εξελίξεις των τιμών των κατοικιών στην Ελλάδα	27
2.2	Η διεθνής και ευρωπαϊκή οικονομία το 2002	30
2.2.1	Οι εξελίξεις κατά γεωγραφικές περιοχές	35
2.2.2	Η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών	40
2.2.3	Οι αγορές μετοχών και ομολόγων.....	40
	Βιβλιογραφία	42

Κεφάλαιο 3 «Ανάλυση κλάδου»

3.1.	Ανάλυση βιομηχανικού κλάδου	43
3.1.1	Χαρακτηριστικά του κλάδου	43
3.1.2	Πορεία των λατομείων και συνδεδεμένων κλάδων το 2002	44
3.2	Ανάλυση ανταγωνισμού της επιχείρησης	49
3.2.1	Ανάλυση του άμεσου εξωτερικού περιβάλλοντος	50
3.3	Δυνάμεις και Αδυναμίες της επιχείρησης	54
	Βιβλιογραφία	56

Κεφάλαιο 4 «Η εταιρία»

4.1.1	Γενικές πληροφορίες.....	57
4.1.2	Τομέας δραστηριότητας	58
4.1.3	Στελέχωση.....	58
4.1.4	Πολιτική	59
4.1.5	Η παραγωγική διαδικασία	59
4.2	Παράγοντες κλειδιά για τη πορεία της επιχείρησης	61

4.3	Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων της επιχείρησης.....	63
4.3.1	Ανάλυση οικονομικών στοιχείων	63
4.3.2	Ανάλυση οικονομικών καταστάσεων 2002	65
4.3.3	Ανάλυση μακροχρόνιας οικονομικής κατάστασης	78
	Βιβλιογραφία	82
	Κεφάλαιο 5 « Προγραμματισμός»	
5.1	Η έννοια του προγραμματισμού	83
5.2	Προγραμματισμός & λήψη αποφάσεων	84
5.3	Είδη προγραμματισμού	85
5.4	Είδη προϋπολογισμών	86
5.5	Η εισαγωγή του προγραμματισμού στην επιχείρηση	88
5.6	Παράγοντες επιτυχίας του προγραμματισμού	89
5.6	Εξωγενείς προϋποθέσεις	89
5.6	Εσωτερικές προϋποθέσεις	90
5.7	Κανονισμός προγράμματος	91
5.8	Έλεγχος και αναθεώρηση προγραμμάτων	91
	Βιβλιογραφία	93
	Κεφάλαιο 6 « Ο Προϋπολογισμός της επιχείρησης»	
6.1	Γενικά	94
6.1.1	Η έννοια του προϋπολογισμού	94
6.1.2	Ο προϋπολογισμός της επιχείρησης για το 2003	94
6.1.3	Η δομή του προϋπολογισμού	95
6.2	Ο προϋπολογισμός της επιχείρησης	95
6.2.1	Ο προϋπολογισμός των πωλήσεων	95
6.2.2	Προϋπολογισμός παραγωγής	104
6.2.3	Προϋπολογισμός ά υλών και συνολικού κόστους παραγωγής.....	107
6.2.4	Προϋπολογισμός εξόδων διοικητικής λειτουργίας	111
6.2.5	Προϋπολογισμός διαθεσίμων	111
6.2.6	Προϋπολογιστικές οικονομικές καταστάσεις	112
6.3	Συμπεράσματα	114
	Βιβλιογραφία	116
	Παρατηρήσεις – Γενικά Συμπεράσματα	117
	 Βιβλιογραφία	 119

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός εργασίας

Η παρούσα μελέτη εξετάζει την εισαγωγή της διαδικασίας κατάστρωσης συστήματος προϋπολογισμού και ελέγχου της επιχειρηματικής δράσης για πρώτη φορά σε μια επιχείρηση δραστηριοποιείται η οποία δραστηριοποιείται στον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών και ειδικότερα στην παραγωγή λατομικών προϊόντων και σκυροδέματος.

Η συγκεκριμένη επιχείρηση αναπτύσσεται και βελτιώνει την οικονομική της θέση τα τελευταία δεκαπέντε έτη, ενώ στην περίοδο 1999 έως 2002 παρουσιάζει αλματώδη αύξηση στο κύκλο εργασιών και στα κέρδη της. Η οικονομική συγκυρία, η εκτέλεση ολυμπιακών έργων και έργων υποδομής στην περιοχή εγκατάστασης, η πορεία της αγοράς των ακινήτων σε συνδυασμό με τις προσπάθειες και τις επιλογές της διοίκησης, ήταν οι βασικοί παράγοντες που οδήγησαν στην επιτυχημένη πορεία της επιχείρησης. Στο τέλος του 2002, η επιχείρηση εμφανίζεται να είναι ο ηγέτης της αγοράς, χωρίς ισχυρούς ανταγωνιστές να την απειλούν, αλλά με επιφυλάξεις για τη περαιτέρω αύξηση του μεγέθους της. Η διαδικασία προγραμματισμού θα χρησιμεύσει ως εργαλείο για την υλοποίηση των αντικειμενικών σκοπών της

επιχείρησης, σε μια συγκυρία που απαιτεί τη λήψη σημαντικών στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων.

1.2 Επιλογή επιχείρησης

Η επιλογή της επιχείρησης που εξετάζεται στην παρούσα μελέτη έγινε για δύο λόγους. Πρώτον, η εντυπωσιακή εξέλιξη της επιχείρησης από νεοεισερχόμενη με αδύναμη θέση σε ένα πολυπληθές κλάδο, σε ηγέτη αγοράς με τάσεις συγκέντρωσης. Δεύτερον, τα στελέχη της επιχείρησης, παρόλο που δε συμμετέχουν σε διαδικασία προγραμματισμού, τηρούν πλούσιο αρχείο στατιστικών στοιχείων που προσφέρεται για τη κατάστρωση προγραμμάτων.

1.3 Μεθοδολογία

Ο Προϋπολογισμός είναι ένα λεπτομερές σχέδιο για την απόκτηση και διάθεση οικονομικών και άλλων πόρων για μια περίοδο. Χρησιμεύει στον προγραμματισμό και στον έλεγχο των δαπανών και βοηθά στην πρόβλεψη των εσόδων και την χρηματοοικονομική θέση στο μέλλον.

Βασική προϋπόθεση για τον σχεδιασμό και εν τέλει την κατάρτιση προϋπολογισμού ενός οικονομικού οργανισμού είναι η εξέταση τόσο του εξωτερικού περιβάλλοντος, δηλαδή της εθνικής οικονομίας και του κλάδου που δραστηριοποιείται, όσο και του εσωτερικού περιβάλλοντος, δηλαδή η μελέτη της πορείας της επιχείρησης μέχρι σήμερα και η διαπίστωση των δυνάμεων και οι αδυναμιών της. Ο γενικός προϋπολογισμός για την επόμενη χρήση καταρτίστηκε βάσει του κόστους, των παραγωγικών δυνατοτήτων της επιχείρησης και των εκτιμήσεων της Διοίκησης της επιχείρησης για τη ζήτηση των παραγόμενων προϊόντων για το 2003.

1.4 Διάρθρωση μελέτης

Στο πρώτο κεφάλαιο με τίτλο «μακροοικονομική ανάλυση» περιλαμβάνεται ανάλυση της εθνικής οικονομίας για το έτος 2002 με αναφορά στην οικονομική δραστηριότητα, στον πληθωρισμό, στην απασχόληση και στις προοπτικές τους για το 2003, στις εξελίξεις στη βιομηχανική και μεταποιητική παραγωγή, στην αμοιβή της εργασίας, στα επιχειρηματικά κέρδη, στα τραπεζικά επιτόκια και στην αγορά κατοικιών. Επίσης, περιγράφεται η πορεία της ευρωπαϊκής και διεθνούς οικονομίας το 2002, οι εξελίξεις κατά οικονομικές περιοχές και η αγορά μετοχών και ομολόγων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση του βιομηχανικού κλάδου, περιγραφή των χαρακτηριστικών του και παρουσίαση της πορείας του κλάδου των λατομείων και των συνδεδεμένων κλάδων κατά το 2002. Ακολουθεί ανάλυση του ανταγωνισμού της επιχείρησης και των δυνάμεων και αδυναμιών της σε σχέση με τους ανταγωνιστές.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της επιχείρησης, η οποία περιλαμβάνει γενικές πληροφορίες για τη διοικητική οργάνωση, την παραγωγική διαδικασία, την προσέγγιση, το παρελθόν και τους σκοπούς της. Στη συνέχεια περιγράφονται οι παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη της επιχείρησης και γίνεται χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων της για την περίοδο 1996 έως 2002.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του προγραμματισμού σαν μια διαδικασία λήψης αποφάσεων. Περιγράφονται τα είδη του προγραμματισμού - στρατηγικός, μακροπρόθεσμος και βραχυπρόθεσμος- παρατίθενται τα είδη του βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων ή προϋπολογισμών και γίνεται

αναφορά στη σύνδεση μεταξύ τους. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι προϋποθέσεις για την εισαγωγή της διαδικασίας σε μια επιχείρηση και οι εξωγενείς και ενδοεπιχειρησιακοί παράγοντες επιτυχίας της. Ακολουθεί περιγραφή του κανονισμού προγράμματος και της διαδικασίας ελέγχου και αναθεώρησης των προϋπολογισμών.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη χρησιμότητα της διαδικασίας κατάρτισης των προϋπολογισμών και στη δομή του συστήματος προϋπολογισμών. Ακολουθεί ο υπολογισμός των προϋπολογισμών των πωλήσεων, εσόδων από μεταφορά προϊόντων, εισπράξεων, παραγωγής, πρώτων υλών, εξόδων διοικητικής λειτουργίας, διαθεσίμων καθώς και οι προϋπολογιστικές οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο 1/1 έως 31/12/2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

2.1 Η πορεία της εθνικής οικονομίας το 2002 και οι προοπτικές για το 2003

2.1.1 Γενικά

Χαρακτηριστικά του έτους 2002 ήταν η σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της οικονομική δραστηριότητας, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αυξημένη αβεβαιότητα που επικράτησε εξαιτίας του ενδεχομένου πολεμικής σύγκρουσης στο Ιράκ και οι αρνητικές επιδράσεις από τη συνεχιζόμενη για τρίτο κατά σειρά έτος πτώση των τιμών των μετοχών στις παγκόσμιες χρηματιστηριακές αγορές.

Για την Ελλάδα ειδικότερα, η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και ο υψηλός βαθμός οικονομικής σταθερότητας και αξιοπιστίας που συνεπάγεται η συμμετοχή της στην ΟΝΕ, όπως επισημαίνεται στην έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2002, έχουν συμβάλει καθοριστικά στην επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Πράγματι, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ο οποίος το 2002 διατηρήθηκε στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2001 (4%), παρά τη δυσμενή οικονομική συγκυρία.

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες που συνετέλεσαν στη διατήρηση του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια, είναι οι εισροές πόρων από Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες συνέβαλαν στη χρηματοδότηση επενδύσεων για έργα υποδομής και οι ιδιωτικές και δημόσιες

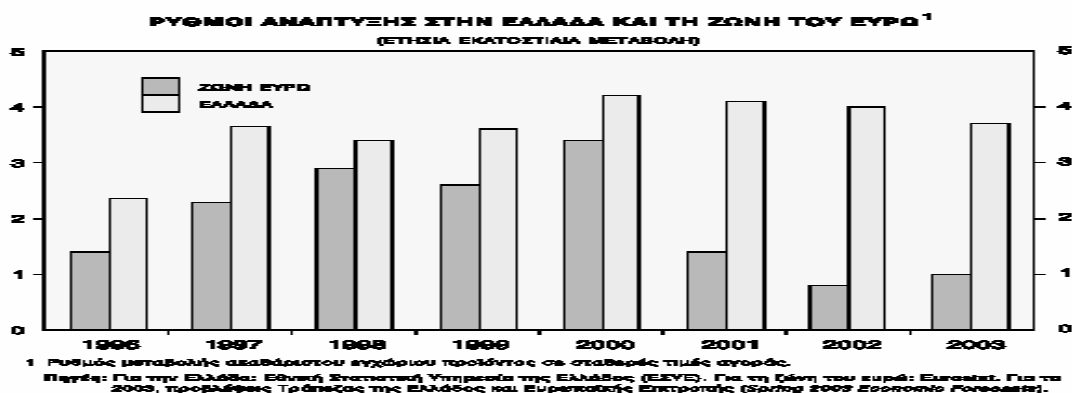
επενδύσεις που έχουν αναληφθεί, ιδιαίτερα στους τομείς των κατασκευών και των υπηρεσιών ενόψει της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Παρά τις επιδόσεις της Ελλάδας ως προς τη διατήρηση του ποσοστού της οικονομικής δραστηριότητας, όπως παρουσιάζεται στην έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας⁽¹⁾, ο πληθωρισμός και η απασχόληση παρουσίασαν μικρή αύξηση ενώ το ποσοστό ανεργίας εξακολούθησε να μειώνεται με σχετικά βραδύ ρυθμό. Πιο συγκεκριμένα:

- Για ολόκληρο το 2002, το παγκόσμιο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 3% έναντι 2,3% το 2001. Ο ρυθμός αύξησης παρέμεινε σε χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο της προηγούμενης πενταετίας κυρίως λόγω της ολοκλήρωσης της διαδικασίας ρευστοποίησης των αποθεμάτων των επιχειρήσεων, την ανάκαμψη των αποθεμάτων σε επιθυμητά επίπεδα και της χαλάρωσης της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής στις προηγμένες οικονομίες.

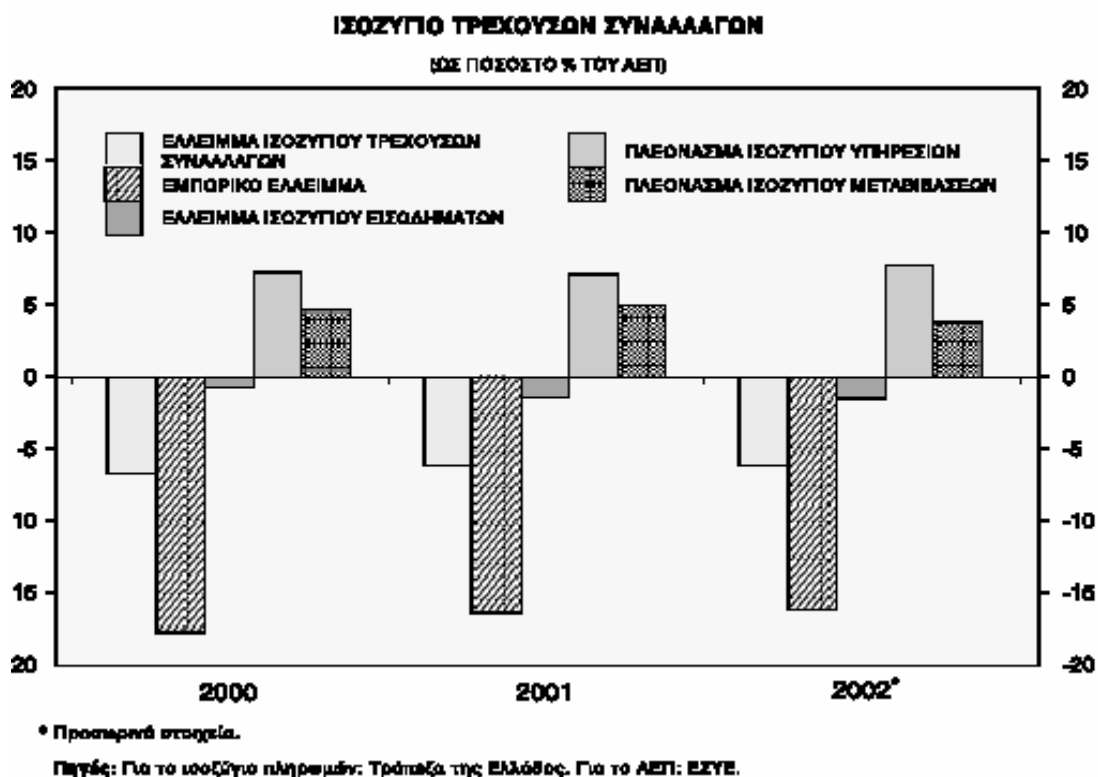
Από την άλλη πλευρά, η πτώση των τιμών των μετοχών είχε άμεση επίδραση στην οικονομική πορεία των επιχειρήσεων, των ασφαλιστικών εταιριών, των τραπεζών, των συνταξιοδοτικών ταμείων και στο κόστος χρηματοδότησης νέων επενδύσεων. Επίσης, επιβράδυνε την προσδοκώμενη αύξηση της καταναλωτικής και επενδυτικής δαπάνης στις πιο ανεπτυγμένες χώρες.

Διάγραμμα 1

Μια ένδειξη μείωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ως προς τις τιμές, αποτελεί το έλλειμμα των τελευταίων ετών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, αν το έλλειμμα αυτό παραμείνει στα ίδια επίπεδα και στο μέλλον, ενδέχεται να υπάρξουν αρνητικές επιδράσεις στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης και στην απασχόληση.

Διάγραμμα 2

Για το 2003, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται ότι θα παρουσιάσει μικρή μόνο επιβράδυνση σε σχέση με τους υψηλούς ρυθμούς των προηγούμενων ετών, λόγω των επενδυτικών δαπανών για τα μεγάλα έργα υποδομής και της προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 που συνεχίζουν να έχουν θετική επίδραση στο ρυθμό οικονομικής ανόδου. Γενικά, η αβεβαιότητα που προκαλούν γεωπολιτικές εντάσεις δυσχεραίνει τη διατύπωση προβλέψεων για την πορεία της τιμής του αργού πετρελαίου και του μέσου ετήσιου ρυθμού πληθωρισμού. Παρολαυτά, ο πυρήνας του πληθωρισμού, δηλαδή ο ρυθμός

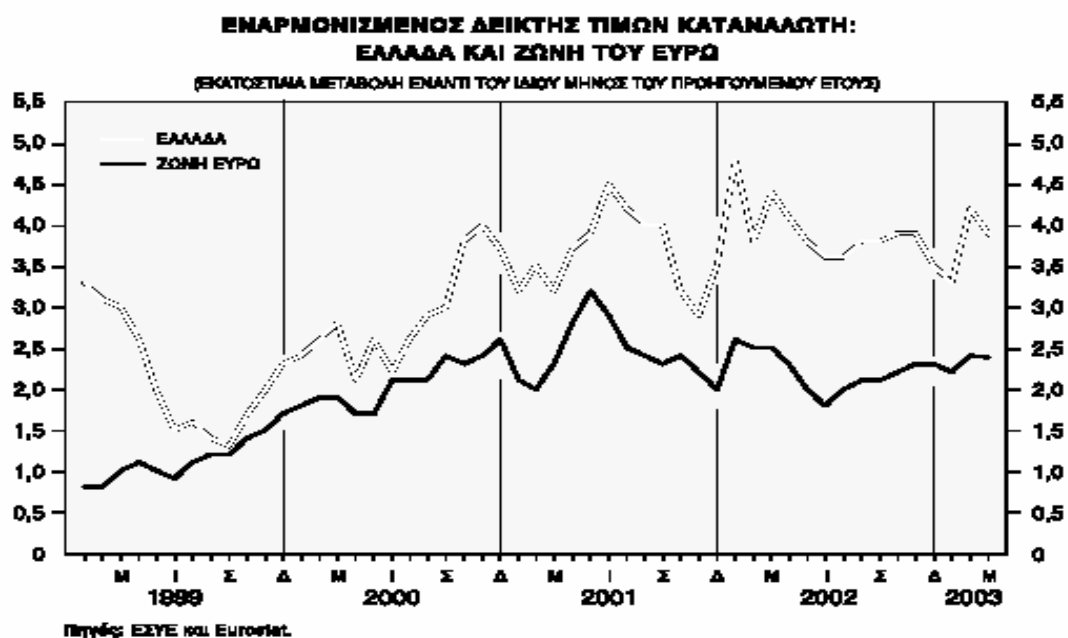
πληθωρισμού χωρίς τις τιμές του πετρελαίου και των νωπών οπωροκηπευτικών, αναμένεται να μην μεταβληθεί σε σύγκριση με το 2002.

Εκτιμάται πάντως ότι οι συνέπειες για την ελληνική οικονομία θα είναι σε γενικές γραμμές περιορισμένες, εφόσον η διάρκεια του πόλεμου θα είναι σχετικά μικρή.

Η ελληνική οικονομία λοιπόν, θα συνεχίσει να παρουσιάζει υψηλές αναπτυξιακές επιδόσεις και το 2003. Όπως και τα προηγούμενα έτη, ο αναμενόμενος υψηλός ρυθμός ανάπτυξης το 2003 θα στηριχθεί στις επενδυτικές δαπάνες για την κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής και για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων καθώς και στην εισροή πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ.

- Ο πληθωρισμός διατηρήθηκε σε επίπεδο υψηλότερο από εκείνο των περισσότερων εταίρων της Ε.Ε στη ζώνη του ευρώ. Η απόκλιση του πληθωρισμού είναι έως ένα βαθμό αναμενόμενη, εφόσον αντανακλά τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης και σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας στους τομείς των εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στην Ελλάδα. Σε περίπτωση όμως, που δεν εξαιρεθεί η διαφορά πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας και ζώνης ευρώ, δεν αποκλείεται να χειροτερεύσει η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

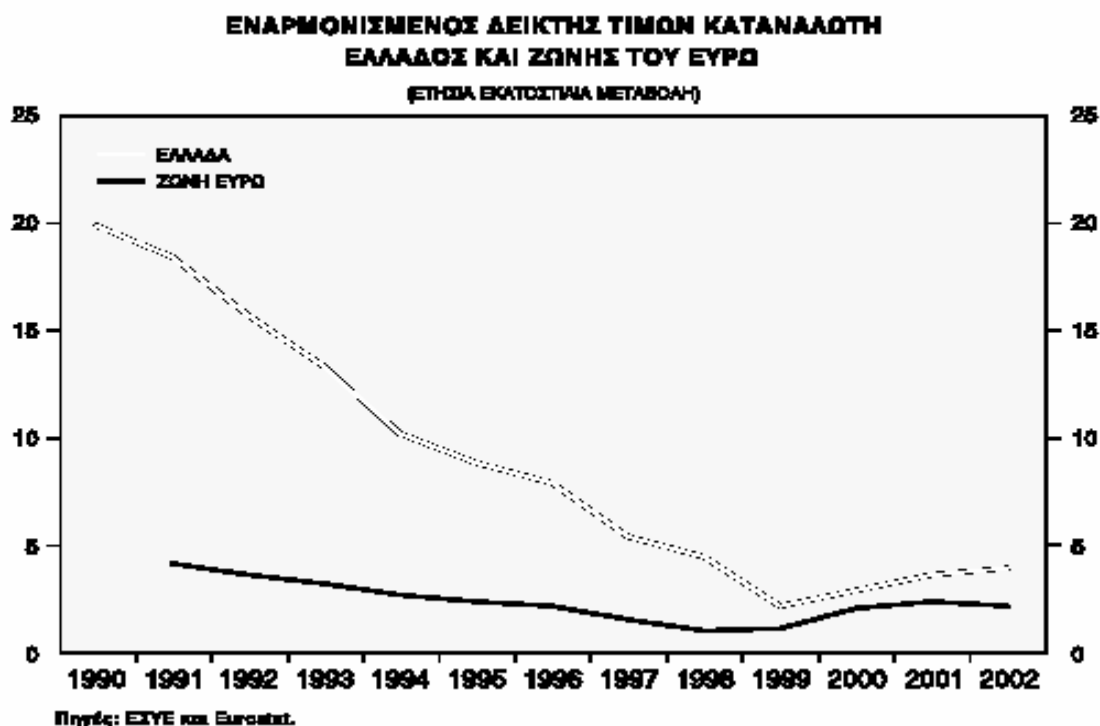
Διάγραμμα 3

Πιο συγκεκριμένα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού (βάσει του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή-ΔΤΚ) για ολόκληρο το 2002 διαμορφώθηκε σε 3,6%, δηλαδή σε υψηλότερο επίπεδο από το 2001 (3,4%). Οπότε, ο πληθωρισμός παρέμεινε, για τρίτο κατά σειρά έτος, σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που κρίνεται συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών. Επίσης, αυξήθηκε η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα (με βάση το ΕνΔΤΚ) από το μέσο ετήσιο πληθωρισμό στις χώρες που ανήκουν στη ζώνη ευρώ σε 1,7 εκατοστιαία μονάδα, από 1,3 εκατοστιαία μονάδα το 2001 και 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας το 2000. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μεγαλύτερη ευαισθησία της ελληνικής οικονομίας πχ επιπτώσεις κακοκαιρίας στις τιμές οπωροκηπευτικών και στη μεγαλύτερη από ότι στη ζώνη του ευρώ επίπτωση των στρογγυλοποιήσεων τιμών ή των ανατιμήσεων που έγιναν με αφορμή ή πρόσχημα την κυκλοφορία του ευρώ. Παρόλαυτα, ο πυρήνας του πληθωρισμού παρέμεινε στα ίδια επίπεδα και η απόκλιση του σε σύγκριση με

τις άλλες χώρες στη ζώνη του ευρώ μειώθηκε σε 1,4 εκατοστιαία μονάδα, έναντι 1,8 εκατοστιαία μονάδα το 2001.

Διάγραμμα 4

Η απόκλιση του πυρήνα του πληθωρισμού μπορεί να αντανακλά όχι μόνο το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε διαφορετική φάση του οικονομικού κύκλου από ότι η ζώνη του ευρώ, αλλά και τις συνθήκες λειτουργίας της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Για παράδειγμα, ο τρόπος λειτουργίας της αγοράς καυσίμων και της αγοράς νωπών οπωροκηπευτικών, έχει ως αποτέλεσμα να διογκώνονται οι επιπτώσεις εξωτερικών ή εσωτερικών διαταραχών (πχ της κακοκαιρίας, της ανόδου της τιμής του αργού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά ή της ανόδου κάποιου άλλου στοιχείου του κόστους).

Επιπλέον, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και της διαδικασίας οικονομικής σύγκλισης, είναι σε κάποιο βαθμό εύλογο η ελληνική οικονομία να

παρουσιάζει υψηλότερο πληθωρισμό από ότι οι πιο προηγμένες οικονομίες της ζώνης του ευρώ.

Ένας ακόμη παράγοντας απόκλισης, είναι η θετική διαφορά των ρυθμών ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, η οποία όμως περιορίστηκε αισθητά την τελευταία διετία. Η θετική διαφορά των ρυθμών ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αποτελεί παράγοντα απόκλισης του πληθωρισμού, στο βαθμό που οφείλεται σε διαφορές στις συνθήκες λειτουργίας της ελληνικής αγορά εργασίας σε σύγκριση με άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ, όπως είναι το νομικό πλαίσιο της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων. Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας ήταν το 2002 υψηλότερος από ότι το 2001 και παρέμεινε υψηλότερος από το ανώτατο επίπεδο που κρίνεται συμβατό με τη σταθερότητα τιμών, δηλαδή με το μέσο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού κάτω από 2% και υψηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό στη ζώνη του ευρώ.

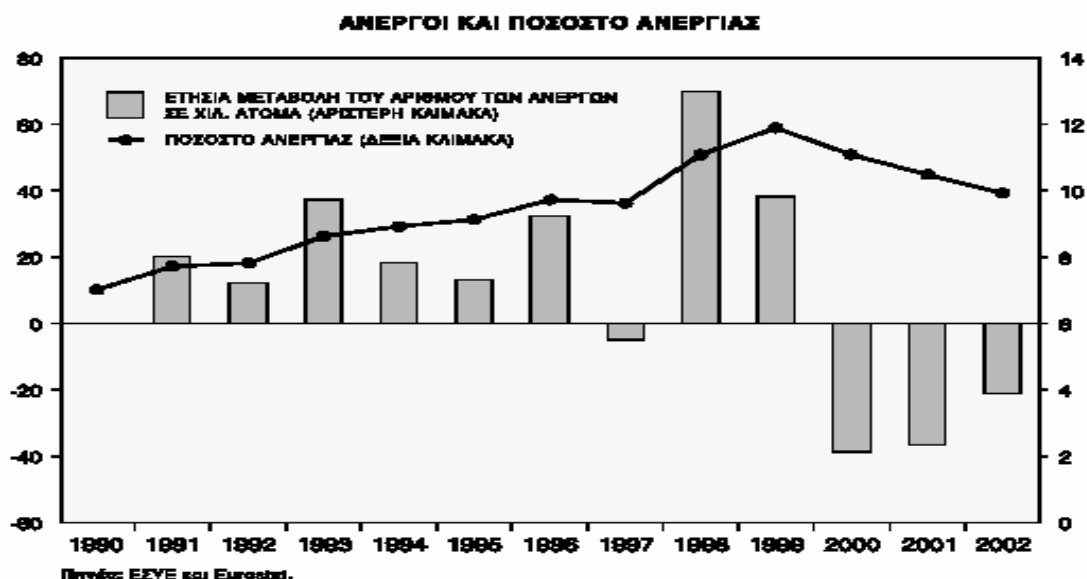
Άλλοι παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση του μέσου ετήσιου πληθωρισμού το 2002 στην Ελλάδα, είναι η διεύρυνση των περιθωρίων κέρδους σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που επηρεάζουν ιδιαίτερα τη διαμόρφωση των τιμών καταναλωτή, και οι σχετικά υψηλοί ρυθμοί αύξησης των τιμών των υπηρεσιών που παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα. Το γεγονός αυτό, αντανακλά μη αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς και ανεπαρκή ανταγωνισμό σε ορισμένους τομείς και ενδεχομένως σε αρκετές περιπτώσεις υπερβάλλουσα ζήτηση.

- Το μέσο ετήσιο επίπεδο της συνολικής απασχόλησης αυξήθηκε κατά 1% το 2002 (38.000 άτομα περίπου) σε αντίθεση με τα προηγούμενα τρία έτη όπου

παρουσίαζε μείωση ή στασιμότητα. Επίσης, ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 21.000 άτομα, οπότε το ποσοστό ανεργίας έφθασε το 9,9%. Έτσι, το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε περισσότερο από μία εκατοστιαία μονάδα (56,7%).

Η παραπάνω αύξηση της απασχόλησης προήλθε κυρίως από ορισμένους κλάδους του τομέα υπηρεσιών, τις κατασκευές και τη γεωργία. Στη μεταποίηση όμως και σε ορισμένους άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας παρατηρήθηκε μείωση της απασχόλησης.

Διάγραμμα 5

2.1.2 Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας το 2003

Όσον αφορά στις προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα το 2003, σύμφωνα με την έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ⁽²⁾ προβλέπεται ότι, η συμβολή της εγχώριας ζήτησης στην αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να παραμείνει σταθερή.

Το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών θα παρουσιάσει αύξηση λόγω της προβλεπόμενης αύξησης των πραγματικών αποδοχών μισθωτών,

της μείωσης στη φορολογική επιβάρυνση των εισοδημάτων και της αύξησης στην απασχόληση. Η άνοδος αυτή θα οδηγήσει σε αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Σχετικά με την απασχόληση, η αύξηση αναμένεται να παρουσιαστεί σε τομείς της οικονομίας που συνδέονται με την προετοιμασία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες (κυρίως στις κατασκευές) εκτιμάται ότι θα αντισταθμίσει την ενδεχόμενη μείωση ή στασιμότητα της απασχόλησης σε άλλους τομείς, όπως η μεταποίηση και ο τουρισμός, οι οποίοι επηρεάζονται αμεσότερα τόσο από την αυξημένη αβεβαιότητα όσο και από την προβλεπόμενη μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας ως προς τις τιμές.

Επίσης προβλέπεται σημαντική αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε κατοικίες, καθώς και σημαντική αύξηση τόσο των δημόσιων επενδύσεων όσο και των επιχειρηματικών επενδύσεων που σχετίζονται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Αντίθετα, η αρνητική συμβολή της μεταβολής του πραγματικού εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών (δηλαδή της διαφοράς εξαγωγών και εισαγωγών) προβλέπεται ότι το 2003 θα είναι μεγαλύτερη από ότι το 2002 γιατί ο ρυθμός ανάκαμψης των οικονομιών στους κυριότερους εμπορικούς εταίρους και στις χώρες προέλευσης των τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα θα είναι σχετικά βραδύς. Επίσης, η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγαθών και υπηρεσιών ως προς της τιμές θα μειωθεί περαιτέρω, λόγω της διαφοράς πληθωρισμού σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ ή της ΕΕ και της ανατίμησης του ευρώ έναντι των κυριοτέρων άλλων νομισμάτων. Τέλος, το ενδεχόμενο διεξαγωγής πολέμου στο Ιράκ καθώς και η συνεχιζόμενη αβεβαιότητα για όσα ενδεχομένως θα ακολουθήσουν έχουν ως

τώρα επηρεάσει αρνητικά την τουριστική δραστηριότητα. Εκτιμάται πάντως ότι οι συνέπειες για την ελληνική οικονομία θα είναι σε γενικές γραμμές περιορισμένες, εάν ληφθεί υπόψη η σχετικά μικρή διάρκεια του πολέμου.

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, εκτιμάται ότι ο ρυθμός ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα θα παραμείνει υψηλός το 2003 και θα διαμορφωθεί στο 3,7% δηλαδή σε επίπεδο χαμηλότερο σε σύγκριση με το ρυθμό του 2002.

Για την πρόβλεψη της πορείας του πληθωρισμού κατά το τρέχον έτος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η τιμή του αργού πετρελαίου εξαρτάται από τις συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ. Περισσότερο αξιόπιστη πρέπει να θεωρηθεί η πρόβλεψη για τον πυρήνα του πληθωρισμού. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΔTK χωρίς καύσιμα και νωπά σπωροκηπευτικά εκτιμάται ότι το 2003 δεν θα διαφέρει σημαντικά από εκείνον του 2002 (δηλαδή 3,6%).

Η προβλεπόμενη υποχώρηση του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ συνεπάγεται επιβράδυνση του ήδη χαμηλού ρυθμού ανόδου των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που εισάγονται από τις ευρωπαϊκές χώρες. Όσον αφορά το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, θα αυξηθεί το 2003 αλλά με ρυθμό χαμηλότερο από ότι το 2002.

Το μέγεθος των επιπτώσεων το πολέμου στην ελληνική οικονομία θα εξαρτηθεί τελικά από τη διαμόρφωση των οικονομικών συνθηκών μετά τη λήξη του πολέμου. Οι επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία – σε σύγκριση με τις επιπτώσεις στις άλλες οικονομίες της ζώνης του ευρώ – θα είναι μάλλον μεγαλύτερες όσον αφορά τον τουρισμό, αλλά μικρότερες όσον αφορά τη συνολική εξέλιξη της εγχώριας ζήτησης και το ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ. Πάντως, όπως προαναφέρθηκε, ο ρυθμός ανόδου της οικονομικής

δραστηριότητας είναι δυνατόν να διατηρηθεί ικανοποιητικός και κατά το 2003 παρά τις επιπτώσεις του πολέμου και την αυξημένη αβεβαιότητα, δεδομένου ότι η αύξηση του ΑΕΠ στηρίζεται στους ενδογενείς παράγοντες, οι οποίοι είναι ευνοϊκοί.

2.1.3 Εξελίξεις στη βιομηχανική και μεταποιητική παραγωγή

Σύμφωνα με την έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, η συνολική βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε το 2002 (1,8%) με υψηλότερο ρυθμό από ότι το 2001 (1%). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην παραγωγή ενέργειας και ενδιάμεσων αγαθών και στην επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου της παραγωγής των μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Αντίθετα η παραγωγή των κεφαλαιακών αγαθών παρουσίασε κάμψη.

Η μεταποιητική παραγωγή αυξήθηκε αλλά με μικρότερο ρυθμό κυρίως λόγω της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ. Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υποχώρησε (0,6%) λιγότερο σε σχέση με το 2001 (4,3%). Μικρή μείωση παρατηρήθηκε και στο βαθμό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού (77,1% από 77,7% το 2001).

Σε σύγκριση με το έτος βάσης (1995), η παραγωγή των 15 πιο δυναμικών κλάδων –οι οποίοι παράγουν τα 2/3 του συνόλου- αυξήθηκε κατά 38,4%, ενώ η συνολική μεταποιητική παραγωγή αυξήθηκε κατά 18,1%.

Πίνακας 2.1

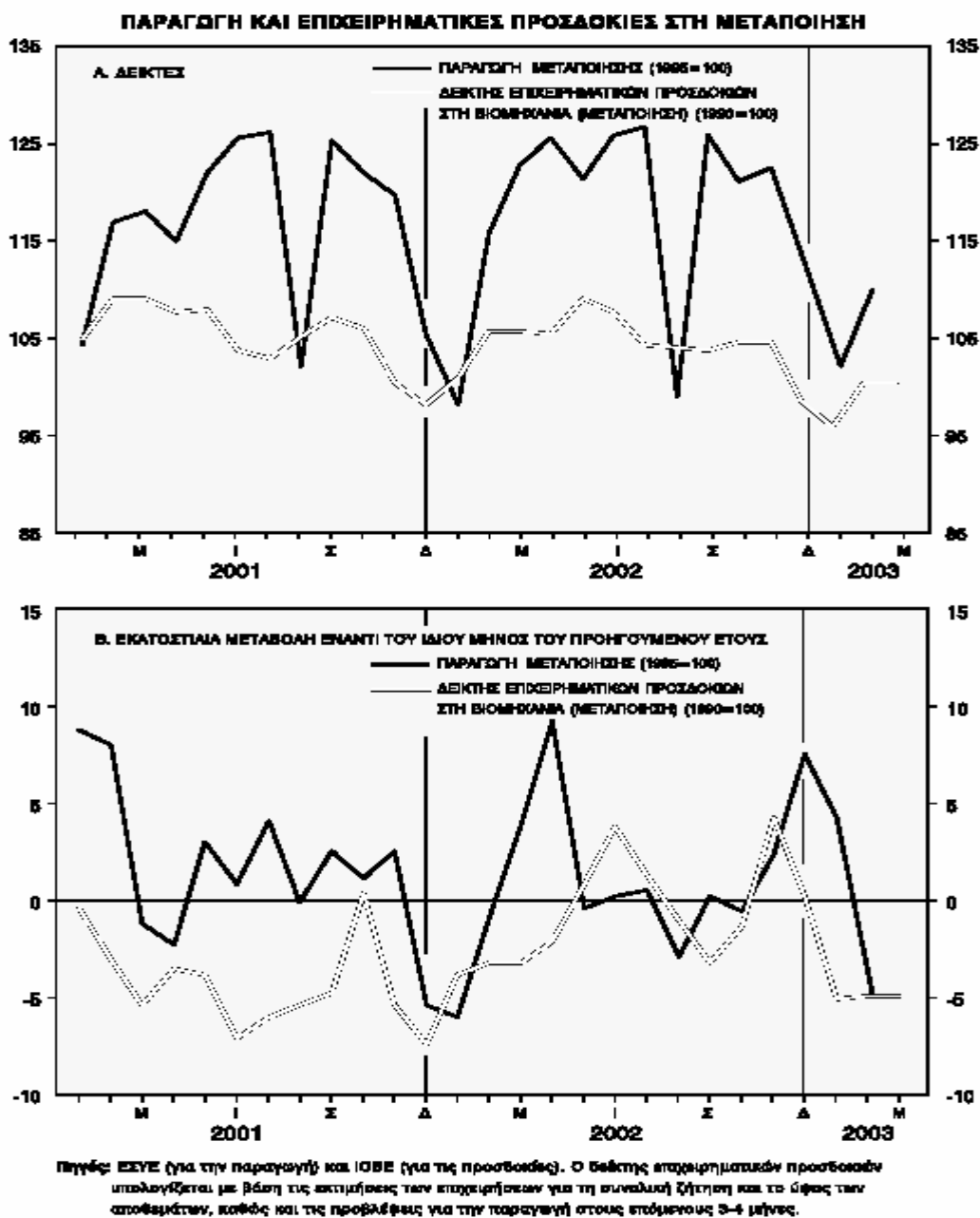
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (1995=100)

	Συντελεστές στάθμισης έτους 1995	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή μέσου επιπέδου δεικτών					Επίπεδο 2002 ¹ (1995=100)	
		1998	1999	2000	2001	2002 ¹		
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	100,0	9,0	1,9	7,2	1,0	1,8	125,9	
1. Ορυχεία - Μεταλλεία - Λατομεία	6,0	100,0	-1,3	-6,0	13,4	-1,4	9,1	117,5
Εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη		40,2	3,6	1,6	5,3	4,4	6,2	125,4
Αντήληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου		6,1	-31,6	-94,3	1470,4	-24,2	-5,8	44,9
Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων		12,5	-3,3	-4,0	6,0	15,4	19,4	138,4
Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες		41,2	-0,9	-5,4	15,4	-9,6	9,8	114,2
2. Μεταποίηση	71,4	100,0	8,1	-0,9	5,1	1,8	1,2	118,1
3. Ηλεκτρισμός - Φυσικό αέριο - Νερό	22,6	100,0	14,2	11,9	11,5	-0,3	2,0	152,8
Ηλεκτρισμός		92,0	6,7	7,1	8,7	-0,9	1,5	130,2
Φυσικό αέριο		0,2	1.587,1	79,8	34,3	0,4	4,7	10.890,7
Νερό		7,8	8,4	4,6	8,0	4,4	2,8	151,8
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	100,0	9,0	1,9	7,2	1,0	1,8	125,9	
Βασικές ομάδες αγαθών								
Ενέργεια		28,6	12,7	6,7	12,3	-0,3	2,3	147,1
Ενδιάμεσα αγαθά		32,1	5,1	-0,9	6,2	-1,0	0,8	114,3
Κεφαλαιακά αγαθά		8,5	18,4	-1,4	7,3	5,1	-5,1	114,2
Διαρκή καταναλωτικά αγαθά		1,9	17,4	12,0	12,7	-1,8	-13,9	138,3
Μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά		28,9	6,2	0,0	1,9	4,1	5,9	120,5

1 Οριστικά στοιχεία.

Πηγή: ΕΣΥΕ.

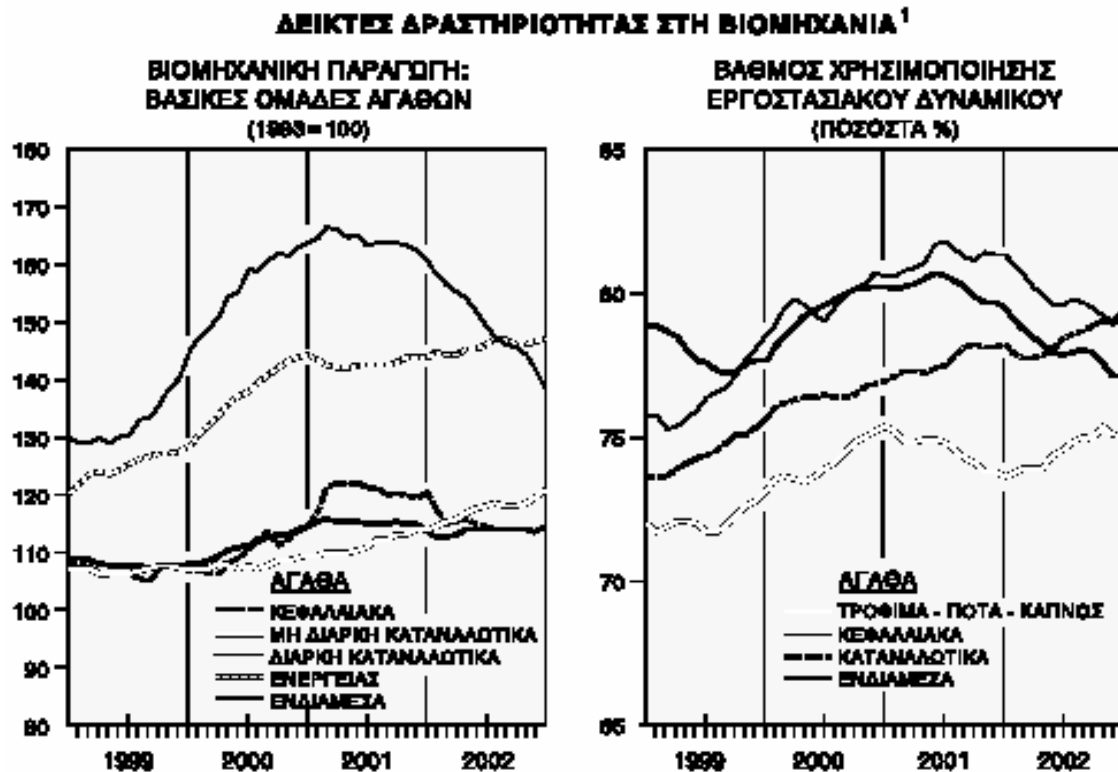
Διάγραμμα 6

Οι κλάδοι με άνοδο που προηγούνται είναι αυτοί των μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών, των εκδόσεων- εκτυπώσεων, της ανακύκλωσης, των ιατρικών οργάνων και οργάνων ακριβείας, των χημικών προϊόντων και των βασικών μετάλλων. Από τον πίνακα 2.2 διαπιστώνουμε ότι ο κλάδος μη μεταλλικών ορυκτών παρουσιάζει συνεχιζόμενη άνοδο δραστηριότητας (3,8% έναντι 2,8% το 2001). Άνοδος επίσης παρατηρείται στη δραστηριότητα των

κλάδων τροφίμων- ποτών (2,2% έναντι 2,1%), καπνού (1,9% έναντι 1,5%), των μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (1,6% έναντι 3,5%) και της κατασκευής τελικών προϊόντων από μέταλλο (0,8% έναντι 1,5%).

Διάγραμμα 7

¹ Κινητός μέσος 12 μηνών στον τελευταίο μήνα της περιόδου.

Πηγές: ΕΣΥΕ και ΙΟΒΕ.

Πίνακας 2.2

ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (1995=100)

	Συντελεστές στάθμισης έτους 1995	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή μέσου επιπέδου δεικτών					Επίπεδο 2002 ¹ (1995= 100)
		1998	1999	2000	2001	2002 ¹	
Μεταποίηση	100,0	8,1	-0,9	5,1	1,8	1,2	118,1
Τρόφιμα-ποτά	22,5	9,6	0,2	1,9	2,1	2,2	121,7
Καπνός	1,9	-16,4	7,1	-1,3	1,5	1,9	86,9
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	8,1	-0,5	-15,8	14,1	-6,7	-7,4	86,4
Είδη ενδυμασίας	6,4	1,7	-0,8	-5,7	-2,2	-2,5	79,5
Δέρμα-είδη υπόδησης	1,5	-20,1	-4,2	2,3	-5,0	-4,3	62,6
Ξύλο και φελλός	1,4	-17,9	-0,8	39,3	-2,0	-8,8	84,2
Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	3,6	57,0	3,2	-16,7	-4,2	-3,4	95,1
Εκτυπώσεις-εκδόσεις	3,4	8,7	-17,5	0,7	5,7	31,0	145,7
Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα	4,6	13,7	-16,1	17,5	-1,9	2,3	135,8
Χημικά προϊόντα	8,5	7,8	3,2	5,1	9,7	10,8	155,9
Προϊόντα από ελαστική/πλαστική ύλη	4,3	23,2	4,9	1,1	3,2	-2,3	134,2
Μη μεταλλικά ορυκτά	6,8	0,9	0,8	2,3	2,8	3,8	120,3
Βασικά μέταλλα	7,4	-7,0	11,3	14,3	1,4	6,1	135,3
Κατασκευή τελικών προϊόντων από μέταλλο	4,1	5,2	17,9	0,9	1,5	0,8	133,6
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	3,3	3,8	-6,8	15,1	3,5	1,6	123,2
Μηχανές γραφείου-ηλεκτρονικοί υπολογιστές	0,1	-63,5	-7,9	82,0	-22,8	46,3	125,7
Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές κ.λπ.	2,5	6,2	3,4	12,6	2,2	-11,7	110,0
Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	1,6	133,2	-10,3	32,5	9,3	-23,1	187,3
Ιατρικά όργανα και όργανα ακριβείας	0,4	-15,2	-0,4	4,3	-2,4	12,9	116,1
Μεταφορικά μέσα	0,6	94,7	22,6	1,3	13,4	-8,8	211,2
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	5,1	-4,0	-7,0	-4,8	0,8	-1,5	71,7
Έπιπλα-λοιπές βιομηχανίες	2,0	19,6	7,7	9,6	-4,2	-14,3	120,2
Ανακύκλωση	0,1	2,1	-9,8	6,1	-1,2	25,0	97,3

Συμβολή κλάδων στη μεταβολή της παραγωγής του
συνόλου της μεταποίησης (σε εκατοστιαίες μονάδες)

Μεταποίηση	8,11	-0,88	5,08	1,76	1,15
Τρόφιμα-ποτά	2,21	0,05	0,46	0,49	0,50
Καπνός	-0,30	0,10	-0,02	0,02	0,03
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	-0,04	-1,21	0,92	-0,47	-0,48
Είδη ενδυμασίας	0,10	-0,04	-0,30	-0,10	-0,11
Δέρμα-είδη υπόδησης	-0,26	-0,04	0,02	-0,04	-0,04
Ξύλο και φελλός	-0,20	-0,01	0,33	-0,02	-0,09
Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	1,55	0,12	-0,69	-0,14	-0,10
Εκτυπώσεις-εκδόσεις	0,34	-0,69	0,02	0,18	1,01
Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα	0,74	-0,91	0,84	-0,10	0,12
Χημικά προϊόντα	0,71	0,29	0,48	0,92	1,10
Προϊόντα από ελαστική/πλαστική ύλη	0,99	0,24	0,06	0,16	-0,12
Μη μεταλλικά ορυκτά	0,07	0,06	0,16	0,19	0,26
Βασικά μέταλλα	-0,54	0,75	1,06	0,11	0,49
Κατασκευή τελικών προϊόντων από μέταλλο	0,22	0,74	0,04	0,07	0,04
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	0,13	-0,22	0,46	0,12	0,05
Μηχανές γραφείου-ηλεκτρονικοί υπολογιστές	-0,08	0,00	0,03	-0,02	0,02
Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές κ.λπ.	0,15	0,08	0,31	0,06	-0,30
Συσκευές ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	1,69	-0,28	0,81	0,29	-0,78
Ιατρικά όργανα και όργανα ακριβείας	-0,06	0,00	0,01	-0,01	0,04
Μεταφορικά μέσα	0,46	0,20	0,01	0,14	-0,10
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	-0,17	-0,26	-0,17	0,03	-0,05
Έπιπλα-λοιπές βιομηχανίες	0,39	0,17	0,23	-0,11	-0,34
Ανακύκλωση	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,01

¹ Οριστικά στοιχεία.

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣ ΥΕ.

Οι εξαγωγές των κλάδων μεταποίησης, εκτός παραγωγής καυσίμων, αυξήθηκαν κατά το 2002 αλλά με χαμηλότερο ρυθμό σε σύγκριση με το 2001.

Αξιολογή αύξηση των εξαγωγών και παράλληλα ισχυροποίηση της θέσης του στην εγχώρια αγορά πέτυχε ο κλάδος μη μεταλλικών ορυκτών ⁽³⁾.

Πίνακας 2.3

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ : ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ						
Κλάδοι ¹	Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές				Εισαγωγική διεύθυνση ³	Εξαγωγική επίδοση
	Σε τρέχουσες τιμές			Σε τιμές 1995		
	Εισαγωγικές δαπάνες ²	Εξαγωγικές εισπράξεις ²	Ακαθάριστη αξία παραγωγής	Ακαθάριστη αξία παραγωγής		
Τρόφιμα-ποτά (15)						
2000	18,1	-0,1	3,8	1,9	32,4	12,5
2001	5,8	11,1	5,8	2,1	32,5	13,1
2002	-0,7	9,8	6,4	2,2	31,1	13,5
Κλωστο/γά, ένδυση-υπόδηση, δέγμα (17, 18, 19)						
2000	16,5	11,8	10,1	5,1	49,0	38,1
2001	18,6	4,8	-4,7	-4,9	56,1	41,9
2002	3,8	3,0	-4,0	-5,4	59,3	45,0
Ελαστικό-πλαστικά, χημικά (24, 25)						
2000	22,9	53,8	9,5	3,9	60,3	22,7
2001	21,5	1,3	12,8	7,8	61,4	20,4
2002	4,8	33,5	7,9	7,2	62,2	25,2
Μη μεταλλικά ορυκτά (26)						
2000	...	...	9,8	2,3	22,9	7,3
2001	34,5	-61,6	9,2	2,8	25,8	2,6
2002	-22,3	232,0	6,3	3,8	21,2	8,0
Βασική μεταλλουργία και προϊόντα από μέταλλο (27, 28)						
2000	36,8	67,8	22,0	10,4	39,4	22,2
2001	4,4	5,1	4,0	1,4	39,5	22,4
2002	4,4	-14,8	3,3	4,7	38,6	18,5
Μηχανές και συσκευές (29, 30, 31, 32)						
2000	25,1	9,5	24,7	18,9	83,7	25,1
2001	7,4	30,3	26,9	4,7	81,4	25,8
2002	-3,2	-5,0	-8,9	-10,3	82,5	26,9
Μεταφορικά μέσα και εξοπλισμός (34, 35)						
2000	31,2	136,5	0,2	-2,0	81,3	3,2
2001	2,9	54,9	7,9	6,9	80,8	4,6
2002	5,2	-25,1	-0,6	-5,2	81,5	3,5
Σύνολο μεταποίησης (χωρίς καύσιμα)						
2000	...	...	10,9	6,1	50,5	16,9
2001	11,3	9,0	4,6	1,7	52,2	17,6
2002	0,6	5,5	3,6	1,6	51,6	17,9

1 Σε παρένθεση αναγράφονται οι διψήφιοι κωδικοί αριθμοί των κλάδων.

2 Με βάση το σύστημα Κωδικών Συνδυασμένης Ονοματολογίας (ΚΣΟ).

3 Ο λόγος των εισαγωγών προς τη φαινόμενη κατανάλωση σε τρέχουσες τιμές.

4 Ο λόγος των εξαγωγών προς την ακαθάριστη αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές.

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδος και ΕΣ ΥΕ.

2.1.4 Η αμοιβή εργασίας

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδας ⁽⁴⁾, ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας αυξήθηκε σε 3,2% το 2002 έναντι 2,8% το 2001. Αντίθετα, στον

επιχειρηματικό τομέα ο ρυθμός ανόδου μειώθηκε σε 1,8% το 2002, από 3,2% το 2001. Ο υψηλότερος ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος είναι αποτέλεσμα κυρίως της μεγαλύτερης αύξησης των μέσων ονομαστικών αποδοχών από την αύξηση του ΑΕΠ ανά απασχολούμενο μισθωτό. Στο σύνολο της οικονομίας ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος διατηρήθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από ότι στη ζώνη του ευρώ (2,2%-2,4%). Οι μέσες ακαθάριστες αποδοχές (προ φορολογίας) εκτιμάται ότι αυξήθηκαν σε 7,2% το 2001 έναντι 5,2% το 2000, σαν αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ρυθμού ανόδου των μέσων αποδοχών σε όλους τους τομείς της οικονομίας εκτός των τραπεζών.

Πίνακας 2.4

ΑΠΟΔΟΧΕΣ, ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ: 1995 - 2002
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ								
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές ¹ (ονομ.)	11,9	11,5	10,5	6,3	4,5	6,5	5,2	7,2
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές ¹ (πρωμ.)	2,8	3,0	4,7	1,4	1,9	3,2	1,7	3,5
— Καθαρές αποδοχές μέσον μισθοποσ ¹ (ονομ.)	10,3	9,7	10,7	5,7	3,6	8,5	3,8	6,7
— Καθαρές αποδοχές μέσον μισθοποσ ¹ (πρωμ.)	1,3	1,4	4,9	0,9	1,0	5,1	0,4	3,0
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές & εργοδ. εισφορές ^{1,2}	12,6	12,5	10,7	7,7	6,3	7,3	7,1	7,3
— Δαπάνη για αποδοχές & εργοδ. εισφορές ανά μισθοποσ	11,6	11,2	10,1	6,8	4,6	6,3	5,3	6,5
— Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ^{1,3}	10,3	9,9	6,9	4,2	2,6	3,0	2,8	3,2
— Δείκτης τιμών καταναλωτή ⁴	8,9	8,2	5,5	4,8	2,6	3,2	3,4	3,6
— Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ⁵	2,1	2,4	3,6	3,4	3,6	4,2	4,1	4,0
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ⁶								
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές & εργοδ. εισφορές ¹	12,4	10,9	9,4	6,8	6,4	6,7	7,4	5,9
— Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ¹	10,1	8,3	5,6	3,3	2,7	2,4	3,2	1,8
ΔΗΜΟΣΙΟ⁷								
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές υπαλλήλων	12,3	14,9	13,5	9,2	3,5	7,1	5,5	7,3
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές και συντάξεις	13,1	16,4	13,3	9,9	6,1	8,5	6,3	10,5
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές (χωρίς συντάξεις)	13,9	17,8	14,7	8,0	5,7	9,0	6,1	11,6
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ								
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές υπαλλήλων ⁸	10,9	14,1	11,0	5,7	5,1	13,7	8,2	11,2
— Συνολικές δαπάνες προσωπικού ⁸	11,6	12,6	9,7	2,1	3,1	8,9	3,2	5,5
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων ηλεκτρισμού-ύδρευσης ⁴	11,2	14,0	9,9	8,9	...	...	...	...
— Ωριαίες αποδοχές εργατών ηλεκτρισμού-ύδρευσης ⁴	15,8	8,7	10,4	11,4	...	...	...	...
ΤΡΑΠΕΖΕΣ								
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές υπαλλήλων ¹	15,4	13,4	9,7	4,0	13,1	6,8	6,4	2,9
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές ⁹	20,0	16,6	10,8	5,9	14,3	9,3	5,3	4,3
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές & εργοδ. εισφορές ⁹	17,3	16,0	9,8	6,6	12,7	9,4	6,4	3,6
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων ^{4,10}	13,1	12,7	9,4	8,6	...	...	...	...
ΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ								
— Κατώτατες αποδοχές ¹¹ (ονομ.)	9,4	8,2	8,0	5,4	3,5	4,2	3,5	5,4
— Κατώτατες αποδοχές ¹¹ (πρωμ.)	0,5	0,0	2,4	0,6	0,9	1,0	0,1	1,7
— Μέσες συμβατικές αποδοχές ¹²	10,1	8,6	8,2	5,7	3,9	4,2	4,2	5,7
— Μέσες ακαθάριστες αποδοχές ¹	11,2	8,8	8,8	5,8	4,4	5,0	5,3	6,5
— Συνολική δαπάνη για αποδοχές & εργοδ. εισφορές ¹	12,2	10,2	9,3	7,6	6,5	6,0	8,2	6,7
— Ωριαίες αποδοχές εργατών μεταποίησης ⁴	13,2	8,6	8,9	4,7	4,4*	5,5*	5,5*	6,4*
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων μεταποίησης ⁴	13,2	9,4	9,8	5,9	...	...	...	...
— Παραγωγή ανά ώρα εργασίας (μεταποίηση) ⁴	2,0	1,1	4,4	4,4	1,9*	3,2*	2,5*	3,1*
— Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (μεταποίηση) ⁴	11,0	7,5	4,4	0,2	2,5*	2,2*	3,0*	2,8*
— Εβδομαδιαίες αποδοχές εργατοτεχνιτών ορυχείων ⁴	14,0	12,7	12,2	5,2	...	...	...	...
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων ορυχείων ⁴	11,3	11,7	14,3	13,7	...	...	...	...
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων λιανικού εμπορίου ⁴	12,8	9,7	12,0	9,6	...	...	...	...
— Μηνιαίες αποδοχές υπαλλήλων χονδρικού εμπορίου ⁴	15,3	9,9	10,5	6,3	...	...	...	...

1 Εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος.
2 Οι αντίστοιχες εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ για τη συνολική δαπάνη για αποδοχές & εργοδοτικές εισφορές (Μάρτιος 2003) είναι: 1994: 12,9%, 1995: 15,3%, 1996: 8,8%, 1997: 13,6%, 1998: 10,4%, 1999: 7,1%, 2000: 6,9%, 2001: 7,8%, 2002: 7,1%.
3 Οι αντίστοιχες εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ για το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (με τον ορισμό που χρησιμοποιεί το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών) είναι: 1994: 10,7%, 1995: 11,6%, 1996: 5,9%, 1997: 9,1%, 1998: 6,1%, 1999: 1,1%, 2000: 1,6%, 2001: 1,5%, 2002: 2,6%.
4 Επεξεργασία στοιχείων ερευνών ΕΣΥΕ.
5 Εκτιμήσεις ΕΣΥΕ (Μάρτιος 2003).
6 Στον επιχειρηματικό τομέα περιλαμβάνονται οι δημόσιες επιχειρήσεις, οι τράπεζες και ο μη τραπεζικός ιδιωτικός τομέας.
7 Εκτιμήσεις με βάση στοιχεία Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και Εισηγητικών Εκθέσεων Προϊπολογισμού. Για το 1997, έγινε προσαρμογή των στοιχείων για λόγους συγκρισιμότητας. Για τον υπολογισμό του ρυθμού αύξησης των δαπανών από το 1998 και μετά δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι δαπάνες περιθάλψης.
8 Υπολογισμοί με βάση στοιχεία και εκτιμήσεις Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Στις δημόσιες επιχειρήσεις περιλαμβάνεται και ο ΟΤΕ για ολόκληρη τη χρονική περίοδο (για λόγους σύγκρισης).
9 Στοιχεία αποσελευματίων χρήσεως (1994-2002).
10 Ρυθμοί μεταβολής επιπέδου Οκτωβρίου έναντι προηγούμενου Οκτωβρίου.
11 Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας.
12 Επεξεργασία κλαδικών και ομοιοπαγγελματικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας.
* Εκτιμήσεις.

Ο ρυθμός ανόδου της συνολικής δαπάνης ανά μισθωτό που περιλαμβάνει και τις εργοδοτικές εισφορές αυξήθηκε σε 6,5% το 2002 έναντι 5,3% το 2001, ενώ οι μέσες αποδοχές παρουσίασαν μεγαλύτερη αύξηση λόγω της κατάργησης των τελών χαρτοσήμου που επιβάρυνε τις εργοδοτικές εισφορές.

2.1.5 Επιχειρηματικά κέρδη

Σε δείγμα 418 επιχειρήσεων οι οποίες έχουν δημοσιεύσει ισολογισμούς ή συνοπτικές λογιστικές καταστάσεις για τη χρήση 2002 (60% των επιχειρήσεων του δείγματος έχουν εισαγάγει τις μετοχές στο ΧΑΑ) μέχρι 31/03/2003, παρατηρείται αύξηση των προ φόρων κερδών κατά 5,4% και αύξηση των πωλήσεων κατά 10% περίπου. Η μείωση του περιθωρίου κέρδους οφείλεται κυρίως σε αύξηση των έκτακτων ζημιών, όπως είναι οι αποσβέσεις ζημίας προηγούμενων χρήσεων από αποτίμηση χαρτοφυλακίου κ.α. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων μειώθηκε στο 11,8% το 2002 από 12% το 2001.

Το περιθώριο κέρδους αυξήθηκε στον κλάδο τροφίμων και ποτών, χημικών, χονδρικού εμπορίου καταναλωτικών αγαθών και του λιανικού εμπορίου. Επίσης, το περιθώριο κέρδος αυξήθηκε στους κλάδους των μη μεταλλικών ορυκτών, των τηλεπικοινωνιών και των κατασκευών⁽⁵⁾.

2.1.6 Πιστωτική επέκταση και τραπεζική χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών το 2002

Η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά μειώθηκε σε 16,9% το 2002 από 24,8% το 2001.

Πίνακας 2.5

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή υπολοίπων)

	Δεκέμβριος		
	2000	2001	2002
1. Συνολική πιστωτική επέκταση	15,3	9,3	8,5
2. Πιστωτική επέκταση προς τη γενική κυβέρνηση	6,1	-4,6	-1,3
3. Πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά	27,6	24,8	16,9
3.1 Πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις	24,6	18,5	9,6
3.2 Πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά	35,5	40,4	32,2

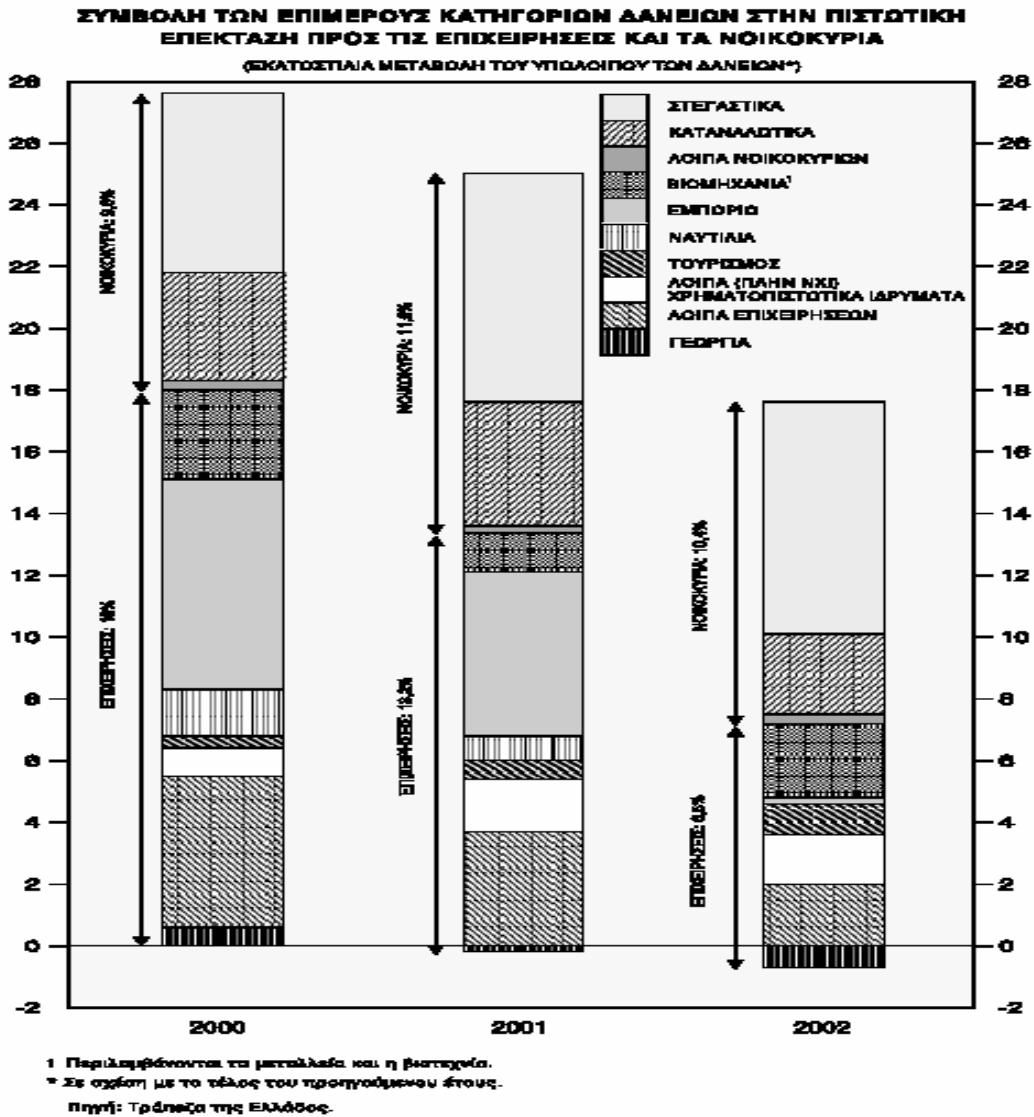
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης μειώθηκε κυρίως λόγω της περιορισμένης αύξησης των πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις και της επιβράδυνσης στην πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά και στα καταναλωτικά δάνεια.

Η μείωση του ρυθμού αύξησης των δανείων προς τα νοικοκυριά μειώθηκε σε 32,2% το 2002 έναντι 40,4% το 2001. Η επιβράδυνση αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση του ρυθμού αύξησης των καταναλωτικών δανείων (24,2% έναντι 42,5% το 2001) και λιγότερο στην μείωση του ρυθμού ανόδου των στεγαστικών δανείων (35,6% το 2002, έναντι 38,9% το 2001). Παρόλαυτα η πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Γενικά, η αύξηση των στεγαστικών δανείων δικαιολογείται από την άνοδο στις τιμές των ακινήτων, η οποία αυξάνει τις ανάγκες των αγοραστών και από τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν τους τόκους των στεγαστικών δανείων για την απόκτηση πρώτης κατοικίας που χορηγούνται μετά το τέλος του 2002. Άλλοι παράγοντες αύξησης των στεγαστικών δανείων είναι ο έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών και τα χαμηλά επιτόκια που έχουν διαμορφωθεί σε αυτή τη κατηγορία δανείων⁽⁶⁾.

Διάγραμμα 8

2.1.7 Τραπεζικά επιτόκια

Όσον αφορά στην πορεία των επιτοκίων, παρατηρείται μείωση του περιθωρίου μεταξύ επιτοκίου χορηγήσεων και επιτοκίου καταθέσεων λόγω μείωσης φόρων και εισφορών, της εναρμόνισης του καθεστώτος υποχρεωτικών καταθέσεων των τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος με το αντίστοιχο της ζώνης του ευρώ, της αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών και του περιορισμού του λειτουργικού κόστους κατά τράπεζα ως

ποσοστό των απασχολούμενων κεφαλαίων το οποίο μειώθηκε σε 2,3% το 2002 έναντι 2,8% το 1997⁽⁷⁾.

Πίνακας 2.6

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Ποσοστά % ετησίως)			
	Δεκέμβριος 2001	Δεκέμβριος 2002	Μεταβολή μεταξύ Δεκ. 2001 και Δεκ. 2002
Βραχυπρόθεσμα δάνεια προς επιχειρήσεις			
Μέσο σταθμικό επιτόκιο στη ζώνη του ευρώ	6,25	5,97	-0,28
Μέγιστο επιτόκιο	8,89	8,70	-0,19
Ελάχιστο επιτόκιο	4,45	4,20	-0,25
Επιτόκιο στην Ελλάδα	7,79	7,23	-0,56
Στεγαστικά δάνεια (σταθερού επιτοκίου)			
Μέσο σταθμικό επιτόκιο στη ζώνη του ευρώ	5,52	5,09	-0,43
Μέγιστο επιτόκιο	6,29	5,95	-0,34
Ελάχιστο επιτόκιο	4,52	4,00	-0,52
Επιτόκιο στην Ελλάδα ¹	5,40	4,91	-0,49
Καταναλωτικά δάνεια (προσωπικά δάνεια)			
Μέσο σταθμικό επιτόκιο στη ζώνη του ευρώ	9,83	9,58	-0,25
Μέγιστο επιτόκιο	11,62	11,64	0,02
Ελάχιστο επιτόκιο	5,45	5,09	-0,36
Επιτόκιο στην Ελλάδα	11,62	11,64	0,02

1 Μέσος όρος επιτοκίων για δάνεια με διάρκεια πάνω από 5 έτη.

Πηγές: ΕΚΤ και Τράπεζα της Ελλάδος.

2.1.8 Η αγορά κατοικιών στην ΕΕ και οι πρόσφατες εξελίξεις των τιμών των κατοικιών στην Ελλάδα

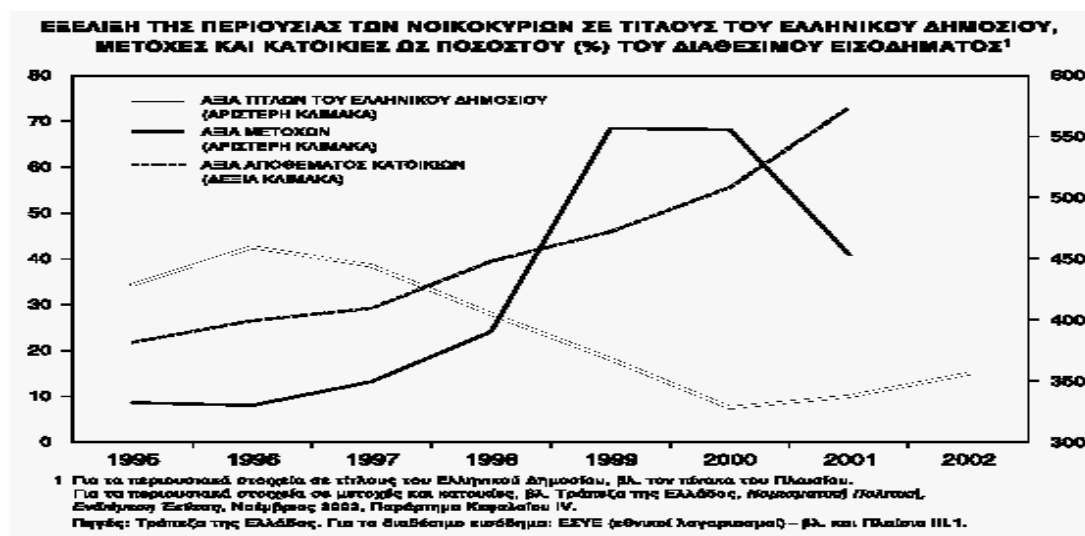
Η αγορά ακινήτων, όπως έχει παρατηρηθεί, επηρεάζει σημαντικά τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η αλληλεπίδραση μεταξύ της αγοράς ακινήτων και της αγοράς στεγαστικών δανείων μπορεί να αυξάνει τις οικονομικές κυκλικές διακυμάνσεις. Γενικά, η συνολική ζήτηση, ο πληθωρισμός και η οικονομική σταθερότητα, είναι πιθανό να επηρεάζονται από τις μεταβολές των τιμών των ακινήτων, των ενοικίων και των στεγαστικών επιτοκίων. Όσον αφορά στην προσφορά, η λειτουργία της αγοράς ακινήτων επηρεάζει και τη κινητικότητα της εργασίας στην ΕΕ. Πολλές φορές το υψηλό

κόστος απόκτησης και διάθεσης κατοικιών αλλά και η ύπαρξη ωφελειών από την κατοχή οι οποίες δεν μεταφέρονται από μια γεωγραφική περιοχή στην άλλη, εμποδίζουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού τόσο στο εσωτερικό κάθε χώρας όσο και μεταξύ των χωρών ΕΕ.

Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, η αξία των ακινήτων παρουσίασε άνοδο. Οι κατοικίες αποτελούν το βασικότερο περιουσιακό στοιχείο των νοικοκυριών, οπότε η άνοδος των τιμών τους και η αύξηση του πλούτου των νοικοκυριών αποτελούν παράγοντες που επηρέασαν ως προς την πτώση του, το ποσοστό αποταμίευσης.

Διάγραμμα 9

Στην Ελλάδα, η πτώση του ποσοστού αποταμίευσης έφθασε τις 5,5 - 7 εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ 1995 και 2002, ενώ οι τιμές των κατοικιών αυξήθηκαν.

Στον πίνακα 2.7 παρουσιάζεται η πορεία των τιμών των κατοικιών στην Ελλάδα. Οι τιμές των κατοικιών στις αστικές περιοχές της χώρας κατά την επταετία 1995 – 2001, αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 11%. Μεγαλύτερη ήταν η άνοδος των τιμών των κατοικιών στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας,

όπου ο μέσος ρυθμός αύξησης των τιμών έφθασε 13,3%, έναντι 8,7% στις πόλεις της επαρχίας και 5,2% του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δεδομένα, οι τιμές της επαρχίας αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό 9,8% το 2002, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης στην περιοχή της Αθήνας για τους μήνες Ιανουάριο έως Αύγουστο 2002 ήταν 14%. Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, ο ετήσιος ρυθμός παραμένει θετικός στην Αθήνα αλλά το επίπεδο των τιμών εμφανίζει κάμψη από το Μάιο του 2002⁽⁸⁾.

Πίνακας 2.7

ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ							
Περίοδος	Αστικές περιοχές: σύνολο		Αθήνα		Λοιπές αστικές περιοχές		
	Δείκτης 1997=100	Εκατοστιαία μεταβολή έναντι προηγ. έτους	Δείκτης 1997=100	Εκατοστιαία μεταβολή έναντι προηγ. έτους	Δείκτης 1993 δ'=100	Εκατοστιαία μεταβολή έναντι προηγ. έτους	
Έτη							
1995	82,6	8,5	80,1	9,2	114,3	7,8	
1996	91,2	10,5	88,9	11,0	125,7	10,0	
1997	100,0	9,7	100,0	12,5	134,7	7,1	
1998	114,4	14,4	115,5	15,5	152,6	13,3	
1999	124,5	8,9	129,6	12,2	161,5	5,8	
2000	137,6	10,5	149,1	15,1	171,2	6,0	
2001	157,7	14,6	175,4	17,6	190,7	11,4	
2002	...	...	...	...	209,3	9,8	
Τριμήνα							
2001	α'	150,6	14,0	165,7	17,0	184,3	10,9
	β'	156,3	15,4	174,2	18,9	188,6	11,8
	γ'	159,6	15,1	178,7	18,8	191,5	11,1
	δ'	164,3	13,8	183,0	15,8	198,3	11,6
2002	α'	171,6	14,0	193,6	16,8	204,2	10,8
	β'	179,1	14,6	208,0	19,4	205,8	9,1
	γ'	...	...	...	...	210,5	10,0
	δ'	...	...	...	...	216,6	9,2
Μήνες							
2001	Δεκ.	...	...	181,8	15,1	...	...
	2002	...	...	187,6	15,0	...	...
	Ιαν.	...	...	186,9	12,8	...	...
	Φεβρ.	...	...	206,2	22,6	...	...
	Μάρτ.	...	...	208,7	22,9	...	...
	Απρ.	...	...	207,8	18,0	...	...
	Μάιος	...	...	207,5	17,5	...	...
	Ιούν.	...	...	204,7	15,6	...	...
	Ιούλ.	...	...	203,5	14,6	...	...
	Αύγ.	...	...	...	...	...	...

Πηγές: Για τις λοιπές αστικές περιοχές, Τράπεζα της Ελλάδος. Για την Αθήνα, επεξεργασία στοιχείων "Property EΠΕ" (από το 1997) και "Δανός και Συνεργάτες" (1995-1996). Για το σύνολο των αστικών περιοχών, ο δείκτης σταθμίστηκε με βάση το αλφάβητα των κατοικιών στην Αθήνα και τις λοιπές αστικές περιοχές.

2.2 Διεθνής και Ευρωπαϊκή οικονομία το 2002

Το παγκόσμιο ΑΕΠ όπως αναφέρεται στην έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας ⁽⁹⁾, αυξήθηκε σε 3% το 2002 από 2,3% το 2001. Η μέση αυτή αύξηση αντιστοιχεί σε μεγάλο εύρος ρυθμών ανόδου του ΑΕΠ που παρουσιάζουν οι κυριότερες, οι προηγμένες και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες. Από τις προηγμένες οικονομίες, οι ΗΠΑ και οι νέες βιομηχανικές οικονομίες της Ασίας παρουσίασαν τους υψηλότερους ρυθμούς ανόδου το 2002, ενώ η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ επιβραδύνθηκε. Αντίθετα οι δέκα εντασσόμενες στην ΕΕ χώρες εμφάνισαν υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ.

Η αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2002 οφείλεται κυρίως στην άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης στις ΗΠΑ και στην προσανατολισμένη στις εξαγωγές ανάκαμψη στις εκτός Ιαπωνίας χώρες της Ασίας. Πιο συγκεκριμένα, η ιδιωτική κατανάλωση στις ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 2,9% το 2002, ενώ οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν ταχύτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις οικονομίες σε διαδικασία μετάβασης από ότι στις προηγμένες οικονομίες.

Πίνακας 2.8

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΑΕΠ
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή όγκου)

	Αριθμός κρατών	Μερίδιο ΑΕΠ** %	1998	1999	2000	2001	2002*	2003*
Παγκόσμιο σύνολο	182	100,0	2,8	3,6	4,7	2,3	3,0	3,2
<i>1. Προηγμένες οικονομίες</i>	29	55,7	2,7	3,4	3,8	0,9	1,8	1,9
ΗΠΑ		21,1	4,3	4,1	3,8	0,3	2,4	2,2
Ιαπωνία		7,1	-1,1	0,2	2,8	0,4	0,3	0,8
Ευρωπαϊκή Ένωση	15	19,7	2,9	2,8	3,5	1,5	1,0	1,3
Ζώνη του ευρώ	12	15,7	2,9	2,8	3,5	1,4	0,8	1,0
<i>2. Αναπτυσσόμενες οικονομίες</i>	125	38,1	3,5	3,9	5,7	3,9	4,6	5,0
Αφρικής	51	3,2	3,3	2,6	2,8	3,6	3,4	3,9
Ασίας	25	22,9	4,0	6,1	6,8	5,7	6,5	6,3
Ινδία		4,8	5,8	6,7	5,4	4,2	4,9	5,3
Κίνα		12,7	7,8	7,1	8,0	7,3	8,0	7,5
Μέσης Ανατολής	16	4,0	3,8	0,8	5,8	1,4	4,5	5,1
Λατινικής Αμερικής και Δ. Ημισφαιρίου	33	7,9	2,3	0,2	4,0	0,6	-0,1	1,5
Βραζιλία		3,0	0,1	0,8	4,4	1,4	1,5	2,8
Μεξικό		2,0	5,0	3,6	6,6	-0,3	0,9	2,6
<i>3. Οικονομίες σε διαδικασία μετάβασης</i>	28	6,3	-0,8	3,6	6,6	5,1	4,1	4,0
Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ)	15	2,3	2,4	2,2	3,8	3,0	2,9	3,4
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ)	13	3,9	-2,9	4,5	8,4	6,3	4,8	4,4
Ρωσία		2,7	-4,9	5,4	9,0	5,0	4,3	4,0
Άλλες ομαδοποιήσεις χωρών (χώρες υπαγόμενες στα αναπάνω σύνολα):								
Νέες βιομηχανικές οικονομίες Ασίας	4	3,4	-2,4	8,0	8,4	0,8	4,6	4,1
Εντασσόμενες στην ΕΕ χώρες	10	1,9	3,7	3,0	9,6	2,3	2,4	3,1

* 2002: εκτιμήσεις, 2003: προβλέψεις.

** Ποσοστό (%) συμμετοχής στο παγκόσμιο ΑΕΠ, με βάση ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης.

Σημείωση: Σύμφωνα με την ταξινόμηση του ΔΝΤ: *Προηγμένες οικονομίες:* τα 15 κράτη-μέλη της ΕΕ, οι 4 νέες βιομηχανικές οικονομίες της Ασίας (Κορέα, Σιγκαπούη, Ταϊβάν -Επαρχία Κίνας- και Χονγκ Κονγκ - Ειδική Διοικ. Περιφέρεια) και ΗΠΑ, Ιαπωνία, Καναδάς, Αυστραλία, Ελβετία, Ισλανδία, Ισραήλ, Κύπρος, Νορβηγία, Ν. Ζηλανδία. *Χώρες ΚΑΕ:* Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Αλβανία, Βοσνία, Βουλγαρία, Σερβία-Μαυροβούνιο, Κροατία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία. *Χώρες ΚΑΚ:* 12 χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και Μογγολία. *Εντασσόμενες στην ΕΕ χώρες:* Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Κύπρος και Μάλτα.

Πηγές: ΔΝΤ, *World Economic Outlook*, Απρίλιος 2003. Για την ΕΕ, τη ζώνη του ευρώ και τις εντασσόμενες στη ΕΕ χώρες: Eurostat και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring Economic Forecasts*, Απρίλιος 2003.

Όσον αφορά στην πορεία των τιμών των καυσίμων, το ενδεχόμενο σύρραξης στο Ιράκ και ο κίνδυνος διαταραχής στην παραγωγή του πετρελαίου συνετέλεσαν στην αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου προς το τέλος του 2002 περίπου στα 30 δολ το βαρέλι. Με βάση τις τελευταίες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΔΝΤ, η μέση τιμή του αργού πετρελαίου αναμένεται να διαμορφωθεί στα 27,5 – 31 δολ ΗΠΑ το βαρέλι το 2003. Οι τιμές των βασικών εμπορευμάτων (εκτός των καυσίμων) αυξήθηκαν κατά 3,8% το 2002, αφού το 2001 είχαν υποχωρήσει στα χαμηλότερα επίπεδά τους από το 1986.

Η πορεία του πληθωρισμού δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές και γενικά παρέμεινε σε πολύ χαμηλά επίπεδα το 2002. Οι τιμές καταναλωτή αυξήθηκαν κατά 1,5% στις οικονομικά προηγμένες χώρες και λιγότερο από 5,5% στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σύμφωνα με προβλέψεις για το 2003, ο

πληθωρισμός θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα στις προηγμένες οικονομίες, μια και στις ΗΠΑ και στις χώρες στη ζώνη του ευρώ, όπου η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να είναι κατώτερη από τη δυνητική παραγωγή, ενώ στην Ιαπωνία το φαινόμενο του αποπληθωρισμού θα συνεχιστεί αλλά με μικρότερη ένταση. Για τις υπόλοιπες χώρες προβλέπεται επίσης χαμηλός πληθωρισμός.

Πίνακας 2.9

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ: ΔΤΚ
(Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)

	Αριθμός κρατών	1997	1998	1999	2000	2001	2002*	2003*
<i>1. Προηγμένες οικονομίες</i>	29	2,1	1,5	1,4	2,3	2,2	1,5	1,9
ΗΠΑ		2,3	1,5	2,2	3,4	2,8	1,6	2,3
Ιαπωνία		1,7	0,6	-0,3	-0,9	-0,7	-0,9	-0,7
Ευρωπαϊκή Ένωση**	15	1,8	1,3	1,2	1,9	2,3	2,1	2,1
Ζώνη του ευρώ**	12	1,6	1,2	1,1	2,1	2,4	2,2	2,1
Νέες βιομηχανικές οικονομίες Ασίας	4	3,4	4,4	0,0	1,1	1,9	1,0	1,8
<i>2. Αναπτυσσόμενες οικονομίες</i>	125	9,8	10,2	6,6	5,8	5,8	5,4	5,8
Αφρικής	51	14,5	9,0	12,3	14,2	13,0	9,3	10,1
Ασίας	25	4,8	7,7	2,5	1,8	2,7	1,9	2,3
Ινδία		7,2	13,2	4,7	4,0	3,8	4,3	4,1
Κίνα		2,8	-0,8	-1,4	0,4	0,7	-0,8	0,2
Μέσης Ανατολής	16	28,1	27,5	23,6	19,5	17,1	16,4	13,0
Λατινικής Αμερικής και Δ. Ημισφαιρίου	33	12,4	9,2	7,4	6,8	6,4	8,7	11,0
Βραζιλία		6,9	3,2	4,9	7,1	6,8	8,4	14,0
Μεξικό		20,6	15,9	16,6	9,5	6,4	5,0	4,3
<i>3. Οικονομίες σε διαδικασία μετάβασης</i>	28	27,4	21,5	44,4	20,7	16,3	11,1	9,4
Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ)	15	42,0	17,2	11,0	12,9	9,7	5,6	4,6
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ)	13	19,0	24,5	71,2	25,8	20,4	14,5	12,3
Ρωσία		14,7	27,8	85,7	20,8	20,7	16,0	13,4

* 2002: εκτιμήσεις, 2003: προβλέψεις.

** Εναρμονισμένος ΔΤΚ.

Σημείωση: Για τις ομαδοποιήσεις με βάση την ταξινόμηση του ΔΝΤ, βλ. σημείωση Πίνακα Χ.1.

Πηγές: ΔΝΤ, *World Economic Outlook*, Απρίλιος 2003. Για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring Economic Forecasts*, Απρίλιος 2003.

Το 2002, το ευρώ ανατιμήθηκε έναντι του δολαρίου ΗΠΑ, ενώ τα μακροπρόθεσμα επιτόκια σε ευρώ και σε δολάρια ΗΠΑ υποχώρησαν το 2002 σε χαμηλά επίπεδα, ως αποτέλεσμα εκτιμήσεων για επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και συγκράτηση του πληθωρισμού μεσοπρόθεσμα, καθώς και τη στροφή των επενδυτών σε τοποθετήσεις σε ομόλογα χαμηλού κινδύνου.

Σύμφωνα με προβλέψεις για το 2003, το παγκόσμιο ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 3,2%, εφόσον ο πόλεμος στο Ιράκ έχει μικρή διάρκεια.

Τα τελευταία έτη έχει παρατηρηθεί ότι διεθνείς εξελίξεις έχουν άμεση επίδραση στα εθνικά χρηματοπιστωτικά συστήματα. Το φαινόμενο αυτό εξηγείται από την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και από την ενοποίηση των διεθνών χρηματοπιστωτικών αγορών. Το 2002 παρουσιάστηκε υψηλή συσχέτιση της πορείας των τιμών των μετοχών στις διάφορες αγορές, καθώς και των τιμών των ομολόγων. Η παραπάνω αλληλεπίδραση σε περίπτωση χρηματοοικονομικών διαταραχών μπορεί επίσης οδηγήσει σε εντονότερο συγχρονισμό του οικονομικού κύκλου στις μεγαλύτερες οικονομίες της ζώνης. Σύμφωνα με μελέτες για τις χώρες του ΟΟΣΑ, το εύρος των κυκλικών διακυμάνσεων έχει σμικρυνθεί κατά δύο τελευταίες δεκαετίες, κυρίως λόγω των μικρότερων διακυμάνσεων της εγχώριας ζήτησης.

Όσον αφορά στη μακροοικονομική πολιτική, έγινε προσπάθεια για οικονομική ανάκαμψη στις κυριότερες προηγμένες οικονομίες, μέσω της μείωσης επιτοκίων παρέμβασης από τις κεντρικές τράπεζες.

Η δημοσιονομική πολιτική υπήρξε γενικά επεκτατική. Παρόλαυτά, η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας συνάντησε εμπόδιο την αβεβαιότητα λόγω του ενδεχόμενου πολέμου στο Ιράκ που επηρέασε αρνητικά το επιχειρηματικό κλίμα.

2.2.1 Οι εξελίξεις κατά γεωγραφικές περιοχές

Ο ρυθμός αύξησης ΑΕΠ των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του 2002 ήταν μεγαλύτερος από αυτόν της ΕΕ και της Ιαπωνίας. Η επίδοση επιτεύχθηκε κυρίως μέσω μείωσης επιτοκίων και φόρων. Η ιδιωτική κατανάλωση δεν μεταβλήθηκε σημαντικά γιατί το διαθέσιμο εισόδημα ενισχύθηκε από τη μείωση του κόστους εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων (και παράλληλα αυξήθηκαν οι επενδύσεις σε κατοικίες), ενώ οι επιστροφές φόρων στα νοικοκυριά εν μέρει διοχετεύθηκαν στην κατανάλωση. Η ρευστότητα των νοικοκυριών αυξήθηκε μετά τη βελτίωση των όρων στα στεγαστικά δάνεια και έτσι αυξήθηκε η κατανάλωση τους. Τα υψηλά επίπεδα ζήτησης βασίστηκαν και στην αύξηση των καταναλωτικών και επενδυτικών δαπανών και στη τάση για ανανέωση των αποθεμάτων. Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σε 6%, καθώς η άνοδος της απασχόλησης ήταν μικρότερη από την αύξηση του εργατικού δυναμικού.

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στην ΕΕ μειώθηκε σε 1% το 2002, έναντι 1,5% το 2001. Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη ζώνη του ευρώ ήταν μεγαλύτερη της αναμενόμενης. Στη ζώνη του ευρώ το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,8% το 2002 έναντι 1,4% το 2001. Οι διπλωματικές εντάσεις και η αβεβαιότητα που προκάλεσαν οδήγησαν σε αύξηση της τιμής του πετρελαίου και σε πτώση των τιμών των μετοχών και σε πτώση του ρυθμού ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας γενικότερα από τα μέσα του 2002. Η άνοδος της ιδιωτικής κατανάλωσης μειώθηκε στο 0,6% το 2002 από 1,8% το 2001, λόγω της αύξησης του ποσοστού αποταμίευσης των νοικοκυριών.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την εγχώρια ζήτηση σε όλη τη διάρκεια του έτους: η ανάγκη των επιχειρήσεων να βελτιώσουν τους ισολογισμούς τους, μέσα σε δύσκολες χρηματιστηριακές συνθήκες, και η έλλειψη ευκαμψίας της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία περιορίζει της να ξεπεράσει με ευκολία πρόσκαιρους κλονισμούς.

Πάντως, οι προοπτικές των ιδιωτικών επενδύσεων για το 2003 έχουν επηρεαστεί αρνητικά και από την αβεβαιότητα που συνδέεται με το πόλεμο στο Ιράκ και οι οικονομικές που θα διαμορφωθούν μετά τη λήξη του.

Πίνακας 2.10

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΕ: ΒΑΣΙΚΟΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)					
	1999	2000	2001	2002*	2003*
1. Πραγματικό ΑΕΠ					
Ελλάδα	3,6	4,2	4,1	4,0	3,6
Ιρλανδία	11,1	10,0	5,7	6,0	3,3
Ισπανία	4,2	4,2	2,7	2,0	2,0
Πορτογαλία	3,8	3,7	1,6	0,5	0,5
Ζώνη ευρώ-12	2,8	3,5	1,4	0,8	1,0
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	2,8	3,5	1,5	1,0	1,3
2. Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή					
Ελλάδα	2,1	2,9	3,7	3,9	3,8
Ιρλανδία	2,5	5,3	4,0	4,7	4,2
Ισπανία	2,2	3,5	2,8	3,6	3,2
Πορτογαλία	2,2	2,8	4,4	3,7	3,2
Ζώνη ευρώ-12	1,1	2,1	2,4	2,2	2,1
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	1,2	1,9	2,3	2,1	2,1
3. Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)					
Ελλάδα	11,8	11,0	10,4	9,9	9,5
Ιρλανδία	5,6	4,3	3,9	4,4	5,6
Ισπανία	12,8	11,3	10,6	11,4	11,6
Πορτογαλία	4,5	4,1	4,1	5,1	6,5
Ζώνη ευρώ-12	9,4	8,5	8,0	8,3	8,8
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	8,7	7,8	7,3	7,6	8,0
4. Επενδύσεις σε εξοπλισμό (όγκος)					
Ελλάδα	3,5	17,6	3,7	3,4	6,7
Ιρλανδία	17,3	9,6	-7,4	-3,5	1,5
Ισπανία	7,6	4,7	-1,2	-4,1	0,7
Πορτογαλία	9,2	4,9	-4,0	-6,8	-3,6
Ζώνη ευρώ-12	8,3	9,1	-0,9	-4,3	0,7
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	8,3	7,9	-0,5	-4,8	0,7
5. Δημοσιονομικό αποτέλεσμα γενικής κυβέρνησης (ποσοστό % του ΑΕΠ)¹					
Ελλάδα	-1,8	-1,9	-1,4	-1,2	-1,1
Ιρλανδία	2,3	4,3	1,1	-0,1	-0,6
Ισπανία	-1,2	-0,8	-0,1	-0,1	-0,4
Πορτογαλία	-2,8	-2,8	-4,2	-2,7	-3,5
Ζώνη ευρώ-12	-1,3	0,1	-1,6	-2,2	-2,5
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	-0,7	0,9	-0,9	-1,9	-2,3
6. Δημόσιο χρέος (ακαθάριστο, ποσοστό % του ΑΕΠ)					
Ελλάδα	105,1	106,2	107,0	104,9	101,0
Ιρλανδία	49,3	39,3	36,8	33,3	33,3
Ισπανία	63,1	60,5	56,9	54,0	52,5
Πορτογαλία	54,3	53,3	55,6	58,1	59,4
Ζώνη ευρώ-12	72,7	70,2	69,2	69,2	69,9
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	67,3	64,1	62,9	62,7	63,5
7. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών² (ποσοστό % του ΑΕΠ)					
Ελλάδα	-3,3	-4,0	-4,4	-4,7	-3,9
Ιρλανδία	0,4	0,1	-0,3	-0,3	-0,1
Ισπανία	-2,1	-3,3	-3,0	-2,7	-2,6
Πορτογαλία	-8,7	-10,4	-9,7	-7,9	-6,6
Ζώνη ευρώ-12	0,6	-0,1	0,3	0,9	1,0
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	0,4	-0,2	0,3	0,7	0,7

1 Το αποτέλεσμα των ετών 2000-2002 περιλαμβάνουν τα εφάπαξ έσοδα από την πώληση αδειών κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενιάς (UMTS). Τα έσοδα αυτά ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν: Για την Ισπανία και την Πορτογαλία 0,1% και 0,3% το 2000, για την Ελλάδα 0,5% το 2001 και για την Ιρλανδία 0,2% το 2002. Στο σύνολο της ζώνης του ευρώ τα εν λόγω έσοδα είναι 1,1% το 2000 και 0,0% τα υπόλοιπα έτη. Στην ΕΕ-15 είναι 1,2% το 2000 και 0,0% τα υπόλοιπα έτη.

2 Σε εθνολογιστική βάση.

* 2002-2003: Εκτιμήσεις και προβλέψεις.

Πηγές (και για την Ελλάδα): Eurostat και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Spring Economic Forecasts*, Απρίλιος 2003.

Γενικά η αύξηση του ΑΕΠ οφείλεται στον εξωτερικό τομέα, όπου οι εισαγωγές παρουσίασαν μικρή μείωση και στον τομέα των υπηρεσιών. Το προϊόν της βιομηχανίας μειώθηκε, παρόλο που παρουσίασε ανάκαμψη στη διάρκεια του έτους.

Στις μεγαλύτερες οικονομίες της ζώνης του ευρώ παρατηρείται υψηλή συσχέτιση στην πορεία του ΑΕΠ σαν αποτέλεσμα της αύξησης συγχρονισμού των οικονομικών κύκλων στη ζώνη του ευρώ. Πιο συγκεκριμένα, στη Γερμανία, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,2%, στην Ιταλία κατά 0,4%, ενώ στη Γαλλία έφθασε το 1,2%. Η μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ παρατηρήθηκε στην Ιρλανδία και στην Ελλάδα (6% και 4% αντίστοιχα).

Επίσης, η επιβράδυνση της ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθεί ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης στη ζώνη του ευρώ από 1,4% το 2001, σε 0,3% το 2002. Ο ρυθμός ανόδου της παραγωγικότητας αυξήθηκε αλλά παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα (0,5% από 0,1% το 2001). Το ποσοστό ανεργίας, μετά από τρία έτη μείωσης, αυξήθηκε από 8% περίπου, σε 8,3% το 2002.

Το 2002, ρυθμός πληθωρισμού μειώθηκε σε 2,2% από 2,4% το 2001, κυρίως λόγω της διατήρησης του υψηλού πυρήνα του πληθωρισμού και της μικρής μείωσης του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Σύμφωνα με προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2003, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού θα μειωθεί σε 2,1% το 2003. Οι πληθωριστικές πιέσεις αναμένεται σχετικά να υποχωρήσουν. εφόσον η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ θα συνεχίσει να είναι μικρότερη της δυνητικής παραγωγής και θα υπάρχουν αντιπληθωριστικές επιδράσεις από την ανατίμηση του ευρώ. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στο πρώτο εξάμηνο του 2003 θα κυμανθεί από -

0,2% έως 0,2%, ενώ στο δεύτερο εξάμηνο από 0,1% έως 0,4%. Υποθέσεις για την παραπάνω πρόβλεψη είναι ότι η διάρκεια του πολέμου θα είναι μικρή, οι αγορές θα σταθεροποιηθούν και ότι ο μέσος όρος της τιμής του αργού πετρελαίου θα διαμορφωθεί στα 27,5 δολάρια το βαρέλι και ότι δεν θα υπερβεί τα 30 δολάρια το βαρέλι.

Όσον αφορά στην πορεία των δέκα εντασσόμενων χωρών στην ΕΕ, ο μέσος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται ότι θα διαμορφωθεί στο 3,1% (με εξαίρεση τις χώρες της Βαλτικής όπου ο ρυθμός αυτός θα κυμανθεί από 5% έως 5,5%). Από την άλλη πλευρά, ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης και η πολιτική απελευθέρωσης των τιμών αναμένεται ότι θα περιορίσουν τη μείωση του πληθωρισμού. Η οικονομική πορεία των χωρών αυτών συνδέεται άμεσα με την πορεία των οικονομιών των χωρών της ΕΕ, μια και αυτές αποτελούν προορισμό των εξαγωγών και πηγή ξένων επενδύσεων.

Οι βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας/ Σερβία-Μαυροβούνιο, FYROM) εμφάνισαν θετικές οικονομικές αποδόσεις το 2002. Σύμφωνα με προβλέψεις για το 2003, η αύξηση του μέσου ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί μεταξύ 3% και 6%, ενώ αναμένεται πτώση του πληθωρισμού σε 1,0% έως 4,0%⁽¹⁰⁾.

Πίνακας 2.11

	Εκποσιτικά μεταβολή του αριθμού των εργαζομένων (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές αγοράς						Εκποσιτικά μεταβολή του Δείκτη Τιμών Κατανάλου*						Ανεργία ως ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού			
	2000		2001		2002		2003		2000		2001		2002		2003	
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Αυστρία	3,5	0,7	1,0	1,2	2,0	2,3	1,7	1,8	3,7	3,6	4,3	4,5	3,7	3,6	4,3	4,5
Βέλγιο	3,7	0,8	0,7	1,2	2,7	2,4	1,6	1,4	6,9	6,7	7,3	7,8	6,9	6,7	7,3	7,8
Γαλλία	3,8	1,8	1,2	1,1	1,8	1,8	1,9	1,9	9,3	8,5	8,7	9,2	9,3	8,5	8,7	9,2
Γερμανία	2,9	0,6	0,2	0,4	1,5	2,1	1,3	1,3	7,8	7,7	8,2	8,9	7,8	7,7	8,2	8,9
Δανία	2,8	1,4	1,6	1,5	2,7	2,3	2,4	2,4	4,4	4,3	4,5	5,0	4,4	4,3	4,5	5,0
Ελλάδα	4,2	4,1	4,0	3,6	2,9	3,7	3,9	3,8	11,0	10,4	9,9	9,5	11,0	10,4	9,9	9,5
Ηνωμένο Βασίλειο	3,1	2,1	1,8	2,2	0,8	1,2	1,3	1,9	5,4	5,0	5,1	5,1	5,4	5,0	5,1	5,1
Ιρλανδία	10,0	5,7	6,0	3,3	5,3	4,0	4,7	4,2	4,3	3,9	4,4	5,6	4,3	3,9	4,4	5,6
Ισπανία	4,2	2,7	2,0	2,0	3,5	2,8	3,6	3,2	11,3	10,6	11,4	11,6	11,3	10,6	11,4	11,6
Ιταλία	3,1	1,8	0,4	1,0	2,6	2,3	2,6	2,4	10,4	9,4	9,0	9,1	10,4	9,4	9,0	9,1
Λουξεμβούργο	8,9	1,0	0,4	1,1	3,8	2,4	2,1	2,1	2,3	2,0	2,4	3,3	2,3	2,0	2,4	3,3
Ολλανδία	3,3	1,3	0,3	0,5	2,3	5,1	3,9	2,7	2,8	2,4	2,7	4,2	2,8	2,4	2,7	4,2
Πορτογαλία	3,7	1,6	0,5	0,5	2,8	4,4	3,7	3,2	4,1	4,1	5,1	6,5	4,1	4,1	5,1	6,5
Σουηδία	4,4	1,1	1,9	1,4	1,3	2,7	2,0	2,5	5,6	4,9	4,9	5,3	5,6	4,9	4,9	5,3
Φινλανδία	5,5	0,6	1,6	2,2	3,0	2,7	2,0	1,7	9,8	9,1	9,1	9,4	9,8	9,1	9,1	9,4
Ζώνη ευρώ-12	3,5	1,4	0,8	1,0	2,1	2,4	2,2	2,1	8,5	8,0	8,3	8,8	8,5	8,0	8,3	8,8
Ευρωπαϊκή Ένωση-15	3,5	1,5	1,1	1,3	1,9	2,3	2,1	2,1	7,8	7,3	7,6	8,0	7,8	7,3	7,6	8,0
Κορέα	9,3	3,0	6,1	5,0	2,3	4,1	2,8	3,5	4,2	3,8	3,0	3,0	4,2	3,8	3,0	3,0
Σιγκαπούρη	9,4	-2,0	2,2	3,0	1,4	1,0	-0,4	0,9	3,1	3,3	4,4	4,5	3,1	3,3	4,4	4,5
Ταϊβάν-Επαιχία Κίνας	5,9	-2,4	3,5	3,2	1,3	0,0	-0,2	0,3	3,0	4,6	5,2	4,9	3,0	4,6	5,2	4,9
Χονγκ Κονγκ-ΕΑΠ	10,2	0,6	2,3	3,0	-3,7	-1,6	-3,0	-1,6	4,9	5,1	7,3	7,0	4,9	5,1	7,3	7,0
Νέες βιομηχανικές οικονομίες Ασίας	8,4	0,8	4,4	4,1	1,1	1,9	1,0	1,8	3,9	4,1	4,1	4,0	3,9	4,1	4,1	4,0
Άλλες προηγμένες οικονομίες																
ΗΠΑ	3,8	0,3	2,4	2,2	3,4	2,8	1,6	2,3	4,0	4,8	5,8	6,2	4,0	4,8	5,8	6,2
Ιαπωνία	2,8	0,4	0,3	0,8	-0,9	-0,7	-0,9	-0,7	4,7	5,0	5,4	5,5	4,7	5,0	5,4	5,5
Αυστραλία	2,8	2,7	3,8	3,0	4,5	4,4	3,0	2,7	6,3	6,7	6,3	6,0	6,3	6,7	6,3	6,0
Ελβετία	2,9	1,1	0,1	0,6	1,6	1,0	0,7	0,7	2,0	1,9	2,8	4,3	2,0	1,9	2,8	4,3
Καναδάς	4,5	1,5	3,4	2,8	2,7	2,5	2,0	3,1	6,8	7,2	7,6	7,6	6,8	7,2	7,6	7,6
Κόρεας	5,2	4,1	2,0	2,2	4,1	2,0	2,8	4,3	3,4	3,0	3,2	3,4	3,4	3,0	3,2	3,4
Νορβηγία	2,4	1,4	1,6	1,5	3,1	3,0	1,3	3,1	3,4	3,6	3,9	4,2	3,4	3,6	3,9	4,2
Σύνολο προηγμένων οικονομιών	3,8	0,9	1,8	1,9	2,3	2,2	1,5	1,9	5,9	5,9	6,4	6,6	5,9	5,9	6,4	6,6

* Για τις χώρες της ΕΕ: Εναρμονισμένος ΔΤΚ.

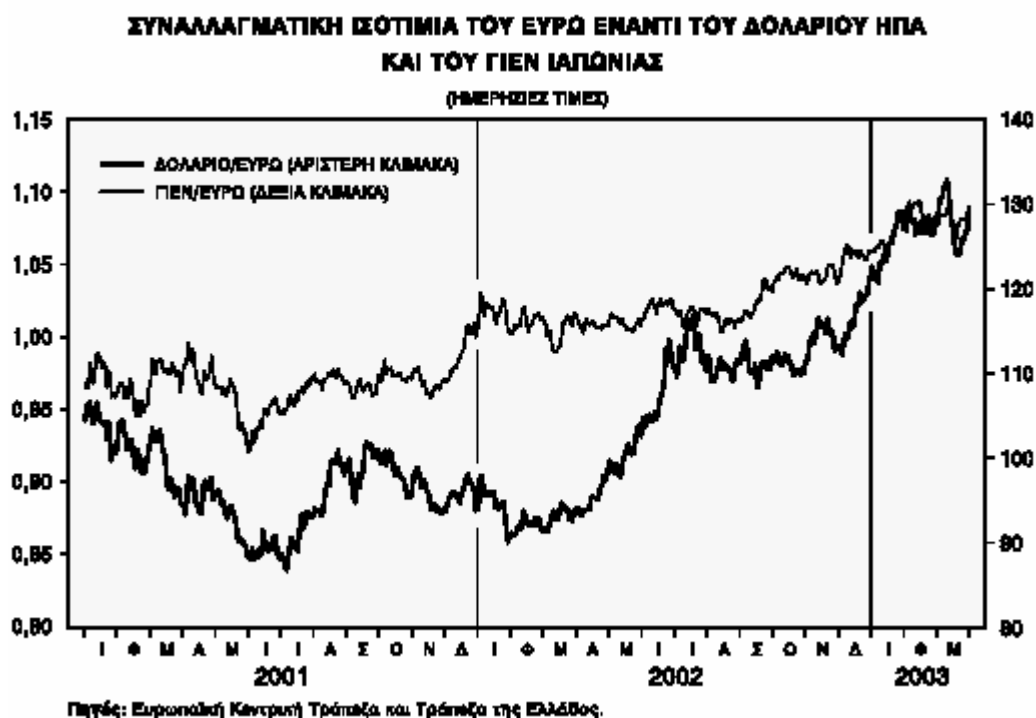
Σημείωση: 2002: εκτιμήσεις, 2003: προβλέψεις ΔΝΤ και Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πηγή: ΔΝΤ, World Economic Outlook, Απρίλιος 2003. Για τις χώρες της ΕΕ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Spring Economic Forecasts, Απρίλιος 2003.

2.2.2 Η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών

Μια σημαντική εξέλιξη στις αγορές συναλλάγματος το 2002 ήταν η ανάκαμψη του ευρώ έναντι του δολαρίου ΗΠΑ. Το ευρώ ανατιμήθηκε από την αρχή έως το τέλος του έτους κατά 19% έναντι του δολαρίου ΗΠΑ και κατά 7% έναντι της λίρας Αγγλίας και του γιεν. Η ενίσχυση του ευρώ κατά 4,4% είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ζώνης ευρώ ⁽¹¹⁾.

Διάγραμμα 10

2.2.3 Οι αγορές μετοχών και ομολόγων

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των χρηματοπιστωτικών αγορών το 2002 ήταν η αυξημένη αβεβαιότητα, που παρατηρήθηκε λόγω της μείωσης της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, της διορθωτικής πορείας των χρηματιστηριακών δεικτών για τρίτο συνεχιζόμενο έτος, της μείωσης της

εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού μετά από αποκαλύψεις περιπτώσεων μεγάλης λογιστικής απάτης, καθώς και των γεωπολιτικών εντάσεων στο Ιράκ. Μεγάλη επίδραση στις χρηματοπιστωτικές αγορές είχαν και οι μεταβολές στις τιμές των μετοχών και ομολογιών. Αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων ήταν η περαιτέρω πτώση των τιμών των μετοχών, η αποφυγή ανάληψης επενδυτικού κινδύνου και η αύξηση της διαφορά των αποδόσεων μεταξύ των εταιρικών ομολόγων και κρατικών ομολόγων ίσης διάρκειας.

Η πτώση των χρηματιστηριακών αξιών είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους της χρηματοδότησης μέσω αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου και την αποθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων γενικότερα. Το φαινόμενο αυτό θεωρείται ότι μετριάστηκε από τη μείωση των επιτοκίων που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του 2002. Μια ακόμη επίδραση της μείωσης των χρηματιστηριακών αξιών είναι η χειροτέρευση της οικονομικής θέσης των εταιριών του χρηματοπιστωτικού τομέα που μεγάλο μέρος του ενεργητικού τους αποτελείται από μετοχές άλλων επιχειρήσεων. Τέλος, οι ισολογισμοί των τραπεζών χειροτέρευσαν και αμφισβητήθηκε η κεφαλαιακή τους επάρκεια. Η μείωση των εσόδων από χρηματιστηριακές συναλλαγές είχε αρνητικές συνέπειες στα κέρδη των τραπεζών και στη δυνατότητα τους για χορήγηση πιστώσεων, οπότε επηρέασε και τις επενδύσεις⁽¹²⁾.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, Τράπεζα της Ελλάδας 2003, σελ 23 έως 38
2. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 40 έως 42
3. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 111 έως 115
4. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 164
5. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 180 έως 181
6. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 211 έως 219
7. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 219 έως 225
8. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 90 έως 92
9. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 303 έως 309
10. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 309 έως 322
11. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 322 έως 326
12. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 326 έως 330

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ

3.1 Ανάλυση βιομηχανικού κλάδου

Ο βιομηχανικός κλάδος αποτελείται από επιχειρήσεις που εφαρμόζουν παρόμοιες παραγωγικές διαδικασίες, απασχολούν όμοιες ειδικότητες εργασίας και πωλούν τα προϊόντα τους σε παρόμοιους αγοραστές.

Η εξεταζόμενη επιχείρηση ανήκει στον ευρύτερο κλάδο παραγωγής μη μεταλλικών ορυκτών, αν και ο ανταγωνισμός προέρχεται αποκλειστικά από τον υποκλάδο των λατομείων. Για αυτόν τον λόγο, στην ανάλυση κλάδου που ακολουθεί εξετάζεται η πορεία των επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο την εξόρυξη προϊόντων λατομείου.

3.1.1 Χαρακτηριστικά του κλάδου

Ο κλάδος βρίσκεται στη φάση ωριμότητας. Ο αριθμός των επιχειρήσεων είναι μικρός και η τιμή γίνεται βασικό κριτήριο επιλογής για τους πελάτες. Μια επιχείρηση δύσκολα εισέρχεται σε ένα κλάδο στο στάδιο ωρίμανσης και εύκολα τον εγκαταλείπει⁽¹⁾.

3.1.2 Πορεία των λατομείων και συνδεδεμένων κλάδων το 2002

Η παραγωγή των ορυχείων, μεταλλείων και λατομείων ⁽²⁾ παρουσίασε σημαντική αύξηση το 2002 (9,1%) σε σύγκριση με το 2001 (-1,4%). Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, η προαναφερθείσα ανοδική πορεία οφείλεται κυρίως στην αύξηση παραγωγής αδρανών υλικών, άνθρακα και λιγνίτη, καθώς και στην παραγωγή μεταλλικών ορυκτών. Αντίθετα, η παραγωγή του αργού πετρελαίου μειώθηκε, αλλά με χαμηλότερο ρυθμό. Αύξηση παρουσίασε επίσης και η παραγωγή λατομικών και άλλων εξορυκτικών υλών. Πιο συγκεκριμένα η παραγωγή σκύρου και άμμου αυξήθηκε κατά 24,2% και παράλληλα αυξήθηκε η ζήτηση για εξαγωγές. Ο συνολικός όγκος των εξαγωγών πέτρας, άμμου, χαλικιού (συμπεριλαμβάνεται και το μάρμαρο) για την περίοδο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2002 παρουσίασε αύξηση κατά 9,2%, λόγω αύξησης της ζήτησης από τις χώρες της ΕΕ (22,5%). Περαιτέρω αύξηση αναμένεται να παρουσιάσει και η παραγωγή των λατομείων μαρμάρου και λοιπών λίθων κατά την περίοδο 2002-2004, ως αποτέλεσμα της κορύφωσης των κατασκευαστικών έργων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδας.

Σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Οικονομίας Κατασκευών για τα αδρανή υλικά ⁽³⁾, η εξέλιξη των έργων του ΚΠΣ III και της Ολυμπιάδας του 2004, θα οδηγήσει σε βέβαιη αύξηση της ζήτησης αδρανών υλικών στην περιοχή του νομού Αττικής κατά την περίοδο 2002-2004.

Η αύξηση ζήτησης, αποδίδεται στην αυξημένη δραστηριότητα του κλάδου των κατασκευαστικών εταιριών (έργα υποδομής, ολυμπιακά έργα) και στους αυξημένους ρυθμούς ανάπτυξης των κλάδων παραγωγής τσιμέντου και σκυροδέματος (ΜΕΡΜ 1999-2001 9% και 8%, αντίστοιχα) -τα αδρανή υλικά

συμμετέχουν και ως πρώτη ύλη για την παραγωγή αυτών των βασικών δομικών υλικών και στην κατασκευή και συντήρηση των υποδομών.

Έτσι, η ζήτηση για αδρανή υλικά στον Νομό Αττικής κατά την περίοδο 2002 - 2004 αναμένεται να ξεπεράσει τους 35 εκατομμύρια τόνους ετησίως, που ισοδυναμεί με αύξηση της παραγωγής των αδρανών υλικών κατά 35%, περίπου.

Η σημερινή παραγωγή των λατομείων αδρανών υλικών στο Ν. Αττικής ανέρχεται σε 26 εκατομμύρια τόνοι ετησίως. Ποσοστό παραγωγής ύψους 48,1% περίπου, προέρχεται από τα λατομεία της Αν. Αττικής (Λατομεία Μερέντας, Λατομείο Κυριακού, Λατομείο Τριάς, Λατομείο Ζωίτσα, Λατομείο Interbeton, κ.α.), ποσοστό 44,2% περίπου, από τα λατομεία της Δ. Αττικής (Λατομεία Ξηρορέματος, Λατομείο Χάλυψ, Λατομείο Α/φοι Σταμέλου κ.α.) και 7,7%, περίπου, από τις εκσκαφές των εργοταξίων των Δημοσίων Έργων.

Όπως εκτιμάται, οι παραγωγικές δυνατότητες των παραπάνω λατομείων επαρκούν για την ικανοποίηση της αυξημένης ζήτησης για αδρανή υλικά που παρατηρείται στο Νομό Αττικής, με την προϋπόθεση ότι τα κατασκευαστικά έργα υλοποιούνται με ομαλή χρονική ροή και δεν παρουσιάζουν εποχικότητα.

Όσον αφορά στην ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, σύμφωνα με την ανάλυση της εγχώριας νόμιμης ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας από το ΙΟΚ ⁽⁴⁾, παρατηρήθηκε σημαντική ανάκαμψη κατά την περίοδο 1995 – 2002.

Παράγοντες που οδήγησαν στην ανοδική πορεία της εγχώριας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, αποτελούν μία σειρά οικονομικών πολιτικών που ακολουθήθηκαν από το 1995 και μετά, όπως η απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης, η πολιτική της σκληρής δραχμής, η σταδιακή μείωση

του πληθωρισμού και η ανάλογη μείωση των επιτοκίων ως αποτέλεσμα της πτώσης του πληθωρισμού. Στην ανοδική πορεία του χρηματιστηρίου το 1999 αποδίδεται η πρόσκαιρη μείωση, της εγχώριας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας κατά 9,05% σε σχέση με το 1998, αφού έστρεψε αρκετούς επενδυτές από την αγορά ακινήτων σε αυτήν του χρηματιστηρίου.

Όσον αφορά στο κλάδο των κατασκευών ⁽⁵⁾, η εφαρμογή του Ν. 2940/2001, υπήρξε ο σημαντικότερος λόγος για τις αλλαγές που παρατηρήθηκαν το 2002. Πολλές επιχειρήσεις επέλεξαν να συγχωνευθούν δημιουργώντας νέα μεγαλύτερα σχήματα για να καλύψουν τα κριτήρια κατάταξης στο μητρώο εργοληπτικών επιχειρήσεων (έξι τάξεις) και να αποκτήσουν τα αντίστοιχα πτυχία, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του παραπάνω νόμου. Μετά από ανακατατάξεις, ο αριθμός των εργοληπτικών επιχειρήσεων μειώθηκε από 759 επιχειρήσεις, που υπήρχαν σύμφωνα με την παλαιά κατάταξη εγγεγραμμένες στις 5 ανώτερες τάξεις, σε 374 επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την τελευταία κατάταξη, στην ανώτερη τάξη υπάρχουν 14 εγγεγραμμένες έναντι 60 της παλαιότερης. Παρατηρείται λοιπόν μια τάση συγκέντρωσης στον κλάδο των κατασκευαστικών εταιριών.

Στόχοι του νόμου ήταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η αύξηση του μέσου μεγέθους των επιχειρήσεων του κλάδου. Πράγματι, σύμφωνα με έρευνα του ΙΟΚ, το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων έχει αυξηθεί αν και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας θα εξαρτηθεί από τη δομή των εταιριών που προέκυψαν από συγχωνεύσεις και απορροφήσεις και από την στρατηγική που θα ακολουθήσουν.

Για την περίοδο 2001 έως 2004, σύμφωνα με το ΙΟΚ, η συμβολή του κλάδου στο ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 16,7% λόγω της ολοκλήρωσης των έργων

υποδομής που χρηματοδοτούνται από το Γ΄ ΚΠΣ, της προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και της διείσδυσης των μεγάλων τεχνικών εταιριών στον τομέα των ιδιωτικών έργων και ειδικότερα στις οικοδομικές επιχειρήσεις.

Η τάση για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις μετά το τέλος του Γ΄ ΚΠΣ το 2006 και την ολοκλήρωση των έργων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, όπως διαφαίνεται και διατυπώνεται σήμερα, είναι η συμμετοχή τους στα συγχρηματοδοτούμενα έργα, καθώς και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων με τη μορφή συμβάσεων παραχώρησης.

Ένας παράγοντας που αναμένεται να ευνοήσει την πορεία των επιχειρήσεων του κλάδου μέσω της προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων, είναι η θέσπιση ενός νομοθετικού πλαισίου για τις συμβάσεις παραχώρησης που αφορούν μικρότερου προϋπολογισμού έργα. Όσον αφορά στα έργα υψηλότερου προϋπολογισμού, οι συμβάσεις παραχώρησης επικυρώνονται από το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Πολλοί είναι οι φορείς, όπως υπουργεία, δήμοι που αναμένεται να αναθέσουν την κατασκευή έργων με αυτοχρηματοδότηση, σε αναδόχους οι οποίοι θα τα υλοποιούν, διαχειρίζονται και θα τα συντηρούν, με όλα τα οφέλη που συνεπάγεται κάτι τέτοιο. Το πρώτο αυτοχρηματοδοτούμενο έργο που υλοποιείται από αποκλειστικά ελληνικές εταιρίες είναι η Αττική Οδός.

Επίσης, οι επιχειρήσεις του κλάδου μπορούν να στραφούν στην ανάληψη περισσότερων έργων υποδομής στο εξωτερικό, αλλά και στη διαχείριση ακινήτων, στην ενέργεια και στο περιβάλλον. Ήδη, πολλές ελληνικές τεχνικές εταιρίες επιδιώκουν τη δραστηριοποίησή τους στον τομέα των ιδιωτικών έργων και ακινήτων, έχοντας προχωρήσει αφενός σε δημιουργία θυγατρικών

εταιριών που δραστηριοποιούνται κυρίως στην ανάπτυξη ακινήτων, είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό, και αφετέρου σε απόκτηση ακινήτων και εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων, αποσκοπώντας στη διεκδίκηση μεριδίων από την αγορά αυτή. Όσον αφορά στον τομέα του περιβάλλοντος, λόγω των ολοένα αυξανόμενων απαιτήσεων προστασίας του περιβάλλοντος αυξάνονται οι ανάγκες για έργα ανταποδοτικών επενδύσεων (συλλογή, μεταφορά και επεξεργασία στερεών αποβλήτων, αφαλάτωση, καθαρισμός δημοσίων και ιδιωτικών βιομηχανικών χωρών κτλ), έργα πράσινου και διαχείρισης πόρων κ.α.

Από την άλλη πλευρά, οι εκταμιεύσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), που αφορούν κυρίως το κατασκευαστικό πρόγραμμα του Δημοσίου, μειώθηκαν κατά 9,4% το 2002 κυρίως λόγω καθυστερήσεων στις μεταβιβάσεις από την ΕΕ, της περικοπής ΠΔΕ και της μετάθεσης ορισμένων δαπανών του το 2003. Έτσι το συνολικό ύψος των πληρωμών μέσω ΠΔΕ για το 2003 θα είναι αυξημένο κατά 12,9% και θα ανέλθει σε 8.918.000 ευρώ. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους οι εκταμιεύσεις του ΠΔΕ αυξήθηκαν κατά 170% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2002.

Από τη πλευρά των ιδιωτικών επενδύσεων, η επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου των ιδιωτικών επενδύσεων σε κατοικίες το 2002 οφείλεται κυρίως στη συνεχιζόμενη επέκταση της στεγαστικής πίστης (το υπόλοιπο της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης του οικισμού αυξήθηκε κατά 35,6% στη διάρκεια του 2002, έναντι 38,9 % στη διάρκεια του 2001), στη περαιτέρω μείωση σε σχέση με το 2001 των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων (το μέσο επιτόκιο των στεγαστικών δανείων σταθερού επιτοκίου διάρκειας πάνω από 5 έτη

μειώθηκε σε 4,9% το Δεκέμβριο του 2002 από 5,4% το Δεκέμβριο του 2001) καθώς και σε άλλες ρυθμίσεις, όπως η ψήφιση του νόμου για τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης.

Γενικά, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο όγκος της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας με βάση τις άδειες, αυξήθηκε το 2002 με υψηλό ρυθμό (9,1%), όπως και το 2001 (12,1%)

Με την ψήφιση του Ν.3044/2002 για τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης τον Ιούλιο του 2002, δίνεται η δυνατότητα στον κύριο να μεταφέρει σε άλλο ακίνητο ή σε άλλη θέση του ίδιου ακινήτου το δικαίωμα δόμησης ακινήτου το οποίο δεν μπορεί να ασκηθεί σ' αυτό. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται η επίλυση προβλημάτων που ήταν σε εκκρεμότητα πολλά χρόνια. Η εφαρμογή του νόμου αναμένεται να δώσει ώθηση στην έκδοση άνω των 50.000 οικοδομικών αδειών, οι αιτήσεις για τις οποίες είχαν εγκριθεί αλλά ήταν σε εκκρεμότητα από το 1996.

3.2 Ανάλυση Ανταγωνισμού της επιχείρησης

Οι ανταγωνιστές της εξεταζόμενης επιχείρησης ανήκουν στον υποκλάδο των λατομείων και παράγουν και έτοιμο σκυρόδεμα (μπετόν). Τα όρια της αγοράς συμπίπτουν με τους περιορισμούς στη μεταφορά των προϊόντων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στα 30 km, το κόστος μεταφοράς είναι περίπου ίσο με το 50% της τελικής τιμής, με αποτέλεσμα πέραν των 60 km, περίπου, να οδηγούμαστε σε μη αποδεκτό κόστος μεταφοράς τους. Επίσης, ο χρόνος που μεσολαβεί από τη παραγωγή μέχρι την επίστρωση του σκυροδέματος δεν πρέπει να υπερβαίνει τη μία ώρα.

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι συνολικά τρεις. Η επιχείρηση έχει αποσπάσει το μεγαλύτερο μερίδιο και θεωρείται ηγέτης αγοράς (leader).

3.2.1 Ανάλυση του άμεσου εξωτερικού περιβάλλοντος

Σύμφωνα με το υπόδειγμα M. Porter ⁽⁶⁾ για την ανάλυση του άμεσου εξωτερικού περιβάλλοντος, η ένταση του ανταγωνισμού εξαρτάται από πέντε παράγοντες – δυνάμεις (νεοεισερχόμενοι, πελάτες, προμηθευτές, υποκατάστατα και λοιποί εμπλεκόμενοι - stakeholders). Η συνολική επιρροή των παραπάνω δυνάμεων καθορίζει τη κερδοφορία του κλάδου. Όσο μεγαλύτερη είναι η δύναμη των παραπάνω παραγόντων τόσο περιορίζεται η δυνατότητα της επιχείρησης να αυξήσει την τιμή των προϊόντων της και τα κέρδη της. Η μεγάλη δύναμη ενός παράγοντα μπορεί να θεωρηθεί ως απειλή για πιθανή μείωση των τιμών. Αντίστοιχα, η μικρή δύναμη ενός παράγοντα μπορεί να θεωρηθεί ως ευκαιρία για αύξηση των κερδών της επιχείρησης.

Όσον αφορά στην εξεταζόμενη επιχείρηση, οι απειλές που συνδέονται με τις δυνάμεις του άμεσου εξωτερικού περιβάλλοντος της, διαμορφώνονται ως εξής:

Η επιχείρηση δεν αντιμετωπίζει απειλή εισόδου νέων ανταγωνιστών οι οποίοι θα επηρεάσουν τις τιμές, την πορεία των υφισταμένων επιχειρήσεων και γενικότερα την κατάσταση στον κλάδο. Παράγοντες που αποθαρρύνουν νέες επιχειρήσεις να στραφούν στην παραγωγή λατομικών προϊόντων, είναι το ύψος της επένδυσης σε κεφάλαιο και ειδικότερα σε μηχανήματα και τεχνολογικό εξοπλισμό που απαιτείται και, γενικά, οι μεγάλες οικονομίες

κλίμακας που έχουν επιτύχει οι υφιστάμενες επιχειρήσεις και τους επιτρέπουν να έχουν πλεονέκτημα κόστους έναντι πρωτοεμφανιζόμενων. Τέλος, μια πραγματικότητα για τον κλάδο είναι ότι δεν εκδίδονται νέες άδειες λειτουργίας λατομείων στην περιοχή της Αττικής τα τελευταία 10 έτη.

Η απειλή από την ένταση του ανταγωνισμού κρίνεται σχετικά μικρή, μια και ο ρυθμός αύξησης της ζήτησης είναι μεγάλος και επιτρέπει μεγέθυνση όλων των επιχειρήσεων του κλάδου. Επίσης, παρά τον μικρό αριθμό των ανταγωνιστών οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν όλες τις εξελίξεις στον κλάδο, το μέγεθος του μεριδίου αγοράς και το πλεονέκτημα κόστους της εξεταζόμενης επιχείρησης, περιορίζει τις δυνατότητες αντεπίθεσης τους .

Τα αδρανή υλικά και τα μη μεταλλικά ορυκτά έχουν πολλές χρήσεις και με την εξέλιξη της τεχνολογίας δεν έχουν παρουσιαστεί υποκατάστατα τα οποία μπορεί να επηρεάσουν την πορεία των πωλήσεων τους.

Η διαπραγματευτική δύναμη των πελατών δεν αποτελεί σημαντική απειλή, κυρίως λόγω του μεγάλου αριθμού και με λίγες εξαιρέσεις, του μικρού ποσοστού που αντιστοιχούν οι αγορές τους επί του κύκλου εργασιών της εταιρίας (βλ. πίνακα 3.1). Ο μικρός αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο κλάδο δεν αφήνει περιθώρια επιλογής για τους πελάτες, αν και το κόστος από την αλλαγή εταιρίας-προμηθευτή είναι μικρό και το προϊόν δεν παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Τέλος, δεν παρατηρείται τάση για ολοκλήρωση προς τα πίσω, δηλαδή η εξαγορά προμηθευτή από πελάτη, λόγω της έλλειψης τεχνογνωσίας για τη λειτουργία επιχειρήσεων του κλάδου και του υψηλού κόστους επένδυσης που αυτή συνεπάγεται.

Πίνακας 3.1

Κυριότεροι Πελάτες			
α/α	Επωνυμία	Πωλήσεις	% Συνόλου Πωλήσεων
1	Πελάτης Ν ^ο 1	1.395.524,46	5,88%
2	Πελάτης Ν ^ο 2	1.214.014,03	5,11%
3	Πελάτης Ν ^ο 3	839.996,49	3,54%
4	Πελάτης Ν ^ο 4	800.221,89	3,37%
5	Πελάτης Ν ^ο 5	411.728,51	1,73%
6	Πελάτης Ν ^ο 6	359.856,70	1,52%
7	Πελάτης Ν ^ο 7	357.478,41	1,51%
1	Πελάτης Ν ^ο 8	287.766,04	1,21%
2	Πελάτης Ν ^ο 9	249.422,06	1,05%
3	Πελάτης Ν ^ο 10	202.277,72	0,85%
Σύνολο		6.118.286,31	25,77%

Πίνακας 3.1

Κυριότεροι Πελάτες	6.118.286,31	32,56%
Λοιποί πελάτες	12.671.295,18	67,44%
Σύνολο πελατών	18.789.581,49	100,00%

Διάγραμμα 11

Η επιχείρηση αντιμετωπίζει απειλή που συνδέεται με την υψηλή διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών της. Πράγματι, το ποσοστό που αντιπροσωπεύει αγορές τσιμέντου από την τσιμεντοβιομηχανία TITAN ανέρχεται σε 30% περίπου των αγορών πρώτων υλών (βλ. πίνακα 3.3, προμηθευτής Νο 1). Βέβαια, λόγω του περιορισμένου αριθμού επιχειρήσεων στην αγορά τσιμέντου, το σύνολο των επιχειρήσεων του κλάδου των

λατομείων βρίσκεται στην ίδια θέση ως προς την εξάρτησή τους από τους προμηθευτές της συγκεκριμένης πρώτης ύλης.

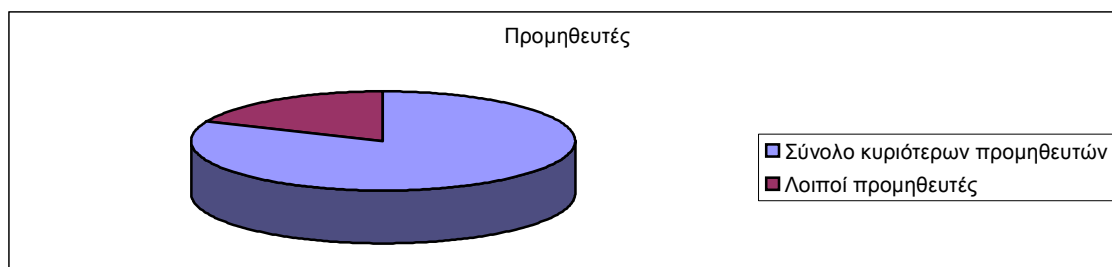
Πίνακας 3.3

Κυριότεροι Προμηθευτές			
α/α	Επωνυμία	Αγορές Αποθεμάτων	% Συνόλου Αγορών
1	Προμηθευτής Νο 1	3.135.640,89	30,29%
2	Προμηθευτής Νο 2	1.960.273,00	18,94%
3	Προμηθευτής Νο 3	1.475.894,25	14,26%
4	Προμηθευτής Νο 4	493.103,00	4,76%
5	Προμηθευτής Νο 5	457.185,00	4,42%
6	Προμηθευτής Νο 6	355.785,00	3,44%
7	Προμηθευτής Νο 7	227.980,94	2,20%
8	Προμηθευτής Νο 8	165.511,00	1,60%
9	Προμηθευτής Νο 9	75.948,00	0,73%
10	Προμηθευτής Νο 10	66.523,00	0,64%
Σύνολο		8.413.844,08	81,29%

Πίνακας 3.4

Κυριότεροι προμηθευτές	8.413.844,08	81,29%
Λοιποί προμηθευτές	1.937.163,00	18,71%
Σύνολο προμηθευτών	10.351.007,08	100,00%

Διάγραμμα 12

Όσον αφορά στους λοιπούς εμπλεκόμενους - stakeholders, οι πιστωτές της επιχείρησης (προμηθευτές, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης – Leasing) δεν έχουν σημαντικές απαιτήσεις οπότε δεν έχουν και τη δύναμη να επηρεάσουν την πορεία της επιχείρησης. Αντίθετα, το Κράτος μπορεί να παρέμβει στην πορεία του κλάδου γενικότερα, μέσω της έκδοσης και ανανέωσης αδειών λειτουργίας επιχειρήσεων.

3.3 Δυνάμεις και αδυναμίες της επιχείρησης

Οι εσωτερικοί στρατηγικοί παράγοντες (internal strategic factors), δηλαδή οι δυνάμεις και αδυναμίες μιας επιχείρησης επηρεάζουν τη δυνατότητα της να εκμεταλλευθεί ευκαιρίες της αγοράς και να αποφύγει απειλές για την πορεία της. Δύναμη μιας επιχείρησης ορίζεται οτιδήποτε έχει τη δυνατότητα να εκτελεί ικανοποιητικά σε σχέση με τον ανταγωνισμό. Αδυναμία μιας επιχείρησης είναι οτιδήποτε υπολείπεται σε σχέση με τον ανταγωνισμό⁽⁷⁾.

Από την εσωτερική ανάλυση της εξεταζόμενης επιχείρησης προκύπτει ότι δυνάμεις της επιχείρησης είναι η καλύτερη ποιότητα προϊόντων της. Η ποιότητα του πετρώματος όπου είναι εγκατεστημένο το λατομείο της επιχείρησης επιτρέπει την ανάμιξη των υλικών με μικρότερη ποσότητα τσιμέντου κατά την παραγωγή σκυροδέματος. Επίσης, οι επενδύσεις και η συνεχής ανανέωση τεχνολογικού εξοπλισμού αυξάνουν την παραγωγική δυναμικότητα σε επίπεδα όπου η ημερήσια παραγωγή της επιχείρησης υπερβαίνει σε όγκο την εβδομαδιαία του δεύτερου σε μέγεθος ανταγωνιστή.

Όσον αφορά στις αδυναμίες, η μεγάλη ψαλίδα πωλήσεων και γενικά η συρρίκνωση του ανταγωνισμού (βλ. διάγραμμα 13), αποτελεί ένδειξη ότι η εξεταζόμενη επιχείρηση είναι δεν υπολείπεται σε κάποιο σημείο από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις του κλάδου.

Διάγραμμα 13

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Th.L.Wheelen – J.D.Hunger, Strategic Management and Business Policy, Prentice Hall 2002, σελ 64
2. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, Τράπεζα της Ελλάδας 2003, σελ 119 έως 121
3. Ινστιτούτο Οικονομίας Κατασκευών, Έρευνα για τα αδρανή υλικά, [www. lok.gr](http://www.lok.gr)
4. Ινστιτούτο Οικονομίας Κατασκευών, Έρευνα για τη δημόσια και ιδιωτική κατασκευαστική δραστηριότητα, www. lok.gr
5. Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, ο.π, σελ 100 έως 102
6. Th.L.Wheelen – J.D.Hunger, ο.π, σελ 81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΤΑΙΡΙΑ

4.1.1 Γενικές πληροφορίες

Η εταιρία συστήθηκε στις 19/02/1980 και η διάρκεια της ορίστηκε σε πενήντα χρόνια. Η διάρκεια της εταιρείας μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων μετά από τροποποίηση του σχετικού άρθρου του καταστατικού της.

Από την ίδρυσή της, η εταιρεία, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τηρεί βιβλία της Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.

Σκοπός της εταιρείας, όπως αναφέρεται στο καταστατικό της είναι :

- α) Η εκμετάλλευση λατομείων γενικά
- β) Η κατασκευή ετοιμού μπετόν (σκυροδέματος) και λοιπών δομικών υλικών
- γ) Η εμπορία των παραπάνω α' και β' ειδών και κάθε άλλου είδους ή προϊόντος ημεδαπής ή αλλοδαπής προέλευσης
- δ) Η διακίνηση των παραπάνω α' και β' ειδών, με δικά της μεταφορικά μέσα.
- ε) Η ανάληψη μελετών και η εκτέλεση κάθε είδους έργων
- στ) Η από την αλλοδαπή εισαγωγή ή σ'αυτή εξαγωγή πρώτων υλών, ημικατεργασμένων ή ετοιμών προϊόντων και η άσκηση συναφούς εμπορίας
- ζ) Η αντιπροσώπευση γενικά ημεδαπών και αλλοδαπών εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων
- η) Η προμήθεια από το εσωτερικό ή εξωτερικό κάθε είδους μηχανημάτων, εργαλείων ή μεταφορικών μέσων για τις ανάγκες της

θ) Η συμμετοχή της εταιρείας, με οποιουσδήποτε όρους, σε υφιστάμενες ή που πρόκειται να συσταθούν επιχειρήσεις ατομικές ή λειτουργίας με οποιαδήποτε μορφή λειτουργούσες ημεδαπές ή αλλοδαπές, καθώς και η ίδρυση και άλλων βιομηχανικών ή εμπορικών επιχειρήσεων. Τις παραπάνω πράξεις μπορεί να ενεργήσει ή απ'ευθείας για λογαριασμό της ή για λογαριασμό τρίτων με προμήθεια ή ποσοστά είτε και συνεταιρικά με τρίτους, φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή και με σύμπραξη (κοινοπραξία) με αυτές

4.1.2 Τομέας δραστηριότητας

Η εταιρία δραστηριοποιείται στην παράγωγή σκυροδέματος και λατομικών προϊόντων. Ιδρύθηκε στο 1980 και στα χρόνια λειτουργίας της μέχρι σήμερα παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη. Ο αριθμός προσωπικού της επιχείρησης υπερβαίνει τα 100 άτομα.

4.1.3 Στελέχωση

Η εταιρία έχει στελεχωθεί με πεπειραμένο προσωπικό και εξειδικευμένους συνεργάτες, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να ικανοποιήσει κάθε είδους ανάγκη των πελατών της. Η επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως οικογενειακή, όπου ο καταμερισμός των διοικητικών αρμοδιοτήτων γίνεται βάσει εμπειρίας και επαγγελματικής κατάρτισης.

Η οργάνωση της εταιρείας γίνεται με στόχο, την ευελιξία και την αποτελεσματικότητα για την γρήγορη και σωστή εξυπηρέτηση των αναγκών των πελατών της.

4.1.4 Πολιτική

Η σύγχρονη λατομική επιχείρηση προκειμένου να ανταποκριθεί στις διαφοροποιημένες ποιοτικές και ποσοτικές ανάγκες των πελατών της είναι απαραίτητο να ενσωματώσει τις νέες τεχνολογίες στην παραγωγική της διαδικασία. Επίσης, λόγω της φύσης των οικοδομικών εργασιών, στοιχείο κλειδί για επιτυχημένη πορεία είναι η συνέπεια στην εξυπηρέτηση του πελάτη πχ στο χρόνο παράδοσης. Τα παραπάνω αποτελούν τη προσέγγιση που ακολουθεί η επιχείρηση σε όλη τη πορεία της.

4.1.5 Η παραγωγική διαδικασία

Τα προϊόντα παραγωγής του λατομείου της επιχείρησης, προέρχονται από θραύση ασβεστολιθικού πετρώματος και ανάλογα με το διαμέτρημα τους παίρνουν την εμπορική τους ονομασία: άμμος, γαρμπίλι, χαλίκι, σκύρο, 3 Α και πέτρα.

Τα διαδοχικά στάδια για την παραγωγή προϊόντων λατομείου είναι δύο, η εξόρυξη ακατέργαστου πετρώματος και η θραύση, όπου με μηχανικά μέσα, το προϊόν εξόρυξης κοσκινίζεται και θρυμματίζεται.

Για την παραγωγή σκυροδέματος ακολουθεί ένα ακόμη στάδιο όπου προϊόντα θραύσης (άμμος, χαλίκι, γαρμπίλι) αναμιγνύονται με τσιμέντο και νερό. Η ανάμιξη των παραπάνω πρώτων υλών γίνεται για την παραγωγή των ποιοτήτων (C 8/10, C 12/15, C 16/20, C 25/30, C 30/37) που ορίζει ο κανονισμός τεχνολογίας σκυροδέματος (ΦΕΚ Β315/17.4.1997), μετά από παραγγελία πελατών. Οι πρώτες ύλες αναμιγνύονται με βάση φόρμουλες (συνταγές) που αναπτύσσονται από εξειδικευμένο προσωπικό σε εργαστήρια

της εταιρίας, με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος και την επίτευξη χαμηλότερου κόστους. Η εταιρία ακολουθεί διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και τα προϊόντα της είναι πιστοποιημένα κατά ISO 9002.

Το προϊόν καταλήγει στον αγοραστή είτε με μεταφορικά μέσα της επιχείρησης είτε με ιδιωτικά μέσα.

Περιορισμοί στη παραγωγή και διάθεση του σκυροδέματος, αποτελούν η θερμοκρασία περιβάλλοντος και ο χρόνος που μεσολαβεί μέχρι την επίστρωση. Η παραγωγή και η επίστρωση δεν ενδείκνυται σε θερμοκρασίες κάτω από 6°C και άνω 38°C και για αποστάσεις που απαιτούν χρόνο μεγαλύτερο της μιάμισης ώρας. Γενικά, οι οικοδομικές εργασίες επηρεάζονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

4.2 Παράγοντες - κλειδιά για την πορεία της επιχείρησης

Οι κυριότεροι παράγοντες που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη και μεγέθυνση της εταιρίας θεωρούνται η ανοδική πορεία του κλάδου, η γεωγραφική θέση εγκατάστασης της, το νομικό πλαίσιο, η επιχειρηματική διαίσθηση των στελεχών της και η καλή φήμη της στον επιχειρηματικό κόσμο και στο κοινωνικό σύνολο.

Πιο συγκεκριμένα, η έδρα της επιχείρησης αποδείχτηκε προνομαϊκή λόγω της διεξαγωγής Δημοσίων Έργων εθνικής και τοπικής σημασίας στην περιοχή όπως είναι η κατασκευή του Διεθνούς Αερολιμένα Ελ.Βενιζέλου, της Αττικής Οδού κ.α. Επιπλέον, η θέση της επιχείρησης σε μια ταχύτατα

ανοικοδομούμενη περιοχή αποτέλεσε μια ακόμη αιτία για την αύξηση του κύκλου εργασιών της.

Όσον αφορά στο νομικό πλαίσιο, περιβαλλοντικοί περιορισμοί που επιβλήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές κατά την δεκαετία 1990, είχαν σαν αποτέλεσμα την δραστική μείωση του αριθμού των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Έτσι, το 2002 ο αριθμός των επιχειρήσεων του ιδίου κλάδου που δρούσαν στην περιοχή μειώθηκε σε τρεις. Εκμεταλλευόμενη τη συγκυρία, η διοίκηση της εταιρίας ακολούθησε πρόγραμμα επενδύσεων με στόχο βελτιώσεις στην παραγωγική διαδικασία, μείωση του κόστους παραγωγής και αύξηση της παραγωγής σε μια εποχή που η ζήτηση για τα προϊόντα της αυξανόταν με μεγάλο ρυθμό.

Η επιχειρηματική διαίσθηση των διευθυνόντων στελεχών, σε συνδυασμό με επαγγελματισμό και συνέπεια που επέδειξε δημιούργησαν τις βάσεις για κερδοφόρες και επιτυχημένες συνεργασίες με πελάτες και προμηθευτές της επιχείρησης.

Η Διοίκηση της εταιρίας δεν παρέλειψε να δώσει την απαιτούμενη σημασία στην εικόνα της εταιρίας στο κοινωνικό σύνολο, ιδιαίτερα στους κατοίκους των γειτονικών Δήμων. Στην προσπάθεια να γίνει αποδεκτή η δραστηριότητα της από το σύνολο των κατοίκων της περιοχής, η επιχείρηση ανέλαβε ρόλο χορηγού σε κάθε είδους εκδήλωση της περιοχής, δωρεές και ενισχύσεις σε Δήμους, τοπικούς αθλητικούς συλλόγους και κυρίως, προσφέρει νέες θέσεις εργασίας.

Με λίγα λόγια, η Διοίκηση της εταιρίας, εκμεταλλευόμενη ευνοϊκούς παράγοντες εξωτερικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με την προσπάθεια

για συνεχή βελτίωση, οδήγησε την εταιρία σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τον ανταγωνισμό της.

4.3 Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων της επιχείρησης

4.3.1 Ανάλυση οικονομικών στοιχείων

Από τους ισολογισμούς και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων των χρήσεων της περιόδου 1996 έως 2002 (πίνακες 4.1 α-γ) προκύπτει ότι σημειώθηκε αύξηση στα περισσότερα οικονομικά μεγέθη της εταιρίας.

Πίνακας 4.1.α

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ 1995 – 2002 (ΑΠΟΛΥΤΑ ΠΟΣΑ)							
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Πάγιο Ενεργητικό							
Ακινήτοποιήσεις υπο εκτέλεση	0,00	0,00	0,00	895.084,37	0,00	191.986,11	0,00
Γήπεδα-Οικόπεδα	858.907,70	858.907,70	858.907,70	858.907,70	1.202.470,78	1.484.771,36	1.560.400,14
Κτίρια & Τεχνικά έργα	930.345,20	930.345,20	930.345,20	930.345,20	930.345,20	930.345,20	930.345,19
Μηχανήματα - Τεχνικές Εγκαταστάσεις & Λοιπός εξοπλ.	415.242,83	415.242,83	303.143,59	375.987,29	436.351,19	722.191,25	2.507.611,01
Μεταφορικά μέσα	2.711.489,33	2.609.422,61	2.505.740,17	2.801.151,78	2.897.531,05	2.944.447,60	2.846.642,72
Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός	101.412,98	113.091,78	129.365,36	155.861,28	178.760,26	202.096,84	217.461,56
Μείον : Αποσβέσεις	3.197.853,65	3.251.607,32	3.164.430,31	3.414.459,13	3.692.297,05	3.803.388,15	4.159.580,37
Σύνολο (αναπόσβεστο υπόλοιπο)	1.819.544,39	1.675.402,81	1.563.071,72	2.602.878,50	1.953.161,42	2.672.450,21	3.902.880,25
Συμμετοχές & άλλες μακροπρόθεσμες χρημ. Απαιτ.	57.073,37	76.148,94	76.631,69	76.631,69	76.631,69	2.090,24	2.090,24
Σύνολο παγίου ενεργητικού	1.876.617,76	1.751.551,75	1.639.703,41	2.679.510,19	2.029.793,11	2.674.540,45	3.904.970,49
Αποθέματα	274.047,32	358.774,61	330.280,11	374.013,55	410.323,39	512.341,66	562.395,08
Πελάτες & Επιταγές	1.752.669,38	2.085.396,40	2.252.960,92	3.989.760,83	6.792.454,94	5.197.762,41	8.108.900,94
Μείον : Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες	0,00	-67.021,86	-93.294,24	-112.694,85	-185.732,23	-265.724,11	-362.535,11
Λοιπές απαιτήσεις	327.869,51	556.139,84	522.358,07	888.039,04	1.355.141,19	1.315.848,89	1.648.565,85
Διαθέσιμα	469.006,86	326.771,41	486.953,08	268.438,32	977.941,63	2.689.723,99	1.136.872,15
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	2.823.593,06	3.260.060,40	3.499.257,95	5.407.556,89	9.350.128,92	9.449.952,84	11.094.198,91
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	4.700.210,82	5.011.612,15	5.138.961,36	8.087.067,08	11.379.922,03	12.124.493,29	14.999.169,40

Πίνακας 4.1.β

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Μετοχικό κεφάλαιο - Διαφορά από έκδοση υπέρ το άρτιο	990.462,22	1.401.834,19	1.401.834,19	1.401.834,19	1.401.834,19	1.401.834,19	1.800.000,00
Διαφορές αναπροσαρμογής	411.493,15	121,18	121,18	121,18	343.684,26	343.684,26	0,00
Αποθεματικά κεφάλαια	483.376,31	518.906,71	563.731,47	929.424,80	2.047.679,89	2.459.914,55	2.718.914,50
Υπολ. Κερδών Χρήσεως εις νέο	0,00	0,00	0,00	291.219,58	1.442.501,92	279.536,90	5.415,30
<u>Σύνολο ιδίων κεφαλαίων</u>	1.885.331,67	1.920.862,08	1.965.686,83	2.622.599,75	5.235.700,26	4.484.969,90	4.524.329,80
<u>Προβλέψεις για κινδύνους & έξοδα</u>	53.986,42	15.332,04	15.332,04	6.315,98	6.315,98	6.315,98	6.315,90
<u>Μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις</u>	230.229,80	151.870,87	89.942,78	71.102,69	0,00	0,00	0,00
Βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	77.914,87	75.516,82	419.197,62	312.693,26	16.875,41	0,00	0,00
Προμηθευτές - Επιταγές πληρωτέες	17.257,73	29.811,01	28.808,01	144.100,44	64.171,14	38.714,84	230.559,10
Μερίσματα	1.083.563,28	662.949,38	841.100,51	1.465.884,08	291.195,89	1.732.500,00	2.160.000,00
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.351.927,04	2.155.269,96	1.778.893,58	3.464.370,88	5.765.663,35	5.826.476,57	8.077.964,30
<u>Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων</u>	2.530.662,92	2.923.547,17	3.067.999,72	5.387.048,66	6.137.905,79	7.597.691,41	10.468.523,50
<u>Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού</u>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35.516,00	0,00
<u>ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ</u>	4.700.210,82	5.011.612,16	5.138.961,37	8.087.067,08	11.379.922,03	12.124.493,29	14.999.169,40

Πίνακας 4.1.γ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΝ 1995 – 2002 (ΑΠΟΛΥΤΑ ΠΟΣΑ)							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Κύκλος εργασιών	5.190.780,38	7.028.978,72	6.851.850,56	10.657.211,53	17.527.310,87	19.318.062,34	23.740.421,28
Κόστος πωλήσεων	3.046.315,20	4.641.384,08	4.756.620,24	6.429.629,05	10.193.543,73	12.352.011,94	14.837.825,97
Μεικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	2.144.465,17	2.387.594,64	2.095.230,32	4.227.582,48	7.333.767,14	6.966.050,39	8.902.595,31
Μείον : Έξοδα λειτουργίας διοίκησης	189.869,16	288.653,00	241.623,00	374.608,86	587.492,11	904.896,07	856.263,08
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	1.954.596,02	2.098.941,64	1.853.607,32	3.852.973,62	6.746.275,03	6.061.154,32	8.046.332,23
Χρεωστικοί τόκοι & συναφή έξοδα	47.246,41	63.164,43	28.518,31	36.531,81	28.728,50	5.407,17	646,10
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	1.907.350,45	2.035.777,45	1.825.089,45	3.816.442,45	6.717.547,45	6.055.747,45	8.045.686,45
Έκτακτα έσοδα	15.919,49	7.845,81	17.065,42	4.561,73	0,00	52.964,61	90.807,08
Έκτακτα έξοδα	118.916,04	541.057,58	255.466,83	332.740,58	195.338,54	340.116,92	160.220,37
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	1.804.353,90	1.502.565,68	1.586.688,04	3.488.263,60	6.522.208,91	5.768.595,15	7.976.273,16
Αποσβέσεις ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	313.713,76	260.612,27	256.614,87	286.431,04	339.086,83	274.237,76	456.099,08
Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων	1.804.353,90	1.502.565,68	1.586.688,04	3.488.263,60	6.522.208,91	5.768.595,15	7.976.273,16

4.3.2 Ανάλυση οικονομικών καταστάσεων 2002

Από την ανάλυση των συγκριτικού ισολογισμού του 2002 σε σχέση με το 2001, προκύπτει ότι η αξία κτήσης πάγιου ενεργητικού αυξήθηκε κατά 24,5% και το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού αυξήθηκε κατά 17,09%. Από την άλλη πλευρά, το μετοχικό κεφάλαιο αυξήθηκε μετά τη κεφαλαιοποίηση

των διαφορών αναπροσαρμογής που διενεργήθηκε το 2000 κατά 28,4% και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά 37,97%. Η μεγάλη αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων οφείλεται κυρίως στην αύξηση του λογαριασμού «Προμηθευτές» (495,53%).

Πίνακας 4.2.α

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΧΡΗΣΕΩΝ 1995 – 2002							
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Πάγιο Ενεργητικό							
Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	-100,00%	100,00%	-100,00%
Γήπεδα-Οικόπεδα	76,82%	0,00%	0,00%	0,00%	40,00%	23,48%	5,09%
Κτίρια & Τεχνικά έργα	30,69%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Μηχανήματα - Τεχνικές Εγκαταστάσεις & Λοιπός εξοπλ.	1,05%	0,00%	27,00%	24,03%	16,05%	65,51%	247,22%
Μεταφορικά μέσα	2,59%	-3,76%	-3,97%	11,79%	3,44%	1,62%	-3,32%
Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός	18,16%	11,52%	14,39%	20,48%	14,69%	13,05%	7,60%
Μείον : Αποσβέσεις	18,26%	1,68%	-2,68%	7,90%	8,14%	3,01%	9,37%
Σύνολο (ανάποσβεστο υπόλοιπο)	11,40%	-7,92%	-6,70%	66,52%	-24,96%	36,83%	46,04%
Συμμετοχές & άλλες μακροπρόθεσμες χρημ. απαιτ.	4243,44%	33,42%	0,63%	0,00%	0,00%	-97,27%	0,00%
<u>Σύνολο παγίου ενεργητικού</u>	14,80%	-6,66%	-6,39%	63,41%	-24,25%	31,76%	46,01%
Αποθέματα	83,28%	30,92%	-7,94%	13,24%	9,71%	24,86%	9,77%
Πελάτες & Επιταγές	138,27%	18,98%	8,04%	77,09%	70,25%	-23,48%	56,01%
Μείον : Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες	0,00%	100,00%	39,20%	20,80%	64,81%	43,07%	36,43%
Λοιπές απαιτήσεις	-5,01%	69,62%	-6,07%	70,01%	52,60%	-2,90%	25,29%
Διαθέσιμα	-66,43%	-30,33%	49,02%	-44,87%	264,31%	175,04%	-57,73%
<u>Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού</u>	7,47%	15,46%	7,34%	54,53%	72,91%	1,07%	17,40%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	0,22	0,09	0,01	1,18	0,49	0,33	0,63

Πίνακας 4.2.β

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Μετοχικό κεφάλαιο - Διαφορά από έκδοση υπέρ το άρτιο	0,00%	41,53%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	28,40%
Διαφορές αναπροσαρμογής	100,00%	-99,97%	0,00%	0,00%	283514,67%	0,00%	100,00%
Αποθεματικά κεφάλαια	13,38%	7,35%	8,64%	64,87%	120,32%	20,13%	10,53%
Υπολ. Κερδών Χρήσεως εις νέο	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	395,33%	-80,62%	-98,06%
<u>Σύνολο ιδίων κεφαλαίων</u>	33,07%	1,88%	2,33%	33,42%	99,64%	-14,34%	0,88%
<u>Προβλέψεις για κινδύνους & έξοδα</u>	64,34%	-71,60%	0,00%	-58,81%	0,00%	0,00%	0,00%
<u>Μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις</u>	-14,73%	-34,04%	-40,78%	-20,95%	-100,00%	0,00%	0,00%
Βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	-30,20%	-3,08%	455,10%	-25,41%	-94,60%	100,00%	0,00%
Προμηθευτές - Επιταγές πληρωτέες	-78,42%	72,74%	-3,36%	400,21%	-55,47%	-39,67%	495,53%
Μερίσματα	16,76%	-38,82%	26,87%	74,28%	-80,14%	494,96%	24,68%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	-3,47%	59,42%	-17,46%	94,75%	66,43%	1,05%	38,64%
<u>Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων</u>	0,41%	15,52%	4,94%	75,59%	13,94%	23,78%	37,79%
<u>Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού</u>	-100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	-100,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	10,28%	6,63%	2,54%	57,37%	40,72%	6,54%	23,71%

Πίνακας 4.2.γ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΝ 1995 - 2002							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Κύκλος εργασιών	118,47%	135,41%	97,48%	155,54%	164,46%	110,22%	122,89%
Κόστος πωλήσεων	139,18%	152,36%	102,48%	135,17%	158,54%	121,17%	120,12%
Μεικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	97,80%	111,34%	87,75%	201,77%	173,47%	94,99%	127,80%
Μείον : Έξοδα λειτουργίας διοίκησης	121,82%	152,03%	83,71%	155,04%	156,83%	154,03%	94,63%
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	95,96%	107,38%	88,31%	207,86%	175,09%	89,84%	132,75%
Χρεωστικοί τόκοι & συναφή έξοδα	172,58%	133,69%	45,15%	128,10%	78,64%	18,82%	11,95%
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-76,61%	-26,31%	43,16%	79,76%	96,45%	71,02%	120,80%
Έκτακτα έσοδα	1084,91%	49,28%	217,51%	26,73%	0,00%	100,00%	171,45%
Έκτακτα έξοδα	99,22%	454,99%	47,22%	130,25%	58,71%	174,12%	47,11%
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	95,42%	83,27%	105,60%	219,85%	186,98%	88,45%	138,27%
Αποσβέσεις ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	120,06%	83,07%	98,47%	111,62%	118,38%	80,88%	166,32%
Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων	95,42%	83,27%	105,60%	219,85%	186,98%	88,45%	138,27%

Από τον πίνακα 4.4 προκύπτει ότι ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας ⁽¹⁾ μειώθηκε σε 1,06 φορές το 2002 έναντι 1,24 φορές το 2001. Η πορεία του παραπάνω δείκτη οφείλεται στην πολιτική της διοίκησης για διατήρηση των ρευστών διαθεσίμων στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο, για άμεση εξόφληση των υποχρεώσεων και για μεγιστοποίηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των αποθεμάτων της. Από τη μελέτη του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι υπάρχει σημαντική απόκλιση στην περίοδο παραμονής υποχρεώσεων στους προμηθευτές (3,41 ημέρες) και στην περίοδο παραμονής απαιτήσεων από

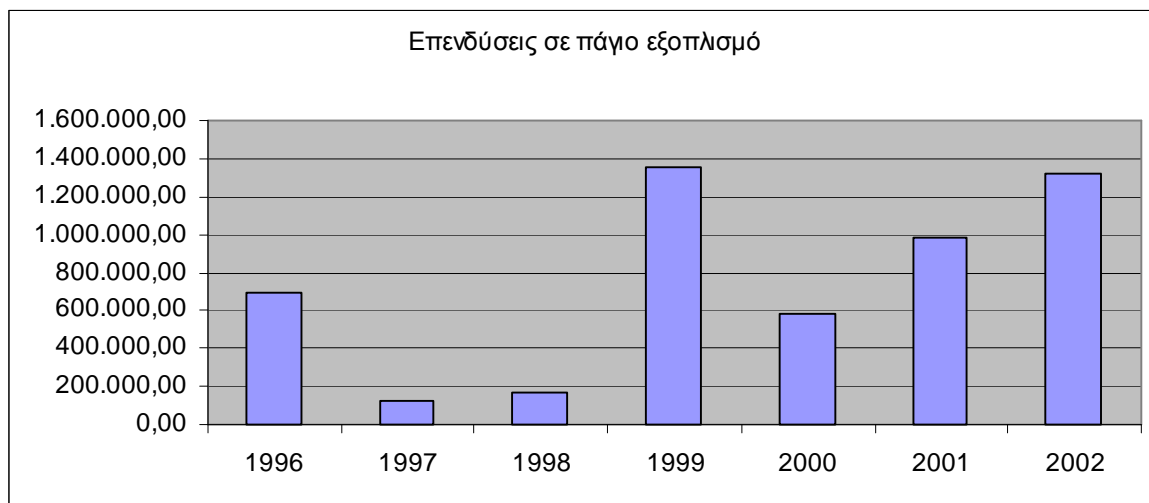
πελάτες (99,51 ημέρες). Παρόλαυτα ο δείκτης γενικής ρευστότητας της επιχείρησης είναι υψηλότερος από το μέσο όρο του κλάδου. Οι υπόλοιποι δείκτες ρευστότητας που αναλύονται παρακάτω υπολείπονται του μέσου όρου κλάδου (βλ πίνακα 4.4).

Ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας παγίων της επιχείρησης παρά τη κάμψη που παρουσίασε σε σχέση με το 2001, παραμένει σε υψηλά επίπεδα (7,22 φορές) και αποτελεί ένδειξη για εντατική χρησιμοποίηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, σε σχέση με τις πωλήσεις της ⁽²⁾. Η πτώση του δείκτη δικαιολογείται από την αύξηση των επενδύσεων σε πάγια περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια του 2002 (34,66%,βλ. πιν. 3.3).

Πίνακας 4.3

Επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Γήπεδα - Οικόπεδα	373.165,08	0,00	0,00	0,00	343.562,73	282.297,87	75.628,78
Κτίρια	218.476,89	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Μηχανήματα	4.299,34	0,00	55.465,88	72.845,19	60.363,90	285.840,06	853.688,10
Μεταφορικά Μέσα	81.784,30	112.542,92	92.900,95	354.077,77	160.017,61	223.826,85	40.118,13
Έπιπλα και λοιπός τεχνολογικός εξοπλισμός	15.586,21	11.677,18	16.272,93	28.132,06	22.899,49	23.336,76	15.364,76
Ακινήτοποιήσεις υπο εκτέλεση	0,00	0,00	0,00	895.084,37	0,00	166.292,00	337.053,57
Σύνολα	693.311,81	124.220,10	164.639,77	1.350.139,40	586.843,73	981.593,54	1.321.853,34

Διάγραμμα 14

Ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού αυξήθηκε σε 1,75 φορές το 2002 από 1,64 φορές το 2001. Η ανοδική πορεία του παραπάνω δείκτη στην περίοδο 1996 έως 2002, είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας της Διοίκησης της για εντατική χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της για τη βελτίωση των πωλήσεων της⁽³⁾.

Ο δείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων αυξήθηκε σε σχέση με το έτος 2001 σε 11,04 φορές. Γενικά, ο παραπάνω δείκτης κινείται σε υψηλά επίπεδα και αποτελεί άλλη μια ένδειξη του εντατικού βαθμού χρησιμοποίησης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης⁽⁴⁾. Γενικότερα, η Διοίκηση της επιχείρησης επιδιώκει τη μείωση της παραμονής των αποθεμάτων στην επιχείρηση στην προσπάθεια για μείωση του κόστους διατήρησης και αποθήκευσης τους. Άλλωστε οι ιδιαιτερότητες της διαδικασίας παραγωγής – εξόρυξη πρώτων υλών από το λατομείο της επιχείρησης και μικρός χρόνος

συντήρησης σκυροδέματος- επιτρέπουν την ελαχιστοποίηση των αποθεμάτων.

Ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας καθαρού κεφαλαίου της επιχείρησης εμφανίζεται υψηλός (37,94 φορές) κυρίως λόγω της μεγάλης παραμονής απαιτήσεων από πελάτες στην επιχείρηση και της μεγάλης ταχύτητας βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Γενικά, οι δείκτες δραστηριότητας, όπως και οι δείκτες αποδοτικότητας της επιχείρησης εμφανίζονται υψηλότεροι από το αντίστοιχο μέσο όρο του κλάδου.

Ο αριθμοδείκτης μικτού περιθωρίου δείχνει τη λειτουργική αποτελεσματικότητα και τη πολιτική τιμών μιας επιχείρησης. Η εξεταζόμενη επιχείρηση παρουσιάζει αρκετά μεγάλο μικτό περιθώριο (37,5%), ώστε να καλύπτει τα λειτουργικά και μη, καθώς και τα έκτακτα έξοδα της και να εμφανίζει κέρδη. Γενικά, όσο υψηλότερο δείκτη μικτού κέρδους παρουσιάζει μια επιχείρηση τόσο μειώνεται η επίδραση από μια αύξηση του κόστους πωληθέντων. Επίσης, ο υψηλός δείκτης μικτού κέρδους δείχνει την ικανότητα της Διοίκησης να επιτυγχάνει φθηνές αγορές αλλά και τη δυνατότητα που υπάρχει λόγω συγκυριών για να πωλεί σε σχετικά υψηλές τιμές⁽⁵⁾.

Ο δείκτης καθαρού κέρδους, ο οποίος δείχνει πόσο επικερδής είναι η επιχείρηση, διατηρείται σε υψηλά επίπεδα (33,60% το 2002) και κινείται προς την ίδια κατεύθυνση με το μικτό περιθώριο κέρδους.

Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων αυξάνεται σε 34,40% το 2002. Ο παραπάνω δείκτης αποτελεί ένδειξη της δυνατότητας κερδοφορίας μιας επιχείρησης. Ο υψηλός δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, συνήθως αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση ευημερεί λόγω της ευνοϊκής οικονομικής

συγκυρίας αλλά και των επιτυχημένων επιλογών της διοίκησης για την τοποθέτηση των κεφαλαίων της επιχείρησης. ⁽⁶⁾

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού παρά τη μείωση που παρουσιάζει σε 42,54% το 2002 έναντι 55,54% το 2001, συνεχίζει αποτελεί ένδειξη της κερδοφόρας δυναμικότητας της επιχείρησης.

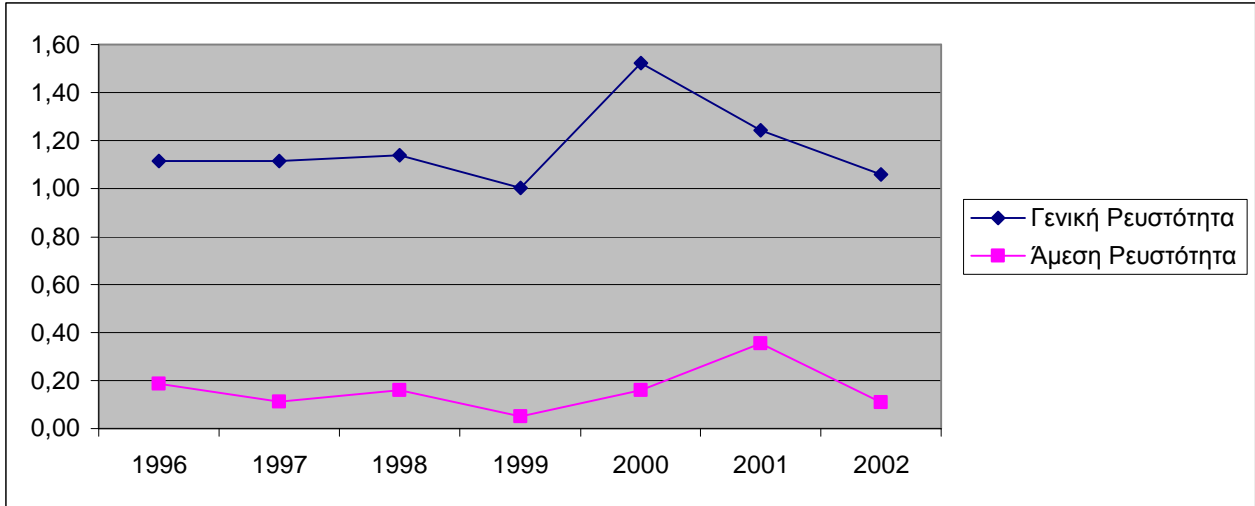
Το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που έχει χρηματοδοτηθεί από βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους πιστωτές, όπως δείχνει ο αριθμοδείκτης δανειακών κεφαλαίων, αυξήθηκε το 2002 σε 69,79%. Η άνοδος του δείκτη οφείλεται κυρίως στην αύξηση που σημειώθηκε στο λογαριασμό «Προμηθευτές» λόγω της μεγάλης αύξησης των πωλήσεων. Οι δανειακές υποχρεώσεις της επιχείρησης παρέμειναν και σε αυτή τη χρήση μηδενικές. Ο δείκτης για όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου παρουσιάζεται αρκετά υψηλός και ο μέσος όρος (69,29%) είναι λίγο χαμηλότερος από τον αντίστοιχο της επιχείρησης.

Τέλος, από το δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς πάγια (1,7 φορές) φαίνεται ότι ένα μέρος των κεφαλαίων κίνησης προέρχεται από τους μετόχους της εταιρίας.

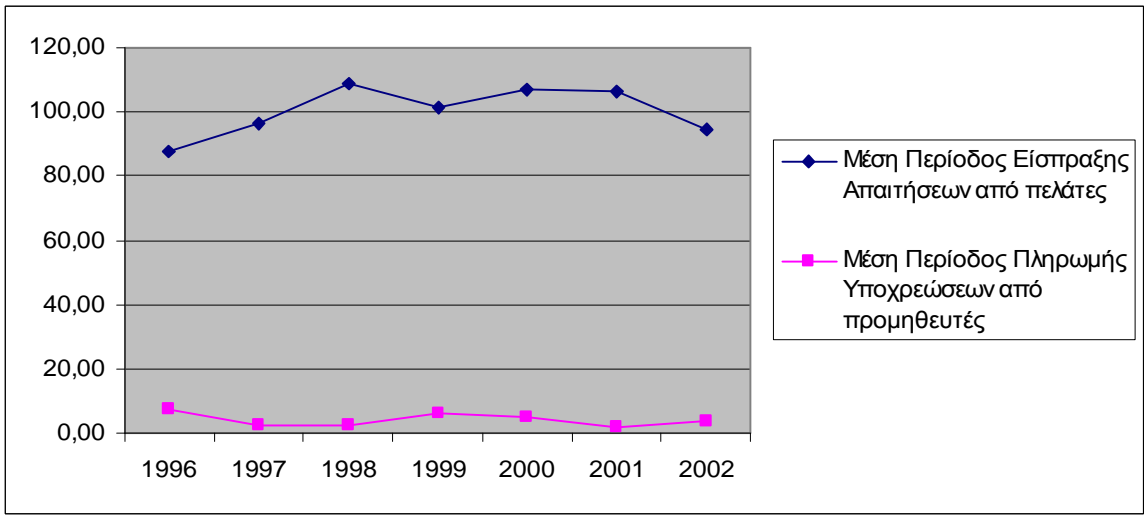
Πίνακας 4.4

Δείκτες Ρευστότητας			1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Γενική Ρευστότητα	Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	φορές	1,12	1,12	1,14	1,00	1,52	1,24	1,06
Άμεση Ρευστότητα	Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	φορές	0,19	0,11	0,16	0,05	0,16	0,35	0,11
Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες	Μέσο ύψος Απαιτήσεων από Πελάτες*365/ Πωλήσεις	ημέρες	87,48	96,17	108,80	101,45	107,23	106,50	94,68
Μέση Περίοδος Πληρωμής Υποχρεώσεων από προμηθευτές	Μέσο ύψος Υποχρεώσεων σε Προμηθευτές * 365 / (Κόστος πωλήσεων - αποσβέσεις)	ημέρες	7,56	2,40	2,40	5,91	4,74	1,71	3,71

Διάγραμμα 15

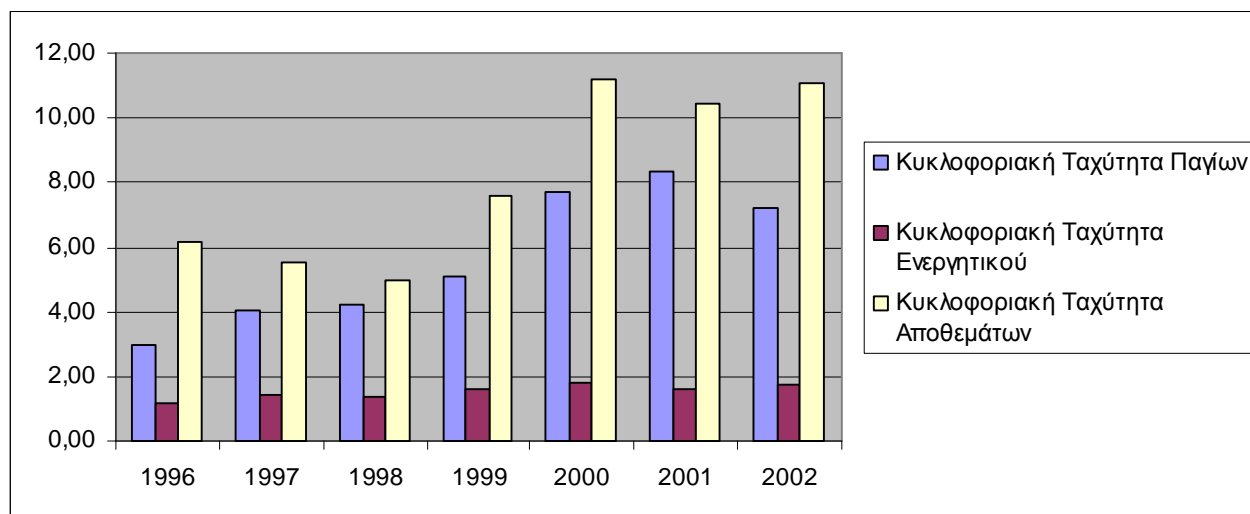
Διάγραμμα 16

Πίνακας 4.5

Δείκτες Δραστηριότητας			1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Παγίων	Καθαρές Πωλήσεις / Μέσο Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό	φορές	3,01	4,02	4,23	5,12	7,69	8,35	7,22
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού	Καθαρές Πωλήσεις / Μέσο Σύνολο Ενεργητικού	φορές	1,16	1,45	1,35	1,61	1,80	1,64	1,75
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων	Καθαρές πωλήσεις/ Μέσο απόθεμα προϊόντων	φορές	6,13	5,55	4,97	7,57	11,17	10,47	11,04

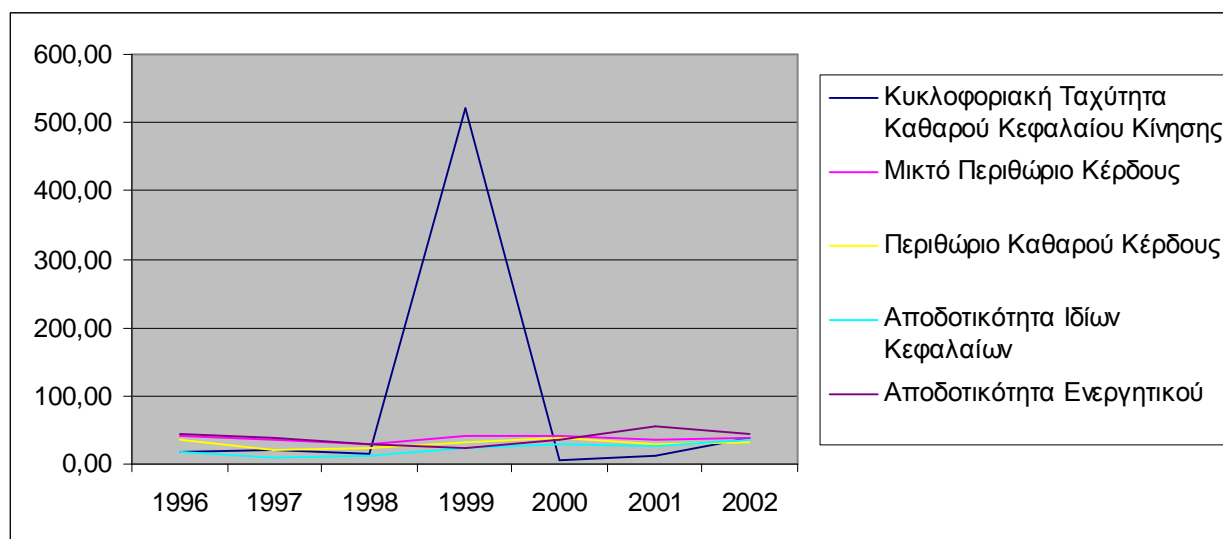
Διάγραμμα 17

Πίνακας 4.6

Δείκτες Αποδοτικότητας			1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Καθαρού Κεφαλαίου Κίνησης	Καθαρές Πωλήσεις / Κ.Κ.Κ.	Φορές	17,72	20,89	15,89	519,66	5,46	10,63	37,94
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	(Πωλήσεις - Κόστος Πωλήσεων) / Πωλήσεις	%	41,31	33,97	30,58	39,67	41,84	36,06	37,50
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους	ΚΠΦ / Πωλήσεις	%	34,76	21,38	23,16	32,73	37,21	29,86	33,60
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	ΚΠΦ / Μέσο ύψος Ιδίων Κεφαλαίων	%	17,27	9,18	11,40	23,13	29,07	26,06	34,40
Αποδοτικότητα Ενεργητικού	(ΚΠΦ + Τόκοι) / Μέσο Σύνολο Ενεργητικού	%	43,25	38,46	30,17	24,55	36,13	55,54	42,54

Διάγραμμα 18

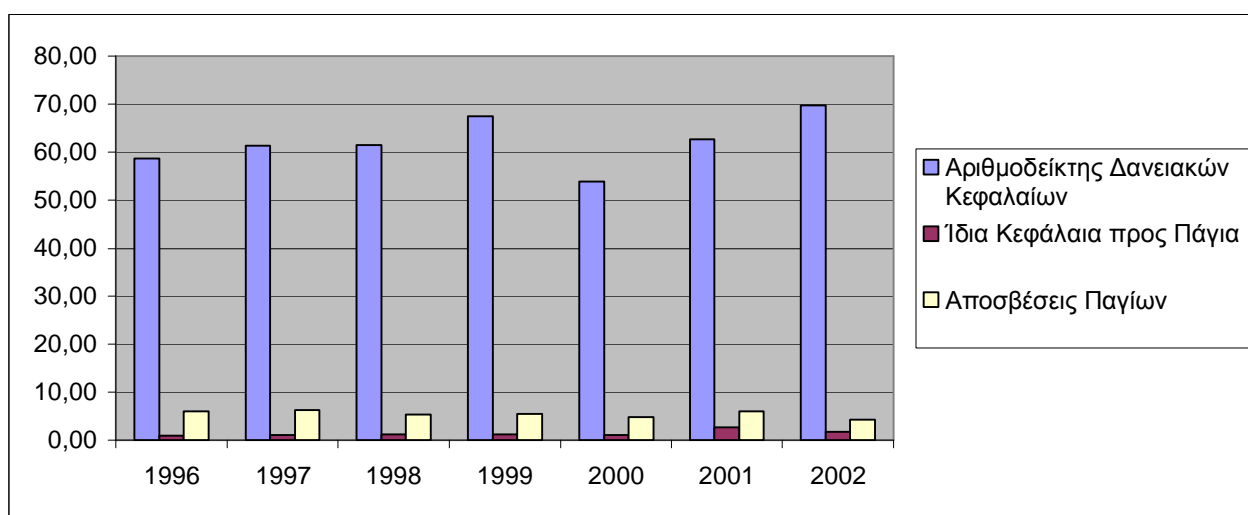
Πίνακας 4.7

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΗΣ ΧΡΗΣΕΩΝ 1996 - 2002							
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Αποθέματα	274.047,32	358.774,61	330.280,11	374.013,55	410.323,39	512.341,66	562.395,08
Πελάτες & Επιπ.- Γραμμ. Εισπρ.	1.752.669,38	2.018.374,54	2.159.666,68	3.877.065,98	6.606.722,71	4.932.038,30	7.746.365,83
Λοιπές απαιτήσεις	327.869,51	556.139,84	522.358,07	888.039,04	1.355.141,19	1.315.848,89	1.648.565,85
Χρεόγραφα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Διαθέσιμα	469.006,86	326.771,41	486.953,08	268.438,32	977.941,63	2.689.723,99	1.136.872,15
Σύνολο Κυκλοφορούντος Ενεργητικού	2.823.593,06	3.260.060,40	3.499.257,94	5.407.556,89	9.350.128,92	9.449.952,84	11.094.198,91
Σύνολο Κυκλοφορούντος Ενεργητικού + Μεταβατικοί Λογ. Ενεργ.	2.823.593,06	3.260.060,40	3.499.257,94	5.407.556,89	9.350.128,92	9.449.952,84	11.094.198,91
Βραχυπρόθεσμες Τραπεζικές Υποχρεώσεις	77.914,87	75.516,82	419.197,62	312.693,26	16.875,41	0,00	0,00
Προμηθευτές	17.257,73	29.811,01	28.808,01	144.100,44	64.171,14	38.714,84	230.559,16
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1.351.927,04	2.155.269,96	1.778.893,58	3.464.370,88	5.765.663,35	5.826.476,57	8.077.964,38
Μερίσματα	1.083.563,28	662.949,38	841.100,51	1.465.884,08	291.195,89	1.732.500,00	2.160.000,00
Σύνολο Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων	2.530.662,92	2.923.547,17	3.067.999,72	5.387.048,66	6.137.905,79	7.597.691,41	10.468.523,54
Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35.516,00	0,00
Σύνολο Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων & Μεταβ. Λογ. Παθητικού	2.530.662,92	2.923.547,17	3.067.999,72	5.387.048,66	6.137.905,79	7.633.207,41	10.468.523,54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ	292.930,14	336.513,23	431.258,22	20.508,23	3.212.223,13	1.816.745,43	625.675,37

Πίνακας 4.8

Δείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων			1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων	Ξένα Κεφάλαια/ Συνολικά Κεφάλαια	%	58,74	61,37	61,45	67,49	53,94	62,66	69,79
Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια	Ίδια κεφάλαια/ Καθαρά πάγια	φορές	0,9	1,0	1,1	1,3	1,0	2,7	1,7

Διάγραμμα 19

Πίνακας 4.9

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ 31/12/2002						
Δείκτες Ρευστότητας			Επιχείρη ση	Ανταγω νιστής No 1	Ανταγω νιστής No 2	Μέσος αριθμητικός κλάδου
Γενική Ρευστότητα	Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	φορές	1,06	0,49	1,41	0,99
Άμεση Ρευστότητα	Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	φορές	0,11	0,24	0,74	0,36
Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων	Μέσο ύψος Απαιτήσεων από Πελάτες*365/Πωλή σεις	ημέρες	94,68	133,51	184,84	137,68

από πελάτες						
Μέση Περίοδος Πληρωμής Υποχρέωσεων από προμηθευτές	Μέσο ύψος Υποχρεώσεων σε Προμηθευτές * 365 / (Κόστος πωλήσεων - αποσβέσεις)	ημέρες	3,71	40,51	6,81	17,01

Πίνακας 4.10

Δείκτες Δραστηριότητας			Επιχείρηση	Ανταγωνιστής No 1	Ανταγωνιστής No 2	Μέσος αριθμητικός κλάδου
Κυκλοφοριακή ή Ταχύτητα Παγίων	Καθαρές Πωλήσεις / Μέσο Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό	φορές	7,22	1,72	2,16	3,70
Κυκλοφοριακή ή Ταχύτητα Ενεργητικού	Καθαρές Πωλήσεις / Μέσο Σύνολο Ενεργητικού	φορές	1,75	0,57	0,75	1,02
Κυκλοφοριακή ή Ταχύτητα Αποθεμάτων	Καθαρές πωλήσεις/ Μέσο απόθεμα προϊόντων	φορές	11,04	0,18	0,14	3,79

Πίνακας 4.11

Δείκτες Αποδοτικότητας			Επιχείρηση	Ανταγωνιστής No 1	Ανταγωνιστής No 2	Μέσος αριθμητικός κλάδου
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Καθαρού Κεφαλαίου Κίνησης	Καθαρές Πωλήσεις / Κ.Κ.Κ.	φορές	37,94	-1,64	4,03	13,45
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	(Πωλήσεις - Κόστος Πωλήσεων) / Πωλήσεις	%	37,50	40,03	36,17	37,90
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους	ΚΠΦ / Πωλήσεις	%	33,60	18,60	17,04	23,08
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	ΚΠΦ / Μέσο ύψος Ιδίων Κεφαλαίων	%	34,40	7,17	5,63	15,73

Αποδοτικότητα Ενεργητικού	(ΚΠΦ + Τόκοι) / Μέσο Σύνολο Ενεργητικού	%	42,54	12,83	12,72	22,70
---------------------------	---	---	-------	-------	-------	-------

Πίνακας 4.12

Δείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων			Επιχείρηση	Ανταγωνιστής No 1	Ανταγωνιστής No 2	Μέσος αριθμητικός κλάδου
Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων	Ξένα Κεφάλαια/ Συνολικά Κεφάλαια	%	69,79	70,07	68,00	69,29
Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια	Ίδια κεφάλαια/ Καθαρά πάγια	Φορές	1,7	0,8	1,4	1,30

Πίνακας 4.13

Δείκτες Αποσβέσεων και Καλύψεως Κεφαλαίου			Επιχείρηση	Ανταγωνιστής No 1	Ανταγωνιστής No 2	Μέσος αριθμητικός κλάδου
Αποσβέσεις Παγίων	Ετήσιες Αποσβέσεις/ Πάγια προ Αποσβέσεων	%	6,02	3,82	6,20	5,35

4.3.3 Ανάλυση της μακροχρόνιας οικονομικής κατάστασης

Από τους ισολογισμούς αριθμοδεικτών τάσεως της περιόδου ⁽⁷⁾, προκύπτει ότι η αξία κτήσης των ενσώματων ακινητοποιήσεων δηλαδή οι επενδύσεις σε πάγια πχ κτίρια, μηχανήματα, μεταφορικά μέσα κ.α, αυξήθηκαν κατά 60,69% σε σχέση με το έτος βάσης 1996. Η αύξηση των αποθεμάτων κατά 105,22% και των απαιτήσεων κατά 351,56% δικαιολογείται από την μεγάλη αύξηση του κύκλου εργασιών. Στο Παθητικό, πραγματοποιήθηκε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου δύο φορές, για την κεφαλαιοποίηση διαφορών αναπροσαρμογής από το 1996 και 2000. Αποτέλεσμα της μεγάλης αύξησης των πωλήσεων είναι και η αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (313,67%). Τα μικτά κέρδη εμφανίζουν ανοδική πορεία στην εξεταζόμενη περίοδο, εξαίρεση το

2001. Το 2002 το περιθώριο μικτού κέρδους αυξήθηκε και έφτασε στο 37,5% του κύκλου εργασιών. Το κόστος πωληθέντων σημείωσε συνολική αύξηση 387%, ενώ οι λοιπές λειτουργικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 350% και κάλυψαν το 3,61% των πωλήσεων. Οι καθαρές πωλήσεις παρουσίασαν συνεχή ανοδική πορεία και το 2002 αυξήθηκαν, σε σχέση με το έτος βάσης 1996, κατά 357,76%. Τέλος, τα κέρδη προ φόρων αυξήθηκαν σε σχέση με το 2001 κατά 138,27%.

Πίνακας 4.14.α

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΤΑΣΕΩΣ 1995 – 2002							
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Πάγιο Ενεργητικό							
Ακίνητοποιήσεις υπο εκτέλεση	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	21,45%	0,00%
Γήπεδα-Οικόπεδα	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	140,00%	57,85%	181,67%
Κτίρια & Τεχνικά έργα	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Μηχανήματα - Τεχνικές Εγκαταστάσεις & Λοιπός εξοπλ.	100,00%	100,00%	73,00%	90,55%	105,08%	173,92%	603,89%
Μεταφορικά μέσα	100,00%	96,24%	92,41%	103,31%	106,86%	108,59%	104,98%
Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός	100,00%	111,52%	127,56%	153,69%	176,27%	199,28%	214,43%
Μείον : Αποσβέσεις	100,00%	101,68%	98,95%	106,77%	115,46%	118,94%	130,07%
Σύνολο (ανάπόσβεστο υπόλοιπο)	100,00%	92,08%	85,90%	143,05%	107,34%	146,87%	214,50%
Συμμετοχές & άλλες μακροπρόθεσμες χρημ. Απαιτ.	100,00%	133,42%	134,27%	134,27%	134,27%	3,66%	3,66%
<u>Σύνολο παγίου ενεργητικού</u>	100,00%	93,34%	87,38%	142,78%	108,16%	142,52%	208,09%
Αποθέματα	100,00%	130,92%	120,52%	136,48%	149,73%	186,95%	205,22%
Πελάτες & Επιταγές	100,00%	118,98%	128,54%	227,64%	387,55%	296,56%	462,66%
Μείον : Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες	0,00%	100,00%	139,20%	168,15%	277,12%	396,47%	540,92%
Λοιπές απαιτήσεις	100,00%	169,62%	159,32%	270,85%	413,32%	401,33%	502,81%
Διαθέσιμα	100,00%	69,67%	103,83%	57,24%	208,51%	573,49%	242,40%
<u>Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού</u>	100,00%	115,46%	123,93%	191,51%	331,14%	334,68%	392,91%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	106,63%	109,33%	172,06%	242,12%	257,96%	319,12%

Πίνακας 4.14.β

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Μετοχικό κεφάλαιο - Διαφορά από έκδοση υπέρ το άρτιο	100,00%	141,53%	141,53%	141,53%	141,53%	141,53%	181,73%
Διαφορές αναπροσαρμογής	100,00%	0,03%	0,03%	0,03%	83,52%	83,52%	0,00%
Αποθεματικά κεφάλαια	100,00%	107,35%	116,62%	192,28%	423,62%	508,90%	562,48%
Υπολ. Κερδών Χρήσεως εις νέο	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	495,33%	95,99%	1,86%
<u>Σύνολο ιδίων κεφαλαίων</u>	100,00%	101,88%	104,26%	139,11%	277,71%	237,89%	239,98%
<u>Προβλέψεις για κινδύνους & έξοδα</u>	100,00%	28,40%	28,40%	11,70%	11,70%	11,70%	11,70%
<u>Μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις</u>	100,00%	65,96%	39,07%	30,88%	0,00%	0,00%	0,00%
Βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	100,00%	96,92%	538,02%	401,33%	21,66%	0,00%	0,00%
Προμηθευτές - Επιταγές πληρωτέες	100,00%	172,74%	166,93%	834,99%	371,84%	224,33%	1335,98%
Μερίσματα	100,00%	61,18%	77,62%	135,28%	26,87%	159,89%	199,34%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100,00%	159,42%	131,58%	256,25%	426,48%	430,98%	597,51%
<u>Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων</u>	100,00%	115,52%	121,23%	212,87%	242,54%	300,23%	413,67%
<u>Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού</u>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	106,63%	109,33%	172,06%	242,12%	257,96%	319,12%

Πίνακας 4.14.γ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΝ 1995 - 2002 (ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΤΑΣΕΩΣ)							
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Κύκλος εργασιών	100,00%	135,41%	132,00%	205,31%	337,66%	372,16%	457,36%
Κόστος πωλήσεων	100,00%	152,36%	156,14%	211,06%	334,62%	405,47%	487,07%
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	100,00%	111,34%	97,70%	197,14%	341,99%	324,84%	415,14%
Μείον : Έξοδα λειτουργίας διοίκησης	100,00%	152,03%	127,26%	197,30%	309,42%	476,59%	450,98%
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	100,00%	107,38%	94,83%	197,12%	345,15%	310,10%	411,66%
Χρεωστικοί τόκοι & συναφή έξοδα	100,00%	133,69%	60,36%	77,32%	60,81%	11,44%	1,37%
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	100,00%	106,73%	95,69%	200,09%	352,19%	317,50%	421,83%
Έκτακτα έσοδα	100,00%	49,28%	107,20%	28,66%	0,00%	332,70%	570,41%
Έκτακτα έξοδα	100,00%	454,99%	214,83%	279,81%	164,27%	286,01%	134,73%
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	100,00%	83,27%	87,94%	193,32%	361,47%	319,70%	442,06%
Αποσβέσεις ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	100,00%	83,07%	81,80%	91,30%	108,09%	87,42%	145,39%
Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων	100,00%	83,27%	87,94%	193,32%	361,47%	319,70%	442,06%

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Garrison-Noreen, Managerial Accounting, Irwin McGraw-Hill, σελ 848,
2. Ν. Νιάρχος, Χρηματοοικονομική ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Σταμούλη 1997, σελ 95
3. Ν. Νιάρχος, ο.π, σελ 92
4. Ν. Νιάρχος, ο.π, σελ 83
5. Ν. Νιάρχος, ο.π, σελ 101
6. Ν. Νιάρχος, ο.π, σελ 123
7. Γεώργιος Π.Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Ανάλυση και Προγραμματισμός, Interbooks 2003, σελ 123

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

5.1 Η έννοια του προγραμματισμού

Ο προγραμματισμός αποτελεί εργαλείο για την επίτευξη των επιθυμητών κερδών στα πλαίσια του σχεδιασμού των κερδών (profit planning) μιας επιχείρησης ⁽¹⁾.

Σύμφωνα με τους Harold Koontz και Cyril O'Donnell, «προγραμματισμός είναι η λήψη αποφάσεων στο παρόν σχετικά με το τι πρέπει να γίνει στο μέλλον, πώς να γίνει, πότε να γίνει και από ποιόν να γίνει. Ο προγραμματισμός γεφυρώνει το κενό μεταξύ της θέσης στην οποία βρίσκεται σήμερα η επιχείρηση και της θέσης στην οποία επιθυμεί να βρεθεί στο μέλλον. Παρόλο που σπάνια μπορεί να γίνει ακριβής πρόβλεψη του μέλλοντος και παράγοντες

μη ελεγχόμενοι μπορεί να παρεισφρήσουν ακόμη και στα καλύτερα καταρτισμένα προγράμματα, χωρίς προγραμματισμό η πορεία της επιχείρησης αφήνεται στην τύχη». Σύμφωνα με τον Graham Buxton, «ο προγραμματισμός δεν είναι ένας μηχανισμός λύσης προβλημάτων ο οποίος ενεργοποιείται όταν προκύπτει κάποια κρίση, αλλά πρέπει να θεωρείται μια στρατηγική, διοικητική λειτουργία, που αποβλέπει να αντιμετωπίσει τις δυναμικές και συνεχείς αλλαγές που πραγματοποιούνται στο περιβάλλον της επιχείρησης. Η συνέχεια του μέλλοντος επιβάλλει ο προγραμματισμός να είναι συνεχής». Ο Peter Drucker υποστηρίζει ότι ο προγραμματισμός είναι μία συνεχής, συστηματική διαδικασία λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων στο παρόν οι οποίες αναφέρονται στο μέλλον, οργάνωσης συστηματικά της προσπάθειας που απαιτείται για την υλοποίηση των αποφάσεων που λήφθηκαν και μέτρησης των αποτελεσμάτων αυτών των αποφάσεων έναντι των προσδοκιών με την εφαρμογή συστηματική ανάδρασης».

Με λίγα λόγια, ο προγραμματισμός είναι μια συνεχής και συστηματική διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορούν το μέλλον μιας εταιρίας⁽²⁾.

5.2 Προγραμματισμός και λήψη αποφάσεων

Ο προγραμματισμός είναι αποτέλεσμα της λήψης μιας σειράς αποφάσεων για το μέλλον της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τον Ansoff, οι αποφάσεις διακρίνονται σε λειτουργικές, στρατηγικές και διοικητικές. Οι λειτουργικές αποφάσεις γίνονται για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας μετατροπής των πόρων της επιχείρησης. Για παράδειγμα, λειτουργικές είναι οι αποφάσεις για

την παραγωγή, τη διαχείριση αποθεμάτων και την άσκηση ελέγχου. Οι στρατηγικές αποφάσεις αφορούν το είδος των δραστηριοτήτων και τις επιδιώξεις της επιχείρησης πχ σε ποιες αγορές θα δραστηριοποιηθεί η επιχείρηση, ποιο θα είναι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της κ.α. Οι διοικητικές αποφάσεις αφορούν την αποτελεσματικότητα της απόκτησης και διάθεσης των πόρων καθώς και την οργάνωση της επιχείρησης πχ ποια μορφή χρηματοδότησης θα χρησιμοποιηθεί, ποιο θα είναι το ύψος πάγιου εξοπλισμού κ.α.

Οι παραπάνω αποφάσεις είναι αλληλοεξαρτώμενες και αλληλοσυμπληρούμενες. Η διοίκηση της επιχείρησης πρέπει να δώσει την ανάλογη προσοχή τόσο στη λήψη των λειτουργικών αποφάσεων για ζητήματα τα οποία προκύπτουν καθημερινά όσο και στη λήψη των στρατηγικών αποφάσεων για θέματα που αφορούν τη μακροχρόνια περίοδο. Έτσι, η κατάστρωση του προγραμματισμού είναι συνδυασμός λειτουργικών, στρατηγικών και διοικητικών αποφάσεων⁽³⁾.

5.3 Είδη προγραμματισμού

Τα είδη προγραμματισμού, ανάλογα με τη διάρκεια τους, διακρίνονται σε στρατηγικό, μακροπρόθεσμο και βραχυπρόθεσμο.

Ο στρατηγικός προγραμματισμός αφορά τη δράση ολόκληρης της εταιρίας και καλύπτει μια μεγάλη χρονική περίοδο, συνήθως πέντε έτη. Με τον στρατηγικό προγραμματισμό κατανέμονται οι πόροι στις δραστηριότητες της εταιρίας και δίνονται οι γενικές κατευθύνσεις από τα πιο υψηλόβαθμα στελέχη και συμβούλους της εταιρίας.

Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός καλύπτει μεγάλη χρονική περίοδο - πέντε έτη- και αποτελεί ανάλυση του στρατηγικού προγραμματισμού σε προγράμματα κατά τομείς της επιχείρησης. Τα μεσαία στελέχη αλλά και αρμόδιο προσωπικό αναλαμβάνουν την ανάπτυξη και κατάστρωση προγραμμάτων που θα εξυπηρετήσουν τους σκοπούς της εταιρίας.

Ο βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός είναι βραχείας διάρκειας –συνήθως ενός έτους- και περιλαμβάνει προγράμματα ή προϋπολογισμούς που αποτελούν λεπτομερειακή ποσοτική έκφραση του μακροπρόθεσμου προγραμματισμού και αποτελούν βάση για άσκηση ελέγχου.

Στα πλαίσια της κατάστρωσης μακροπρόθεσμου προγραμματισμού η διοίκηση προετοιμάζεται για να αντιμετωπίσει και να επιλύσει με το σωστό τρόπο μελλοντικά προβλήματα. Στο βραχυπρόθεσμο προγραμματισμό, η διοίκηση αντιμετωπίζει περιορισμούς πχ στην παραγωγή, στους ανθρώπινους πόρους κ.α που συχνά οφείλονται σε κατευθύνσεις του μακροπρόθεσμου προγραμματισμού⁽⁴⁾.

5.4 Είδη προϋπολογισμών

Στις επιχειρήσεις του τομέα της μεταποίησης, ανάλογα με το αντικείμενο τους, την έκταση εφαρμογής του προγραμματισμού και τη σημασία του τομέα για την επιχείρηση μπορεί να καταρτίζονται τα παρακάτω είδη προϋπολογισμών:

- Προϋπολογισμός πωλήσεων που περιλαμβάνει και το πρόγραμμα εισπράξεων απαιτήσεων από πώληση προϊόντων
- Προϋπολογισμός παραγωγής
- Προϋπολογισμός πρώτων υλών

- Προϋπολογισμός δαπανών παραγωγής
- Προϋπολογισμός χρησιμοποίησης μηχανημάτων και εγκαταστάσεων
- Προϋπολογισμός ανεφοδιασμού
- Προϋπολογισμός δαπανών διάθεσης
- Προϋπολογισμός δαπανών διοίκησης
- Προϋπολογισμός επενδύσεων
- Χρηματοπιστωτικός προϋπολογισμός ή προϋπολογισμός διαθεσίμων
- Προϋπολογιστική κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης
- Προϋπολογισμός ισολογισμού χρήσης

Η διάρθρωση των προϋπολογισμών διαφέρει ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κάθε επιχείρησης. Για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν μεγάλες μεταβολές στη ζήτηση λόγω εποχικότητας μπορεί να καταρτίζουν προϋπολογισμό για το προσδιορισμό των αναγκών άμεσης εργασίας⁽⁵⁾.

Οι παραπάνω προϋπολογισμοί συνδέονται μεταξύ τους καθώς τα αποτελέσματα ενός προϋπολογισμού χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό ενός άλλου. Οι προβλέψεις για τον κύκλο εργασιών αποτελούν το κύριο περιορισμό (limiting factor) γι' αυτό και ο προϋπολογισμός πωλήσεων καταρτίζεται πρώτος. Η σειρά που καταρτίζονται οι προϋπολογισμοί είναι συνήθως:

- Προϋπολογισμός Πωλήσεων
- Προϋπολογισμός παραγωγής των μονάδων που αναμένεται να πωληθούν σύμφωνα με τον προϋπολογισμό παραγωγής

- Προϋπολογισμός χρησιμοποίησης μηχανημάτων και εγκαταστάσεων με βάση τον προϋπολογισμό παραγωγής
- Προϋπολογισμός ανεφοδιασμού με βάση τον προϋπολογισμό παραγωγής
- Προϋπολογισμός δαπανών διοίκησης και διάθεσης
- Προϋπολογισμός επενδύσεων με βάση της ανάγκες της παραγωγής
- Προϋπολογισμός διαθεσίμων με στοιχεία από τους προϋπολογισμούς εισπράξεων απαιτήσεων από πώληση προϊόντων, παραγωγής, ανεφοδιασμού, διοίκησης και διάθεσης και επενδύσεων
- Προϋπολογισμός οικονομικών καταστάσεων με βάση τα αποτελέσματα των προϋπολογισμών πωλήσεων, ανεφοδιασμού, διοίκησης και διάθεσης και επενδύσεων

5.5 Η εισαγωγή του προγραμματισμού στην επιχείρηση

Η εφαρμογή του προγραμματισμού απαιτεί τη συμμετοχή και συνεργασία στελεχών από όλα τα τμήματα της επιχείρησης. Στην περίπτωση που η διαδικασία κατάστρωσης προγραμματισμού εφαρμόζεται για πρώτη φορά, όπως συμβαίνει στην εξεταζόμενη επιχείρηση, η διοίκηση της εταιρίας δεν αρκεί να επιβάλει τη διαδικασία αλλά πρέπει να πείσει τα στελέχη που συμμετέχουν για τα πλεονεκτήματα και τη σπουδαιότητα που έχει η εφαρμογή της για το μέλλον της εταιρίας.

Η κατάστρωση προγραμματισμού προϋποθέτει επίσης, την τήρηση στατιστικών στοιχείων της επιχείρησης τα οποία δεν παρέχονται πάντοτε από

τα υπάρχοντα λογισμικά προγράμματα πχ λογιστικά πακέτα. Έτσι, η εφαρμογή της διαδικασίας μπορεί να συνεπάγεται μεγάλο κόστος από την αντικατάσταση λογισμικών προγραμμάτων αλλά και από τα λάθη προσαρμογής των χρηστών του.

Γενικά, η εισαγωγή της διαδικασίας προγραμματισμού παρουσιάζει δυσκολίες λόγω έλλειψης πείρας. Ο προγραμματισμός που εφαρμόζεται για πρώτη φορά, συνήθως συνίσταται να καλύπτει μια βραχυχρόνια περίοδο μια και τα προβλήματα και τα λάθη λόγω έλλειψης πείρας εξομαλύνονται μετά από ένα διάστημα αναπροσαρμογών και βελτιώσεων των προγραμμάτων. Έτσι σημαντικοί παράγοντες για την επιτυχή εφαρμογή της διαδικασίας είναι η αφοσίωση και επιμονή από τη πλευρά της διοίκησης⁽⁶⁾.

5.6 Παράγοντες επιτυχίας του προγραμματισμού

5.6.1 Εξωγενείς προϋποθέσεις

Οι κυριότεροι εξωγενείς παράγοντες που καθορίζουν την επιτυχία του προγραμματισμού είναι η νομισματική σταθερότητα, η σταθερότητα οικονομικής πολιτικής και η πολιτική ομαλότητα.

Πιο συγκεκριμένα, η δυνατότητα για επιτυχημένες προβλέψεις περιορίζεται σε περιόδους πληθωρισμού και διακυμάνσεων στις διεθνείς τιμές ιδιαίτερα όταν πρόκειται για εταιρίες που εισάγουν ή εξάγουν αγαθά. Η σταθερότητα στην οικονομική πολιτική του κράτους πχ στην προστασία κλάδων, στον έλεγχο των τιμών και η πολιτική ομαλότητα επιτρέπουν την πρόβλεψη για μελλοντικά μεγέθη με βάση ιστορικά δεδομένα⁽⁷⁾.

5.6.2 Εσωτερικές προϋποθέσεις

Οι κυριότεροι ενδοεταιρικοί παράγοντες για την επιτυχημένη εφαρμογή του προγραμματισμού είναι η διοικητική οργάνωση, ο κανονισμός προγράμματος, το λογιστικό σύστημα, τα στατιστικά στοιχεία και ο ρόλος της διοίκησης⁽⁸⁾.

Η οργανωτική διάρθρωση της διοίκησης όπου ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων και καθηκόντων δηλαδή η ύπαρξη οργανογράμματος αλλά και το πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας συμβάλλουν στη καλή λειτουργία όλων των διαδικασιών και του προγραμματισμού ιδιαίτερα. Ο πλήρης και σαφής κανονισμός προγραμματισμού όπου περιγράφονται ο καταρτισμός των προϋπολογισμών, η άσκηση ελέγχου και ο καθορισμός των αρμόδιων οργάνων είναι απαραίτητο στοιχείο για την συστηματική και επιτυχή εφαρμογή του προγραμματισμού. Το λογισμικό που χρησιμοποιείται για τη λογιστική υποστήριξη της επιχείρησης πρέπει να παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν στη σύνταξη απολογιστικών εκθέσεων στα πλαίσια του ελέγχου της διαδικασίας. Η συστηματική διαδικασία συγκέντρωσης στατιστικών στοιχείων για τη πορεία της επιχείρησης στο παρελθόν διευκολύνει τη πρόβλεψη για την πορεία της στο μέλλον. Τέλος, η επιτυχία του προγραμματισμού πολλές φορές καθορίζεται από τη στάση της διοίκησης⁽⁹⁾. Ο βαθμός αποδοχής της διαδικασίας από τα μεσαία και τα υπόλοιπα στελέχη αντανακλά τη σημασία που αποδίδει η ανώτερη διοίκηση στη διαδικασία και τον τρόπο που αυτή χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα του προϋπολογισμού δηλαδή αν τα χρησιμοποιεί ως εργαλείο καθορισμού στόχων και βελτίωσης της απόδοσης ή ως μέθοδο πίεσης του υπεύθυνου προσωπικού.

5.7 Κανονισμός προγράμματος

Η διαδικασία κατάρτισης των προϋπολογισμών περιγράφεται στον κανονισμό προγράμματος (budget manual). Ο κανονισμός προγράμματος συνήθως συντάσσεται σε μεγάλες επιχειρήσεις όπου καταρτίζονται πιο περίπλοκοι προϋπολογισμοί και περισσότερα άτομα εμπλέκονται στη διαδικασία. Το περιεχόμενο του παραπάνω κανονισμού αν και διαφέρει ανάμεσα στις επιχειρήσεις, συνήθως αναφέρεται στα είδη, το περιεχόμενο και στη διάρκεια των προϋπολογισμών, στα αρμοδία για τον καταρτισμό όργανα, στις αρμοδιότητες του Διευθυντή και της επιτροπής προγράμματος, στο χρονοδιάγραμμα καταρτισμού των προϋπολογισμών και της κοινοποίησης τους στους ενδιαφερόμενους και στη διοίκηση. Επίσης, ορίζει τα είδη, τη χρονική περίοδο και το περιεχόμενο των απολογιστικών εκθέσεων και τα αρμόδια όργανα για τη σύνταξή τους, τη διαδικασία ελέγχου των απολογιστικών εκθέσεων και τη διαδικασία αναθεώρησης των προγραμμάτων κατά τη διάρκεια της εφαρμογής τους⁽¹⁰⁾.

5.8 Έλεγχος και αναθεώρηση προϋπολογισμών

Η αναθεώρηση των προϋπολογισμών είναι απαραίτητη σε περιπτώσεις που οι αρχικές συνθήκες και υποθέσεις με βάση τις οποίες καταρτίστηκαν έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά, οι προβλέψεις δεν επιβεβαιώθηκαν και όταν η διοίκηση αποφασίσει να διαφοροποιήσει το βαθμό παραγωγικής δραστηριότητας από εκείνο που είχε χρησιμοποιήσει στη κατάσταση των προϋπολογισμών.

Για παράδειγμα, οι αρχικές συνθήκες μπορεί να μεταβληθούν λόγω γεγονότων όπως είναι η μεταβολή στην οικονομική πολιτική του κράτους, οι πολεμικές συγκρούσεις που επηρεάζουν τη ροή πρώτων υλών, οι τεχνικές ανακαλύψεις κ.α.

Για την αποφυγή συχνών αναθεωρήσεων των προϋπολογισμών τους, μερικές επιχειρήσεις καταρτίζουν ελαστικούς προϋπολογισμούς όπου περιλαμβάνονται εναλλακτικές προβλέψεις δαπανών οι οποίες αντιστοιχούν σε διαφορετικούς βαθμούς δραστηριότητας⁽¹¹⁾.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Garrison-Noreen, Managerial Accounting, Irwin McGraw-Hill, σελ 378
2. Γ. Π.Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Ανάλυση και Προγραμματισμός, Interbooks 2003, σελ 212
3. Γ. Π.Αρτίκης, ο.π, σελ 213 έως 216
4. Γ. Π.Αρτίκης, ο.π σελ 218 έως 219
5. Γ. Π.Αρτίκης, ο.π σελ 225 έως 226
6. Γ. Π.Αρτίκης ο.π σελ 224 έως 225
7. Κ. Πατατούκας, Ο προγραμματισμός της δράσεως των επιχειρήσεων, Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ., σελ 23
8. Κ. Πατατούκας, ο.π, σελ 23
9. Garrison-Noreen, ο.π, σελ 382 έως 384
10. Γ. Π.Αρτίκης ο.π σελ 231 έως 232
11. Γ. Π.Αρτίκης ο.π σελ 227 έως 228

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

6.1 Γενικά

6.1.1 Η έννοια του προϋπολογισμού

Προϋπολογισμός είναι ένα λεπτομερές σχέδιο για την απόκτηση και διάθεση οικονομικών και άλλων πόρων για μια μελλοντική περίοδο. Αποτελεί έκφραση των στόχων της επιχείρησης για τις πωλήσεις, την παραγωγή, τη διάθεση και τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες και δείχνει τον τρόπο που αυτοί θα υλοποιηθούν. Χρησιμεύει στον προγραμματισμό και στον έλεγχο των δαπανών και βοηθά στην πρόβλεψη των εσόδων και την χρηματοοικονομική θέση στο μέλλον⁽¹⁾.

6.1.2 Η χρησιμότητα της διαδικασίας

Τα οφέλη από τη διαδικασία κατάρτισης προϋπολογισμού είναι:

- Αποτελεί έκφραση των σχεδίων της διοίκησης και συμβάλει στην επικοινωνία με τα υπόλοιπα στελέχη

- Τα στελέχη δεν εστιάζουν τη προσοχή τους μόνο στην επίλυση καθημερινών προβλημάτων, αλλά ενδιαφέρονται και για μελλοντικά ζητήματα.
- Η διάθεση των πόρων γίνεται σε τμήματα της επιχείρησης όπου χρησιμοποιούνται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα
- Πολλά προβλήματα επιλύονται πριν παρουσιαστούν
- Συντονισμός των δραστηριοτήτων ολόκληρης της επιχείρησης μέσω των επιμέρους προϋπολογισμών που αφορούν διαφορετικά τμήματα.
- Τίθενται στόχοι που μπορούν να χρησιμεύσουν για την μετέπειτα αξιολόγηση⁽²⁾.

6.1.3 Η δομή του προϋπολογισμού

Ο γενικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει επιμέρους προϋπολογιστικές καταστάσεις όπως είναι οι προϋπολογισμοί πωλήσεων, παραγωγής, α' υλών, άμεσης εργασίας, γενικών βιομηχανικών εξόδων, εξόδων διοίκησης και διάθεσης και ρευστών διαθεσίμων.

6.2 Ο προϋπολογισμός της επιχείρησης για το 2003

6.2.1 Ο προϋπολογισμός των πωλήσεων

Οι προϋπολογισθείσες πωλήσεις που εμφανίζονται στον προϋπολογισμό των πωλήσεων που ακολουθεί βασίζονται κυρίως σε εκτιμήσεις της Διοίκησης αλλά και σε προβλέψεις για τη ζήτηση σκυροδέματος και λατομικών προϊόντων στην περιοχή δραστηριότητας της επιχείρησης.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα του ΙΟΚ για τα αδρανή υλικά (βλ. κεφ. 3), η ζήτηση θα αυξηθεί κατά 35% κατά την περίοδο 2002 έως 2004 και

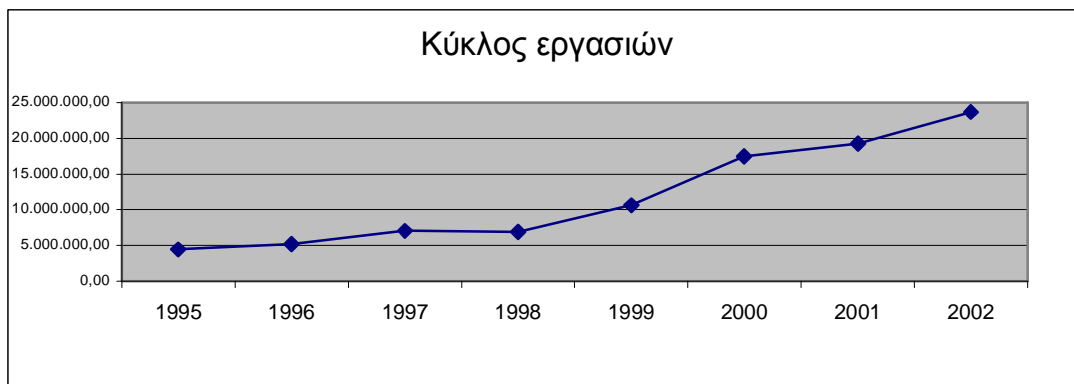

αναμένεται ότι θα ξεπεράσει τους 35.000.000 τόννους ετησίως. Οι προβλέψεις όσον αφορά την υψηλή ζήτηση, στην Ανατολική Αττική τουλάχιστον, ενισχύονται από το γεγονός ότι στην περιοχή διεξάγονται ή προγραμματίζονται για το 2003 δεκάδες Δημόσια Έργα στα οποία χρησιμοποιούνται τα προϊόντα λατομείων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα έργα διαπλάτυνσης Λεωφόρου Βάρης – Κορωπίου, η σύνδεση με το σκοπευτήριο και τον ιππόδρομο Μαρκοπούλου, η παράκαμψη Κορωπίου, η μαραθώνια διαδρομή κ.α.

Το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων στα προηγούμενα έτη, όπως προκύπτει από το πελατολόγιο της επιχείρησης προέρχεται από τις ιδιωτικές κατασκευές που αφορούν κυρίως κατοικίες. Έτσι, ο υψηλός ρυθμός οικοδομικής δραστηριότητας των προηγούμενων ετών, τα χαμηλά επιτόκια των στεγαστικών δανείων, η φθηνότερη αξία οικοπέδων της περιοχής καθώς και η ψήφιση του νόμου για τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης που αναμένεται να δώσει μεγάλη ώθηση στην έκδοση οικοδομικών αδειών (βλ. κεφ. 2,3) είναι λόγοι για τους οποίους η Διοίκηση της εταιρίας εκτιμά ότι ο ρυθμός αύξησης του κύκλου εργασιών θα διατηρηθεί (περίπου 22%) στα ίδια επίπεδα με τη χρήση 2002. Πράγματι, σύμφωνα με στοιχεία του πρώτου εξαμήνου 2003, οι παραπάνω προβλέψεις επιβεβαιώνονται.

Στο διάγραμμα 20 εμφανίζεται η πορεία του κύκλου εργασιών για τη περίοδο 1996 έως 2002.

Διάγραμμα 20

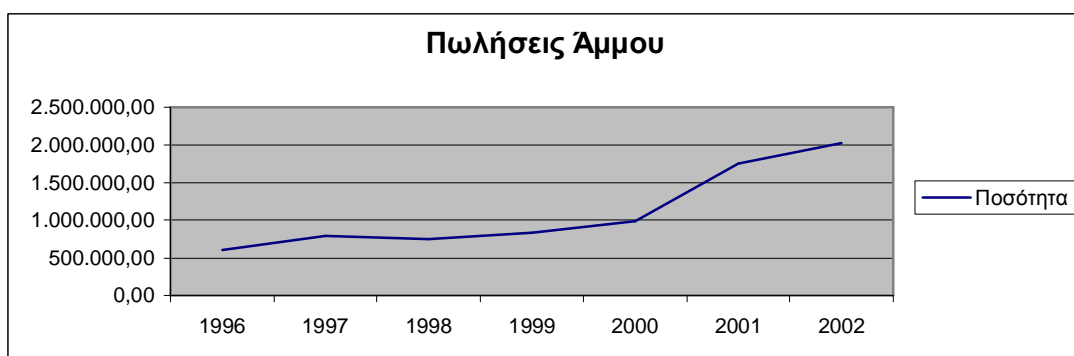

Ακολουθούν οι πίνακες 6.1-7 με τις πωλήσεις των προϊόντων της εταιρίας για την περίοδο 1996 έως 2002.

Πίνακας 6.1

Πωλήσεις Άμμου		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	602.743,10	1.506.953,41
1997	793.601,00	1.727.476,54
1998	746.556,00	1.840.642,28
1999	831.355,08	2.397.745,47
2000	989.429,00	4.622.695,15
2001	1.755.389,40	5.538.623,19
2002	2.026.898,70	6.875.516,73

Διάγραμμα 21

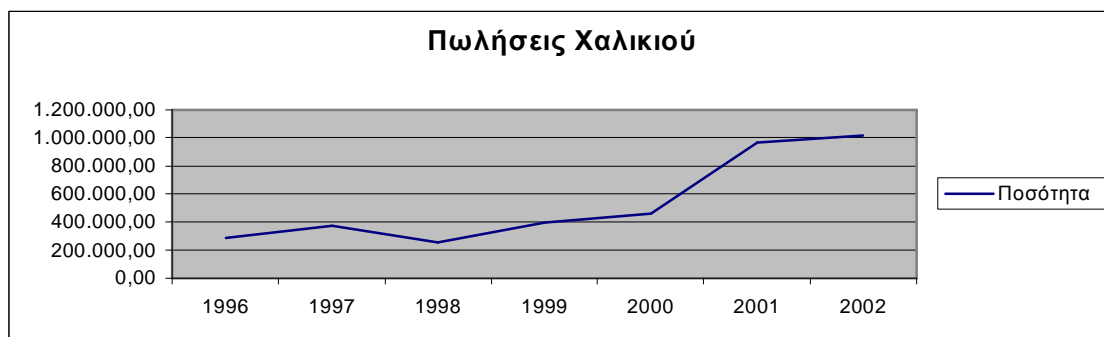

Πίνακας 6.2

Πωλήσεις Χαλικιού		
Έτος	Ποσότητα	Αξία

1996	288.469,10	701.423,16
1997	371.013,00	696.884,72
1998	256.741,00	606.650,42
1999	397.648,65	1.182.406,64
2000	460.021,00	2.432.188,43
2001	967.159,90	2.916.930,56
2002	1.016.447,70	3.287.124,80

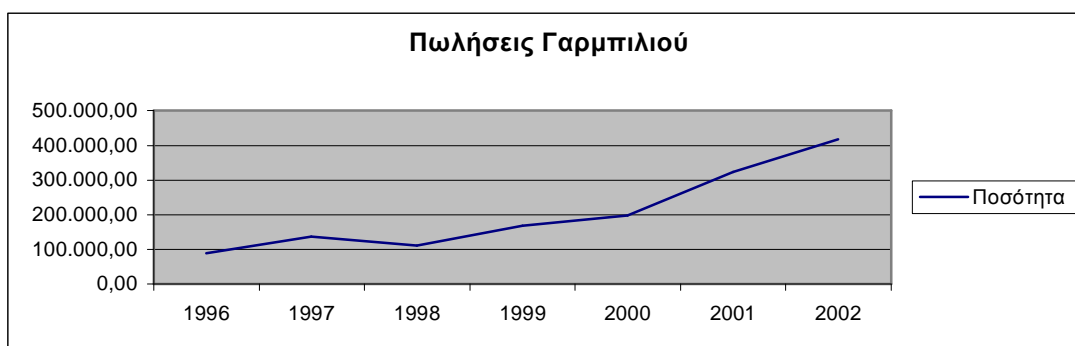
Διάγραμμα 22

Πίνακας 6.3

Πωλήσεις Γαρμπιλιού		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	88.316,70	216.805,48
1997	136.971,00	257.276,69
1998	111.171,00	268.802,08
1999	167.970,90	485.329,71
2000	198.651,00	922.843,94
2001	323.935,80	964.963,01
2002	416.849,90	1.344.386,30

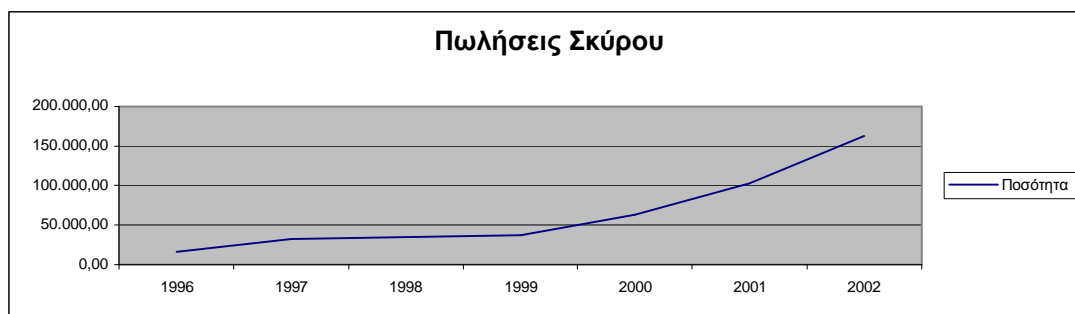
Διάγραμμα 23

Πίνακας 6.4

Πωλήσεις Σκύρου		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	16.091,50	37.524,97
1997	32.150,00	60.388,30
1998	34.875,00	83.045,78
1999	36.850,70	111.204,86
2000	63.198,00	302.169,02
2001	102.640,00	337.063,10
2002	162.929,50	540.846,27

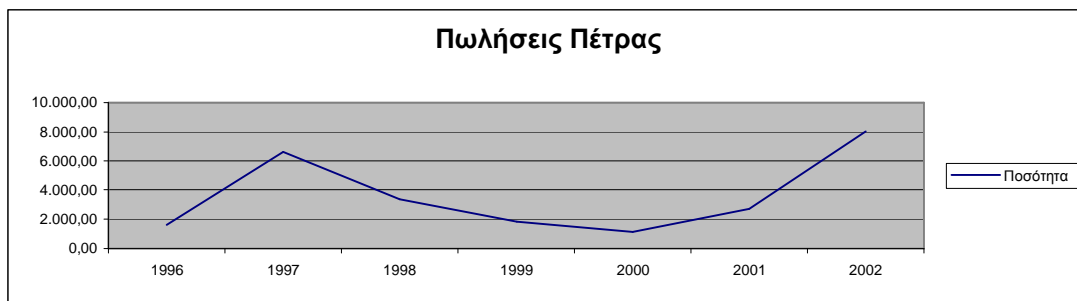
Διάγραμμα 24

Πίνακας 6.5

Πωλήσεις Πέτρας		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	1.605,50	2.842,79
1997	6.630,00	7.635,24
1998	3.363,00	5.470,26
1999	1.826,00	2.849,89
2000	1.147,00	3.070,73
2001	2.687,00	7.339,99
2002	8.025,50	21.718,86

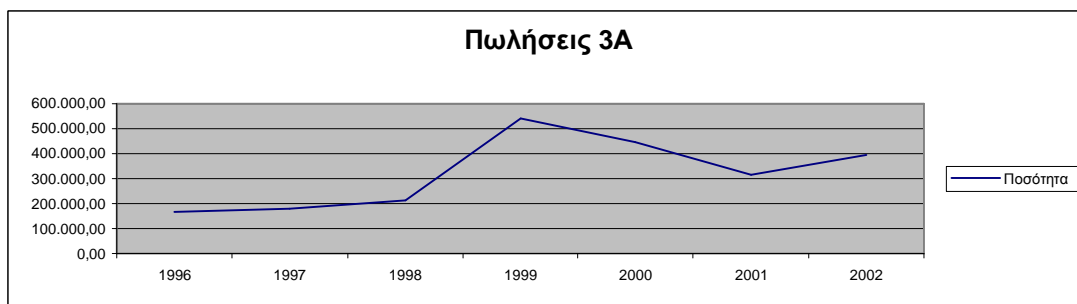
Διάγραμμα 25

Πίνακας 6.6

Πωλήσεις 3 Α Οδοστρωσίας		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	166.733,00	284.945,30
1997	179.238,00	247.696,97
1998	212.318,00	360.123,61
1999	541.532,40	915.286,03
2000	446.397,00	1.103.138,43
2001	313.022,54	779.715,73
2002	394.578,03	972.596,04

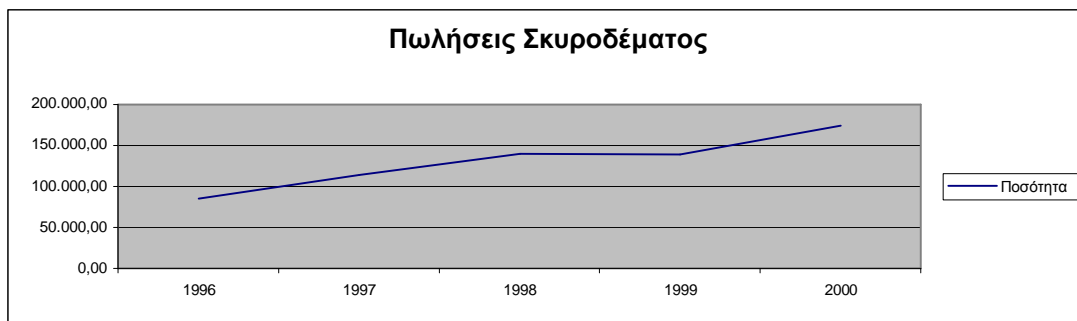
Διάγραμμα 26

Πίνακας 6.7

Πωλήσεις Σκυροδέματος		
Έτος	Ποσότητα	Αξία
1996	71.944,00	1.752.009,40
1997	96.596,00	2.853.998,65
1998	84.484,00	2.537.433,40
1999	113.763,00	3.534.788,09
2000	139.871,50	4.722.814,67
2001	139.436,00	1.896.183,68
2002	174.462,00	6.594.657,78

Διάγραμμα 27

Η συμμετοχή κάθε προϊόντος στις συνολικές πωλήσεις προϊόντων εμφανίζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 28

Στον προϋπολογισμό των πωλήσεων παρουσιάζονται οι αναμενόμενες πωλήσεις προϊόντων σε ποσότητα και σε αξία σε ευρώ. Η αναμενόμενη τιμή πώλησης συμπίπτει με τη τιμή πώλησης που η Διοίκηση της εταιρίας επιθυμεί να διαθέσει τα προϊόντα της. Για την κατανομή στα τρίμηνα λαμβάνεται υπόψη ότι οι πωλήσεις παρουσιάζουν εποχικότητα συνήθως συναρτήσεως των καιρικών συνθηκών. Με βάση ιστορικά δεδομένα, στο δεύτερο και τρίτο τρίμηνο που αντιστοιχούν σε ανοιξιάτικους και καλοκαιρινούς μήνες εμφανίζεται αύξηση των πωλήσεων, ενώ στο πρώτο τρίμηνο λόγω καιρικών συνθηκών που δεν ευνοούν τις οικοδομικές εργασίες παρατηρούνται τα χαμηλότερα επίπεδα πωλήσεων του έτους.

Πίνακας 6.8

Προϋπολογισμός Πωλήσεων περιόδου 1/1-31/12/2003						
		Τρίμηνα				Σύνολο
		1 ο	2 ο	3ο	4ο	
Σκυρόδεμα	Προϋπολογισμένη παραγωγή (M ³)	39.100,00	46.900,00	62.000,00	40.500,00	188.500,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>40,58</u>	<u>40,58</u>	<u>40,58</u>	<u>40,58</u>	<u>40,58</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>1.586.678,00</u>	<u>1.903.202,00</u>	<u>2.515.960,00</u>	<u>1.643.490,00</u>	<u>7.649.330,00</u>
Άμμος	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	585.800,00	620.000,00	720.000,00	550.000,00	2.475.800,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>3,69</u>	<u>3,69</u>	<u>3,69</u>	<u>3,69</u>	<u>3,69</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>2.161.602,00</u>	<u>2.287.800,00</u>	<u>2.656.800,00</u>	<u>2.029.500,00</u>	<u>9.135.702,00</u>
Χαλίκι	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	290.500,00	352.000,00	410.000,00	320.000,00	1.372.500,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>1.019.655,00</u>	<u>1.235.520,00</u>	<u>1.439.100,00</u>	<u>1.123.200,00</u>	<u>4.817.475,00</u>
Γαρμπίλι	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	120.400,00	160.000,00	185.000,00	118.200,00	583.600,00

	Τιμή ανα μονάδα	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>	<u>3,51</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>422.604,00</u>	<u>561.600,00</u>	<u>649.350,00</u>	<u>414.882,00</u>	<u>2.048.436,00</u>
Σκύρο	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	59.000,00	32.000,00	25.000,00	22.500,00	138.500,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>3,49</u>	<u>3,49</u>	<u>3,49</u>	<u>3,49</u>	<u>3,49</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>205.910,00</u>	<u>111.680,00</u>	<u>87.250,00</u>	<u>78.525,00</u>	<u>483.365,00</u>
Πέτρα	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	670,00	288,00	580,00	550,00	2.088,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>3,30</u>	<u>3,30</u>	<u>3,30</u>	<u>3,30</u>	<u>3,30</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>2.211,00</u>	<u>950,40</u>	<u>1.914,00</u>	<u>1.815,00</u>	<u>6.890,40</u>
3 ^A	Προϋπολογισμένη παραγωγή (τόννοι)	112.000,00	124.600,00	138.000,00	97.200,00	471.800,00
	Τιμή ανα μονάδα	<u>2,67</u>	<u>2,67</u>	<u>2,67</u>	<u>2,67</u>	<u>2,67</u>
	Σύνολο Πωλήσεων	<u>299.040,00</u>	<u>332.682,00</u>	<u>368.460,00</u>	<u>259.524,00</u>	<u>1.259.706,00</u>
Σύνολο προϋπολογισμένων Λατομείου σε τόννους		<u>1.168.370,00</u>	<u>1.288.888,00</u>	<u>1.478.580,00</u>	<u>1.108.450,00</u>	<u>5.044.288,00</u>
Σύνολο προϋπολογισμένων πωλήσεων σε ευρώ		<u>5.697.700,00</u>	<u>6.433.434,40</u>	<u>7.718.834,00</u>	<u>5.550.936,00</u>	<u>25.400.904,40</u>

Στη συνέχεια παρατίθεται ο προϋπολογισμός εσόδων από μεταφορά προϊόντων. Τα προϊόντα λατομείου συχνά δεν μεταφέρονται με μέσα της εταιρίας. Γι' αυτό το λόγο, ο υπολογισμός των εσόδων από μεταφορικά μέσα της επιχείρησης έγινε με βάση αναλογία που έχει παρατηρηθεί σε προηγούμενες χρήσεις.

Πίνακας 6.9

Προϋπολογισμός εσόδων από μεταφορά προϊόντων					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Έσοδα από μεταφορά προϊόντων λατομείου	527.529,00	588.811,00	363.780,00	423.195,00	1.903.315,00
Έσοδα από μεταφορά σκυροδέματος	<u>344.471,00</u>	<u>413.189,00</u>	<u>546.220,00</u>	<u>356.805,00</u>	1.660.685,00
Σύνολο εσόδων από μεταφορά προϊόντων	872.000,00	1.002.000,00	910.000,00	780.000,00	3.564.000,00

Σύμφωνα με τα έσοδα των πωλήσεων που προκύπτουν από τον προϋπολογισμό παραγωγής συντάσσεται πρόγραμμα εισπράξεων, εφόσον ληφθούν υπόψη τα έσοδα από μεταφορά των προϊόντων.

Πίνακας 6.10

Πρόγραμμα αναμενόμενων εισπράξεων					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Απαιτήσεις από πελάτες (απογραφή)	7.882.835,95				7.882.835,95
Πωλήσεις 1ου τριμήνου	4.379.800,00	2.189.900,00			6.569.700,00
Πωλήσεις 2ου τριμήνου		4.956.956,27	2.478.478,13		7.435.434,40
Πωλήσεις 3ου τριμήνου			5.752.556,00	2.876.278,00	8.628.834,00
Πωλήσεις 3ου τριμήνου				4.220.624,00	4.220.624,00
Σύνολο εισπράξεων	<u>12.262.635,95</u>	<u>7.146.856,27</u>	<u>8.231.034,13</u>	<u>7.096.902,00</u>	<u>34.737.428,35</u>

6.2.2 Προϋπολογισμός παραγωγής

Στη συνέχεια παρατίθεται ο προϋπολογισμός παραγωγής όπου υπολογίζονται οι απαιτούμενες μονάδες (M³ και τόνοι) σκυροδέματος και προϊόντων λατομείου που πρέπει να παραχθούν σύμφωνα με τον προϋπολογισμό πωλήσεων.

Πίνακας 6.11

Προϋπολογισμός Παραγωγής Σκυροδέματος					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις Συν:Επιθυμητά Έτοιμα προϊόντα τέλους	39.100,00	46.900,00	62.000,00	40.500,00	188.500,00
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
	<u>39.100,00</u>	<u>46.900,00</u>	<u>62.000,00</u>	<u>40.500,00</u>	<u>188.500,00</u>

Μείον: Έτοιμα προϊόντα αρχής Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
	<u>39.100,00</u>	<u>46.900,00</u>	<u>62.000,00</u>	<u>40.500,00</u>	<u>188.500,00</u>

Πίνακας 6.12

Προϋπολογισμός Παραγωγής Άμμου					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις	585.800,00	620.000,00	720.000,00	550.000,00	2.475.800,00
Συν:Επιθυμητά Έτοιμα προϊόντα τέλους	<u>21.646,57</u>	<u>21.912,92</u>	<u>22.328,48</u>	<u>21.100,00</u>	<u>21.100,00</u>
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>607.446,57</u>	<u>641.912,92</u>	<u>742.328,48</u>	<u>571.100,00</u>	<u>2.562.787,96</u>
Μείον: Έτοιμα προϊόντα αρχής Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>19.231,00</u>	<u>21.646,57</u>	<u>21.912,92</u>	<u>22.328,48</u>	<u>19.231,00</u>
	<u>588.215,57</u>	<u>620.266,35</u>	<u>720.415,56</u>	<u>548.771,52</u>	<u>2.477.669,00</u>

Πίνακας 6.13

Προϋπολογισμός Παραγωγής Χαλικιού					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις	290.500,00	352.000,00	410.000,00	320.000,00	1.372.500,00
Συν:Επιθυμητά Έτοιμα προϊόντα τέλους	<u>12.289,66</u>	<u>12.478,19</u>	<u>12.991,11</u>	<u>10.900,00</u>	<u>10.900,00</u>
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>302.789,66</u>	<u>364.478,19</u>	<u>422.991,11</u>	<u>330.900,00</u>	<u>1.421.158,97</u>
Μείον: Έτοιμα προϊόντα αρχής Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>29.008,00</u>	<u>12.289,66</u>	<u>12.478,19</u>	<u>12.991,11</u>	<u>29.008,00</u>
	<u>273.781,66</u>	<u>352.188,52</u>	<u>410.512,93</u>	<u>317.908,89</u>	<u>1.354.392,00</u>

Πίνακας 6.14

Προϋπολογισμός Παραγωγής για Γαρμπιλιού		
	Τρίμηνα	Σύνολο

	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις Συν: Επιθυμητά Έτοιμα προϊόντα	120.400,00	160.000,00	185.000,00	118.200,00	583.600,00
τέλους	<u>5.586,21</u>	<u>5.630,40</u>	<u>4.798,59</u>	<u>4.900,00</u>	<u>4.900,00</u>
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>125.986,21</u>	<u>165.630,40</u>	<u>189.798,59</u>	<u>123.100,00</u>	<u>604.515,21</u>
Μείον: Έτοιμα προϊόντα αρχής	<u>25.204,00</u>	<u>5.586,21</u>	<u>5.630,40</u>	<u>4.798,59</u>	<u>25.204,00</u>
Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>100.782,21</u>	<u>160.044,19</u>	<u>184.168,19</u>	<u>118.301,41</u>	<u>563.296,00</u>

Πίνακας 6.15

Προϋπολογισμός Παραγωγής Σκύρου					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις Συν:Επιθυμητά Ετοιμα προϊόντα	59.000,00	32.000,00	25.000,00	22.500,00	138.500,00
τέλους	<u>1.117,24</u>	<u>760,87</u>	<u>913,44</u>	<u>975,00</u>	<u>975,00</u>
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>60.117,24</u>	<u>32.760,87</u>	<u>25.913,44</u>	<u>23.475,00</u>	<u>142.266,54</u>
Μείον: Ετοιμα προϊόντα αρχής	<u>6.008,00</u>	<u>1.117,24</u>	<u>760,87</u>	<u>913,44</u>	<u>6.008,00</u>
Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>54.109,24</u>	<u>31.643,62</u>	<u>25.152,57</u>	<u>22.561,56</u>	<u>133.467,00</u>

Πίνακας 6.16

Προϋπολογισμός Παραγωγής Πέτρας					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις Συν:Επιθυμητά Ετοιμα προϊόντα	670,00	288,00	580,00	550,00	2.088,00
τέλους	<u>10,06</u>	<u>17,65</u>	<u>22,33</u>	<u>22,61</u>	<u>22,61</u>
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	<u>680,06</u>	<u>305,65</u>	<u>602,33</u>	<u>572,61</u>	<u>2.160,65</u>
Μείον: Ετοιμα προϊόντα αρχής	<u>120,12</u>	<u>10,06</u>	<u>17,65</u>	<u>22,33</u>	<u>120,12</u>
Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	<u>559,94</u>	<u>295,60</u>	<u>584,68</u>	<u>550,28</u>	<u>1.990,49</u>

Πίνακας 6.17

Προϋπολογισμός Παραγωγής 3Α		
	Τρίμηνα	Σύνολο

	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις Συν:Επιθυμητά Έτοιμα προϊόντα τέλους	112.000,00	124.600,00	138.000,00	97.200,00	471.800,00
Συνολικές ανάγκες παραγωγής	4.350,26	4.199,98	3.946,05	3.946,05	3.946,05
Μείον: Έτοιμα προϊόντα αρχής	116.350,26	128.799,98	141.946,05	101.146,05	488.242,34
Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής	16.111,00	4.350,26	4.199,98	3.946,05	16.111,00
	100.239,26	124.449,71	137.746,08	97.200,00	459.635,05

Το σύνολο των αποθεμάτων τέλους κυμαίνεται μεταξύ 40 χιλ και 45 χιλ τόννων που αντιστοιχούν σε λειτουργία του λατομείου για δύο ημέρες περίπου. Τα επιθυμητά αποθέματα τέλους υπολογίζονται βάσει του ποσοστού συμμετοχής των προϋπολογισμένων πωλήσεων του προϊόντος για το επόμενο τρίμηνο επί του συνόλου των προϋπολογισμένων πωλήσεων προϊόντων λατομείου. Για τον υπολογισμό των αποθεμάτων τέλους του τρίτου τριμήνου λαμβάνεται υπόψη ότι στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους συνήθως παρουσιάζεται μείωση της ζήτησης λόγω κλιματολογικών συνθηκών.

6.2.3 Προϋπολογισμός πρώτων υλών και συνολικού κόστους παραγωγής προϊόντων

Στον προϋπολογισμό α' υλών εμφανίζονται οι απαιτούμενες για την παραγωγή των προϋπολογισμένων μονάδων πώλησης, α' ύλες καθώς και οι ποσότητες α' υλών που αποτελούν τα επιθυμητά αποθέματα τέλους. Στην εξεταζόμενη επιχείρηση, τα προϊόντα προέρχονται από την εξόρυξη και θραύση του πετρώματος, ενώ για την παραγωγή σκυροδέματος χρησιμοποιούνται επίσης υλικά από την εξόρυξη του λατομείου με εξαίρεση το

τσιμέντο το οποίο αγοράζει. Οπότε για την πρώτη περίπτωση, χρησιμοποιείται το κόστος παραγωγής των υλικών, ενώ στην περίπτωση του τσιμέντου (2 κατηγορίες) χρησιμοποιείται σαν κόστος ο μέσος όρος της αξίας αγορών του τελευταίου τριμήνου του 2002, εφόσον ληφθεί υπόψη μια μικρή αύξηση της τιμής που έχουν ανακοινώσει οι τσιμεντοβιομηχανίες για το 2003.

Σημειώνεται ότι η παραγωγή της συνολική ποσότητα πρώτων υλών που απαιτούνται για την παραγωγή των προϊόντων του προϋπολογισμού πωλήσεων δεν υπερβαίνει την υπάρχουσα παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησης. Δηλαδή, η αύξηση της παραγωγής για την ικανοποίηση της αναμενόμενης ζήτησης μπορεί να επιτευχθεί με τον μηχανολογικό εξοπλισμό και το εργατικό δυναμικό της επιχείρησης.

Πίνακας 6.18

Προϋπολογισμός κόστους παραγωγής Προϊόντων Λατομείου						
		Τρίμηνα				Σύνολο
		1 ^ο	2 ^ο	3ο	4ο	
Άμμος	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3)	588.215,57	620.266,35	720.415,56	548.771,52	2.477.669,00
	Κόστος παραγωγής άμμου	<u>770.562,39</u>	<u>812.548,92</u>	<u>943.744,38</u>	<u>718.890,70</u>	<u>3.245.746,39</u>
Χαλίκι	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3)	273.781,66	352.188,52	410.512,93	317.908,89	1.354.392,00
	Κόστος παραγωγής Χαλικιού	<u>40.574,44</u>	<u>52.194,34</u>	<u>60.838,02</u>	<u>47.114,10</u>	<u>200.720,89</u>
Γαρμπίλι	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3)	100.782,21	160.044,19	184.168,19	118.301,41	563.296,00
	Κόστος παραγωγής Γαρμπιλιού	<u>115.718,13</u>	<u>183.762,74</u>	<u>211.461,92</u>	<u>135.833,68</u>	<u>646.776,47</u>
Σκύρο	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3)	54.109,24	31.643,62	25.152,57	22.561,56	133.467,00
	Κόστος παραγωγής Σκύρου	<u>62.128,23</u>	<u>36.333,21</u>	<u>28.880,18</u>	<u>25.905,19</u>	<u>153.246,81</u>

Πέτρα	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3) Κόστος παραγωγής Πέτρας	559,94	295,60	584,68	550,28	1.990,49
		<u>49.702,59</u>	<u>29.066,57</u>	<u>23.104,15</u>	<u>20.724,15</u>	<u>122.597,45</u>
3 ^A	Προϋπολογισμένη παραγωγή (Μ3) Κόστος παραγωγής 3A	100.239,26	124.600,00	138.000,00	97.200,00	460.039,26
		<u>101.241,65</u>	<u>125.846,00</u>	<u>139.380,00</u>	<u>98.172,00</u>	<u>464.639,65</u>
Σύνολο κόστους παραγωγής προϊόντων λατομείου		<u>1.139.927,44</u>	<u>1.239.751,77</u>	<u>1.407.408,65</u>	<u>1.046.639,80</u>	<u>4.833.727,66</u>

Πίνακας 6.19

Προϋπολογισμός Πρώτων Υλών Σκυροδέματος					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2 ^ο	3ο	4ο	
Απαιτούμενες μονάδες παραγωγής Μέση ποσότητα Α΄Υλών ανα Μ ³ Σκυροδέματος (τοννοι)	39.100,00	46.900,00	62.000,00	40.500,00	188.500,00
Άμμος	<u>36.754,00</u>	<u>44.086,00</u>	<u>58.280,00</u>	<u>38.070,00</u>	177.190,00
Χαλίκι	<u>31.280,00</u>	<u>37.520,00</u>	<u>49.600,00</u>	<u>32.400,00</u>	150.800,00
Γαρμπίλι	<u>11.730,00</u>	<u>14.070,00</u>	<u>18.600,00</u>	<u>12.150,00</u>	56.550,00
Ανάγκες Παραγωγικής Διαδικασίας (τόννοι)	<u>79.764,00</u>	<u>95.676,00</u>	<u>126.480,00</u>	<u>82.620,00</u>	<u>384.540,00</u>
Συν: επιθυμητά αποθέματα Α΄Υλών τέλους για την παραγωγή Σκυροδέματος					
Άμμος	<u>1.017,37</u>	<u>1.344,92</u>	<u>878,54</u>	<u>835,15</u>	<u>835,15</u>
Χαλίκι	<u>505,08</u>	<u>667,69</u>	<u>436,15</u>	<u>414,61</u>	<u>414,61</u>
Γαρμπίλι	<u>177,65</u>	<u>234,85</u>	<u>153,41</u>	<u>148,07</u>	<u>148,07</u>

Συνολικές Ανάγκες Παραγωγικής Διαδικασίας (τόννοι)	<u>81.464,10</u>	<u>97.923,46</u>	<u>127.948,10</u>	<u>84.017,83</u>	<u>391.353,49</u>
Μείον: Αποθέματα Α΄ Υλών αρχής					
Άμμος	0,00	1.017,37	1.344,92	878,54	0,00
Χαλίκι	0,00	505,08	667,69	436,15	0,00
Γαρμπίλι	0,00	177,65	234,85	153,41	0,00
Παραγωγή Α΄ Υλών για την παραγωγή Σκυροδέματος (τόννοι)	<u>81.464,10</u>	<u>96.223,37</u>	<u>125.700,64</u>	<u>82.549,73</u>	<u>385.937,83</u>
Κόστος παραγωγής Α΄ Υλών για τις προϋπολογισθείσες πωλήσεις					
Άμμος	56.657,05	66.620,33	86.720,42	57.039,92	267.037,73
Χαλίκι	41.320,60	48.987,40	64.179,00	42.091,99	196.578,99
Γαρμπίλι	15.718,10	18.647,90	24.444,50	16.030,95	74.841,45
Σύνολο Κόστους παραγωγής Α΄ Υλών για τις προϋπολογισθείσες πώλησης	<u>113.695,75</u>	<u>134.255,63</u>	<u>175.343,92</u>	<u>115.162,86</u>	<u>538.458,17</u>

Πίνακας 6.20

	Προϋπολογισμός Τσιμέντου				Σύνολο
	Τρίμηνα				
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Απαιτούμενα Μ ³ παραγωγής Σκυροδέματος	39.100,00	46.900,00	62.000,00	40.500,00	188.500,00
Ποσότητα Τσιμέντου απαιτούμενη ανα Μ ³ Σκυροδέματος (τόννοι)	<u>12.121,00</u>	<u>14.539,00</u>	<u>19.220,00</u>	<u>12.555,00</u>	<u>58.435,00</u>
Ανάγκες Παραγωγικής Διαδικασίας (τόννοι)	<u>12.121,00</u>	<u>14.539,00</u>	<u>19.220,00</u>	<u>12.555,00</u>	<u>58.435,00</u>
Συν: επιθυμητα αποθέματα τσιμέντου τέλους	223,68	295,69	193,15	180,83	180,83
Συνολικές Ανάγκες Παραγωγικής Διαδικασίας (τόννοι)	<u>12.344,68</u>	<u>14.834,69</u>	<u>19.413,15</u>	<u>12.735,83</u>	<u>59.328,36</u>
Μείον: Αποθέματα τσιμέντου αρχής	11.253,00	223,68	295,69	193,15	<u>11.253,00</u>

Αγορές Τσιμέντου (τόννοι)	<u>1.091,68</u>	<u>14.611,02</u>	<u>19.117,46</u>	<u>12.542,68</u>	<u>47.362,83</u>
Αξία αγορών Τσιμέντου	<u>80.784,09</u>	<u>1.081.215,14</u>	<u>1.414.692,15</u>	<u>928.158,28</u>	<u>3.504.849,67</u>

Πίνακας 6.21

Πρόγραμμα αναμενόμενων πληρωμών για αγορά τσιμέντου					
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Υποχρεώσεις (απογραφή)	14.199,56				14.199,56
Αγορές Υλών 1ου τριμήνου	68.355,77	12.428,32			80.784,09
Αγορές Υλών 2ου τριμήνου		914.874,35	166.340,79		1.081.215,14
Αγορές Υλών 3ου τριμήνου			1.197.047,21	217.644,95	1.414.692,15
Αγορές Υλών 4ου τριμήνου				<u>785.364,70</u>	<u>785.364,70</u>
Σύνολο πληρωμών με μετρητά	<u>82.555,33</u>	<u>927.302,67</u>	<u>1.363.388,00</u>	<u>1.003.009,65</u>	<u>3.376.255,64</u>

6.2.4 Προϋπολογισμός εξόδων διοικητικής λειτουργίας

Στον προϋπολογισμό εξόδων διοικητικής λειτουργίας εμφανίζονται οι πληρωμές που αντιστοιχούν σε αυτά. Ο υπολογισμός των παραπάνω εξόδων έγινε βάσει των στοιχείων του προηγούμενου έτους αυξημένα κατά τα έξοδα που συνεπάγεται η πρόσληψη έμμισθου και διοικητικού προσωπικού λόγω αύξησης του κύκλου εργασιών. Οι αποσβέσεις υπολογίστηκαν ως ποσοστό στις συνολικές αποσβέσεις του 2003.

Πίνακας 6.22

Προϋπολογισμός εξόδων διοικητικής λειτουργίας		
	Τρίμηνα	Σύνολο

	1ο	2ο	3ο	4ο	
Προϋπολογισμένες Πωλήσεις προϊόντων λατομείου	1.168.370,00	1.288.888,00	1.478.580,00	1.108.450,00	5.044.288,00
Σύνολο διοικητικής λειτουργίας	215.000,00	350.000,00	355.000,00	352.000,00	1.272.000,00
Μείον: Αποσβέσεις	7.183,00	7.394,75	5.351,21	5.351,21	25.280,16
Πληρωμές εξόδων διοικ.λειτουργίας	207.817,00	342.605,25	349.648,79	346.648,79	1.246.719,84

6.2.5 Προϋπολογισμός διαθεσίμων

Ο προϋπολογισμός διαθεσίμων αποτελεί πρόγραμμα εισπράξεων, πληρωμών, ελλειμμάτων ή πλεονασμάτων και χρηματοδότησης. Ο υπολογισμός των υποχρεώσεων από φόρους και ασφαλιστικούς οργανισμούς έγινε βάσει των υπολοίπων του ισολογισμού 2002 της εταιρίας. Το επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρίας σε πάγια περιουσιακά στοιχεία ολοκληρώνεται μέσα στο 2003.

Πίνακας 6.23

	Προϋπολογισμός διαθεσίμων				
	Τρίμηνα				Σύνολο
	1ο	2ο	3ο	4ο	
Μετρητά αρχής	1.136.872,15	6.443.399,99	5.661.453,12	3.468.416,48	1.136.872,15
Συν εισπράξεις: Εισπράξεις από πελάτες	<u>12.262.635,95</u>	<u>7.146.856,27</u>	<u>8.231.034,13</u>	<u>7.096.902,00</u>	<u>34.737.428,35</u>
Μείον πληρωμές: Κόστος πρώτων υλών - αποσβέσεις	1.441.549,39	2.328.167,29	2.905.501,29	1.998.017,51	8.673.235,48
Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας	207.817,00	342.605,25	349.648,79	346.648,79	1.246.719,84
Έξοδα Διάθεσης	1.200.800,00	1.673.000,00	1.745.900,00	1.500.000,00	6.119.700,00
Αγορές Εξοπλισμού	187.500,00	375.000,00	750.500,00	187.875,00	1.500.875,00

Μερίσματα	540.000,00	540.000,00	540.000,00	540.000,00	2.160.000,00
Λοιπές Υποχρεώσεις	3.378.441,73	2.670.030,59	4.132.520,69	2.857.423,28	13.038.416,29
Σύνολο πληρωμών	6.956.108,11	7.928.803,14	10.424.070,77	7.429.964,59	32.738.946,61
Πλεόνασμα διαθέσιμων μετρητών για πληρωμές	6.443.399,99	5.661.453,12	3.468.416,48	3.135.353,89	3.135.353,89

6.2.6 Προϋπολογιστικές οικονομικές καταστάσεις

Σύμφωνα με τους παραπάνω προϋπολογισμούς, τα αποτελέσματα χρήσεως και ο ισολογισμός διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 6.24

Προϋπολογιστική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003	
Πωλήσεις	28.964.904,40
Μείον: Κόστος Πωληθέντων	16.318.549,63
Μικτό Κέρδος	12.646.354,77
Μείον: Έξοδα Διάθεσης & Διοικητικής Λειτουργίας	1.272.000,00
Λειτουργικό Κέρδος	11.374.354,77
Μείον: Τόκοι	720,00
Καθαρά Κέρδη	11.373.634,77

Πίνακας 6.25

Προϋπολογισμός Ισολογισμού 2003	
Ενεργητικό	
Πάγιο Ενεργητικό	
Γήπεδα – Οικόπεδα	1.560.400,14
Κτίρια και τεχνικά έργα	930.345,19
Μηχανήματα - τεχνικές εγκαταστάσεις, Μεταφορικά Μέσα, Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός	7.072.590,29
Μείον: Αποσβέσεις	4.619.219,65
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	2.090,24
Σύνολο Παγίου Ενεργητικού	4.946.206,21
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	

Αποθέματα	65.594,73
Απαιτήσεις	5.042.127,96
Διαθέσιμα	3.135.353,89
Σύνολο Κυκλοφορούντος Ενεργητικού	8.243.076,58
Γενικό Σύνολο Ενεργητικού	13.189.282,79
Παθητικό	
Μετοχικό Κεφάλαιο & Αποθεματικά	4.518.914,56
Κέρδη προηγούμενων χρήσεων	5.412,32
Κέρδη εις νέο	7.023.219,47
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	11.547.546,35
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1.641.736,45
Γενικό Σύνολο Παθητικού	13.189.282,80

Το υπόλοιπο του λογαριασμού του Ενεργητικού «Μηχανήματα - τεχνικές εγκαταστάσεις, Μεταφορικά Μέσα, Έπιπλα & λοιπός εξοπλισμός» περιλαμβάνονται οι επενδύσεις σε πάγια που προγραμματίζει η Διοίκηση για το 2003 (βλ. προϋπολογισμό διαθεσίμων). Οι τρέχουσες αποσβέσεις για το πάγιο ενεργητικό που εμφανίζεται στον ισολογισμό της 31/12/2002 και για τις κατηγορίες εξοπλισμού και μηχανημάτων που σχεδιάζει να αγοράσει η επιχείρηση στο 2003, έχουν υπολογιστεί βάσει συντελεστών που προβλέπονται από το ΠΔ 100/98. Οι λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις αφορούν εγγυήσεις που έχει πληρώσει η εταιρία και δεν αναμένεται να αυξηθούν. Τα υπόλοιπα των λογαριασμών του κυκλοφορούντος ενεργητικού προκύπτουν από τους αντίστοιχους προϋπολογισμούς, ενώ στις απαιτήσεις περιλαμβάνεται η προκαταβολή του φόρου που υπολογίστηκε βάσει των αναμενόμενων κερδών προ φόρων. Όσον αφορά στο Παθητικό, το μετοχικό

κεφάλαιο δεν θα αυξηθεί, τα κέρδη προηγούμενων χρήσεων δεν μεταβάλλονται σε σχέση με τον ισολογισμό της 31/12/2002 και τα κέρδη εις νέο προκύπτουν από τον προϋπολογισμό αποτελεσμάτων και τον υπολογισμό του πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων. Τέλος, Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν υποχρεώσεις για πληρωμή πρώτου μερίσματος που προκύπτει από το πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων και τις οφειλές της επιχείρησης σε ασφαλιστικούς οργανισμούς και στις φορολογικές αρχές.

6.3 Συμπεράσματα

Όπως φαίνεται από τα κονδύλια του ισολογισμού, η προσπάθεια της Διοίκησης για ανάπτυξη και μεγέθυνση της εταιρίας συνεχίζεται και στη χρήση 2003 μέσω επενδύσεων σε περιουσιακά στοιχεία. Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του ισολογισμού τα κονδύλια «αποθέματα» και οι «απαιτήσεις» στις 31/12/2003 εμφανίζονται μειωμένα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα του ισολογισμού 31/12/2003. Έτσι, σε περίπτωση που προϋπολογισμοί τηρηθούν χωρίς σημαντικές προσαρμογές και αναθεωρήσεις, η επιχείρηση θα έχει κατορθώσει μέσω της εφαρμογής του προγραμματισμού να βελτιώσει τους δείκτες αποδοτικότητας της (βλ. κεφ 3). Παρολαυτα, το κυκλοφορούν ενεργητικό θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα λόγω των διαθεσίμων που αυξάνονται σε αυτή τη χρήση. Από τη πλευρά του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια αυξάνονται μετά τη δημιουργία κερδών χρήσεων εις νέο.

Σύμφωνα με τη προϋπολογιστική κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης, ο κύκλος εργασιών της εξεταζόμενης εταιρίας στο τέλος της χρήσης 2003 θα παρουσιάσει αύξηση κατά 22%, έναντι του 2002. Η Διοίκηση θα επιτύχει περαιτέρω αύξηση του πλούτου των μετόχων τουλάχιστον κατά το πρώτο μέρισμα συνολικού ποσού ευρώ 369.643 περίπου που θα διανείμει μετά από σχετική έγκριση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μετόχων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Garrison-Noreen, Managerial Accounting, Irwin McGraw-Hill, σελ 378
2. Garrison-Noreen, ο.π, σελ 379

Παρατηρήσεις- γενικά συμπεράσματα

Στην εξεταζόμενη επιχείρηση δεν εφαρμόζονται επίσημα διαδικασίες μακροχρόνιου προγραμματισμού. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ ανώτερων και μεσαίων στελεχών ως προς τους στόχους της επιχείρησης.

Επίσης, η επίλυση των καθημερινών προβλημάτων πχ προθεσμίες, αγορές προμηθειών, εισαγωγές πάγιου εξοπλισμού κ.α συνήθως απορροφά το μεγαλύτερο μέρος του διαθέσιμου χρόνου των στελεχών. Γι αυτό το λόγο, χρειάστηκε ρύθμιση των καθηκόντων των αρμόδιων στελεχών ώστε να συμμετέχουν στη διαδικασία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εξεταζόμενη επιχείρηση τηρούσε αρχείο στατιστικών στοιχείων που εξυπηρετούσε πλήρως τις ανάγκες πληροφόρησης για τη κατάστρωση του προγραμματισμού. Βέβαια, η χρησιμοποίηση των στατιστικών δεδομένων στην κατάρτιση προϋπολογισμών απαιτούσε επεξεργασία που λόγω έλλειψης πείρας, χρειάστηκε να επαναληφθεί αρκετές φορές μέχρι την πλήρη κατανόηση και προσαρμογή των, κατά τ'άλλα έμπειρων, στελεχών της επιχείρησης στη διαδικασία.

Τα απαραίτητα στοιχεία για την εξέταση της κατάστασης του κλάδου προήλθαν από δίκτυα πληροφόρησης που έχει αναπτύξει η επιχείρηση πχ εμπορικό τμήμα, καλές σχέσεις με ανταγωνιστές, αλλά και από επίσημες πηγές πχ υπουργεία, ινστιτούτα ερευνών, τις οποίες η επιχείρηση δεν είχε χρησιμοποιήσει στο παρελθόν.

Κατά την εφαρμογή των προϋπολογιστικών προγραμμάτων, αρμόδια στελέχη θα αναλάβουν τη διενέργεια του ελέγχου τους. Δηλαδή θα αναλάβουν τη σύνταξη περιοδικών απολογιστικών εκθέσεων όπου θα συγκρίνουν τα προϋπολογιστικά με τα πραγματικά στοιχεία, με σκοπό τη διαπίστωση αποκλίσεων. Στη συνέχεια, θα αναλυθούν οι σημαντικές αποκλίσεις ώστε να εξακριβωθούν και να εξαλειφθούν οι αιτίες που τις προκάλεσαν.

Σε περίπτωση που οι συνθήκες με βάση τις οποίες καταρτίστηκαν τα προγράμματα μεταβληθούν, οι αρχικές προβλέψεις δεν επαληθευτούν ή διαφοροποιηθούν οι στόχοι της επιχείρησης, τα προγράμματα θα πρέπει να αναθεωρηθούν κατά την εφαρμογή τους.

Γενικά, κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων και με την ανάλυση των αποκλίσεων, ιδίως στην περίπτωση εισαγωγής της διαδικασίας, είναι αναμενόμενο ότι θα διαπιστωθούν ελλείψεις, λάθη στον προγραμματισμό αλλά και διαρθρωτικά προβλήματα πχ στη διάθεση των πόρων, στο συντονισμό των τμημάτων. Γι'αυτό το λόγο, μετά τη λήξη της πρώτης περιόδου εφαρμογής, τα προγράμματα μπορεί να παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις προκειμένου να εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες της επιχείρησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Η Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας για το έτος 2002, Τράπεζα της Ελλάδας 2003

- Th.L.Wheelen – J.D.Hunger, Strategic Management and Business Policy, Prentice Hall 2002
- Ινστιτούτο Οικονομίας Κατασκευών, Έρευνα για τα αδρανή υλικά,
www. lok.gr
- Ινστιτούτο Οικονομίας Κατασκευών, Έρευνα για τη δημόσια και ιδιωτική κατασκευαστική δραστηριότητα, www. lok.gr
- Garrison-Noreen, Managerial Accounting, Irwin McGraw-Hill
- Ν. Νιάρχος, Χρηματοοικονομική ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Σταμούλη 1997
- Γεώργιος Π.Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Ανάλυση και Προγραμματισμός, Interbooks 2003
- Κ. Πατατούκας, Ο προγραμματισμός της δράσεως των επιχειρήσεων, Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.